

T.C.
BEYKENT ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
MİMARLIK ANABİLİM DALI
MİMARLIK BİLİM DALI

**SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK KAVRAMININ
TÜRKİYE MARMARA BÖLGESİ'NDE
2000-2015 YILLARI ARASINDA,
MİMARLIK, KENTSEL TASARIM VE FİKİR PROJE
YARIŞMALARI ÜZERİNDEN ARAŞTIRILMASI**
Yüksek Lisans Tezi

Tezi Hazırlayan:
Mehmet Onur SENEM

İstanbul, 2016

T.C.
BEYKENT ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
MİMARLIK ANABİLİM DALI
MİMARLIK BİLİM DALI

**SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK KAVRAMININ
TÜRKİYE MARMARA BÖLGESİ'NDE
2000-2015 YILLARI ARASINDA,
MİMARLIK, KENTSEL TASARIM VE FİKİR PROJE
YARIŞMALARI ÜZERİNDEN ARAŞTIRILMASI**
Yüksek Lisans Tezi

Tezi Hazırlayan:

Mehmet Onur SENEM

Öğrenci No:

140807002

Danışman:

Yrd. Doç. Dr. Levent ARIDAĞ

İstanbul, 2016

YEMİN METNİ

Yüksek lisans tezi olarak sunduğum 'Sürdürülebilirlik Kavramının Türkiye Marmara Bölgesi'nde 2000-2015 Yılları Arasında, Mimarlık, Kentsel Tasarım ve Fikir Proje Yarışmaları Üzerinden Araştırılması' başlıklı bu çalışmanın, bilimsel ahlak ve geleneklere uygun şekilde tarafımdan yazıldığını, yararlandığım eserlerin tamamının kaynaklarda gösterildiğini ve çalışmamın içinde kullandıkları her yerde bunlara atıf yapıldığını belirtir ve onurumla doğrularım. 09/06/2016

Aday: Mehmet Onur SENEM

T.C.
BEYKENT ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

YÜKSEK LİSANS TEZ SAVUNMA SINAVI SONUÇ TUTANAĞI

Beykent Üniversitesi
Fen Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü'ne,

Aşağıda tez adı belirtilen yüksek lisans öğrencisi 140807002 no'lu Mehmet Onur SENEM'in 12/05/2016 tarihinde yapılan tez savunma sınavı¹ sonucunda...45 dakika süreyle sunduğu ve savunduğu tezi hakkında² oybirliği / oyçokluğu ile, başarılı kararı verilmiştir.

Bilgilerinize saygılarımızla arz ederiz.

Anabilim Dalı :Mimarlık
Programı :Mimarlık
Tez Başlığı³ : Sürdürülebilirlik Kavramının Türkiye Marmara Bölgesinde 2000 – 2015 Yılları Arasında, Mimarlık, Kentsel Tasarım ve Fikir Proje Yarışmaları Üzerinden Araştırılması

Tez Sınav Jürisi	Öğretim Üyesi	İmza
Danışman : Yrd. Doç. Dr. Levent ARIDAĞ		
Üye : Prof. Dr. Sercan ÖZGENCİL YILDIRIM		
Üye : Yrd. Doç. Dr. Fitnat CİMŞİT KOŞ		

¹ Jüri üyeleri söz konusu tezin kendilerine teslim edildiği tarihten itibaren en geç bir ay içinde toplanarak öğrenciyi tez savunma sınavına alır. Belirlenen günde yapılamayan jüri toplantısı, katılanların hazırladığı bir tutanakla enstitü yönetimine bildirilir. Bu durumda jüri en geç onbeş gün içinde toplanarak adayı tez savunma sınavına alır. Tez savunma sınav süresi en az 45 dakikadır. Yüksek lisans tez savunma sınavı, tez çalışmasının sunulması ve bunu izleyen soru-yanıt bölümlerinden oluşur ve dinleyiciye açıktır. (Beykent Lisansüstü eğitim ve Öğretim Yönetmeliği-Madde30-3)

² Tez sınavının tamamlanmasından sonra jüri, tez hakkında “kabul”, “düzeltme” veya “red” kararı verir. Jüri başkanı, jüri üyelerince imzalanmış sınav tutanağını, tez sınavını izleyen üç gün içinde ilgili enstitü yönetimine teslim eder. Tezi hakkında düzeltme kararı verilen öğrenci en geç üç ay içinde gerekli düzeltmeleri yaparak ve yönetmelikte belirtilen usullere uygun olarak tezini aynı jüri önünde yeniden savunur. (Beykent Lisansüstü eğitim ve Öğretim Yönetmeliği-Madde30-4)

³ İleride doğabilecek aksaklıkların engellenmesi için tezin başlığının yazılması gerekmektedir.

TEŐEKKÖR

Anneme,

Tez yazım sürecindeki ilgili ve özverili yaklaşımından dolayı tez danışmanım Sn. Yrd. Doç. Dr. Levent Arıdağ hocama teşekkürlerimi sunarım.

Adı ve Soyadı : Mehmet Onur Senem
Danışman : Yrd. Doç. Dr. Levent Arıdağ
Türü ve Tarihi : Yüksek Lisans / 2016
Alanı : Mimarlık
Anahtar Kelimeler : Sürdürülebilirlik, Kavramsal Tasarım, Türkiye'deki
Proje Yarışmaları, Ekotaklit, Biyotaklit

ÖZ

SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK KAVRAMININ TÜRKİYE MARMARA BÖLGESİ'NDE 2000-2015 YILLARI ARASINDA, MİMARLIK, KENTSEL TASARIM VE FİKİR PROJE YARIŞMALARI ÜZERİNDEN ARAŞTIRILMASI

İnsan nüfusunun çoğalması, kaynak tüketiminin, şehir alanlarının artışına ve ekosistemlere baskı uygulamasına yol açar. Buna bağlı olarak insanların yaşam alanları ve ekosistemlerdeki istenmeyen sonuçlar tüm süreç ve faaliyetlerde sürdürülebilirlik kavramını ortaya koyar. Sürdürülebilirlik kavramı bağlamında, sürdürülebilir mimarlık faaliyetleri, ekosistemler ve insanlar için sağlıklı habitatlar oluşturulabilmesi için mimarlık, şehir plancılığı, peyzaj mimarlığı disiplinlerindeki ekolojik kavramlar incelenir. Disiplinlerin ortak çalışma alanı olan kentsel tasarım alanlarındaki sürdürülebilirlik kavramları tartışılarak organik, inorganik olan ekosistemin tüm bileşenleri ile olan ilişkisi araştırılır. Tasarım yarışmalarında sıkça gündeme gelen sürdürülebilirliğin, içerdiği kavramların analizleri yapılır. Geleneksel ve güncel sürdürülebilirlik kavramları ile olan ilişkileri ekosistem ile beraber çalışan, ekolojik tasarımın güncel kavramları ortaya koyulur.

Name and Surname : Mehmet Onur Senem
Supervisor : Assis. Prof. Levent Arıdağ
Degree and Date : Master Thesis/ 2016
Major : Architecture
Key Words : Sustainability, Conceptual Design,
Design Competitions in Turkey, Ecomimicry, Biomimicry

ABSTRACT

THE RESEARCH OF THE CONCEPT OF SUSTAINABILITY IN THE MARMARA REGION OF TURKEY BETWEEN THE YEARS OF 2000 AND 2015 RELATED WITH ARCHITECTURE, URBAN DESIGN AND IDEA COMPETITIONS

Increasing human population is the increaser of the resource consumption, urban areas it leads to put pressure on the ecosystem. Consequently, adverse outcomes in the areas of people's lives and ecosystem and it reveals the concept of sustainability in all processes and activities. In the context of the concept of sustainability; examined ecological concepts in architecture, urban planning, landscape architecture disciplines for to create healthy ecosystems and habitats for people. Discussing concepts of sustainability of urban design in disciplines, all components of ecosystem and relations between all of them. Sustainability frequently came up in design competition, analyzes of concepts contained. Notion of the traditional and contemporary sustainability and working with ecosystem, put forth the current concepts of ecodesign.

İÇİNDEKİLER

Sayfa No.

ÖZ

ABSTRACT

TABLolar LİSTESİ.....	v
ŞEKİLLER LİSTESİ.....	vii
1. GİRİŞ	1
2. SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK KAVRAMININ PEYZAJ MİMARLIĞI İLE İLİŞKİSİ.....	3
2.1. Peyzaj Mimarlığı Süreçleri.....	5
2.2. Geleneksel Peyzaj Mimarlığı Yaklaşımı	7
2.3. Ekotasarım Yaklaşımı	11
2.4. Coğrafi Bilgi Mimarlığı Yaklaşımı	21
2.4.1. Doğala Çevirme (Re-naturalizing).....	21
2.4.2. Yeniden Kentleşme (Rurbanizing)	24
2.4.3. Yeniden Bağlama (Re-connecting).....	25
2.4.4. Topoğrafya Birleştirmek (Topographying)	26
2.4.5. Jeomorfolojinin Değişimi (Geomorphosis)	27
2.4.6. Mikro Topoloji (Microtopography)	28
2.4.7. Doğayı Taklit (Biomimesis)	29
2.4.8. Çatallanma (Arborescence).....	31
2.4.9. İklimlendirme (Re-acclimatizing).....	32
2.4.10. Programlarla İlgili Kristallenme (Programmatic Crystallization)	33
2.4.11. Birikim (Accumulating).....	34
2.4.12. Yansıma (Reflecting).....	35
2.4.13. Yeniden Programlama (Re-programming)	36
2.4.14. Yeniden Kentleşme (Re-urbanizing)	37
2.4.15. Devam Etmeme (Discontinuity)	38
2.4.16. Kendine Yeten (Self-Sufficiency)	40
3. YARIŞMALARIN İNCELENMESİ	42
3.1. Türkiye’de 2000-2015 Yılları Arasında Açılan Mimarlık, Kentsel Tasarım ve Fikir Proje Yarışmaları.....	42
3.2. Ekodiyagramlar	48
3.3. Değerlendirme	52

4. SONUÇ	69
KAYNAKLAR	72
EKLER	78
Ek.1. Bursa Kızıyakup Kent Parkı Kentsel Tasarım ve Mimari Proje Yarışması Proje Raporu	78
Ek.2. Balıkesir Çamlık Kentsel ve Mimari Tasarım Ulusal Proje Yarışması Proje Raporu	81
Ek.3. Maltepe Bölge Parkı Fikir Projesi Yarışması Proje Raporu	83
Ek.4. Küçükçekmece İlçesi Kent Merkezi Ulusal Kentsel Tasarım Proje Yarışması Raporu	87
Ek.5. Bursa Büyükşehir Belediyesi Orhangazi Meydanı ve Çevresi Kentsel Tasarım Proje Yarışması Raporu.....	91
Ek.6. Gelibolu Yarımadası Tarihi Milli Parkı Ağadere Hastanesi ve Şehitliği Fikir Projesi Yarışması Raporu	97
Ek.7. Çanakkale Belediyesi Kent Meydanı ve Çevresi Düzenlenmesi "Yeşil" Kentsel Tasarım Proje Yarışması Raporu	103
Ek.8. Çanakkale Belediyesi Sosyal Konutlar Mevkii Kentsel Yenileme Ulusal Mimari Proje Yarışması	108
Ek.9. Gelibolu Yarımadası Tarihi Milli Parkı Odak Alanları Fikir Projesi Yarışması Raporu	116
Ek.10. Tekirdağ Büyükşehir Belediye Hizmet Binası, Meydan ve Çevresinin Düzenlenmesi Mimari ve Kentsel Tasarım Projesi Yarışması Raporu ...	118

TABLolar LİSTESİ

	Sayfa No.
Tablo.1. Geleneksel Tasarım ve Ekotasarımın Hedefleri.....	14
Tablo.2. Geleneksel Tasarım ve Ekotasarımın Hedefleri.....	16
Tablo.3. Ekosistem ve Ekotaklit Hedefleri.....	18
Tablo.4. Türkiye’de 2000 sonrası Peyzaj Mimarı Danışman veya Müellif Arayan Yarışmalar	43
Tablo.5. Türkiye’de 2000 sonrası Peyzaj Mimarı Danışman veya Müellif Arayan Yarışmaların Tipleri.....	44
Tablo.6. Marmara Bölgesi’nde Açılan Kentsel Tasarım ve Fikir Yarışmaları	46
Tablo.7. Değerlendirmeye Alınan Yarışmalar	47
Tablo.8. Projelerin Şehirde Bulunduğu Alanlar	47
Tablo.9. Tasarım Yaklaşımlarının Ekodiyagramlar ile İlişkisi	51
Tablo.10. Bursa Kızıyakup Kent Parkı Kentsel Tasarım ve Mimari Proje Yarışması	52
Tablo.11. Balıkesir Çamlık Kentsel ve Mimari Tasarım Ulusal Proje Yarışması ...	53
Tablo.12. Maltepe Bölge Parkı Fikir Projesi Yarışması.....	54
Tablo.13. Küçükçekmece İlçesi Kent Merkezi Ulusal Kentsel Tasarım Proje Yarışması	55
Tablo.14. Bursa Büyükşehir Belediyesi Orhangazi Meydanı ve Çevresi Kentsel Tasarım Proje Yarışması.....	56
Tablo.15. Gelibolu Yarımadası Tarihi Milli Parkı Ağadere Hastanesi ve Şehitliği Fikir Projesi Yarışması	57
Tablo.16. Çanakkale Belediyesi Kent Meydanı ve Çevresi Düzenlenmesi Yeşil Kentsel Tasarım Proje Yarışması.....	58
Tablo.17. Çanakkale Belediyesi Sosyal Konutlar Mevkii Kentsel Yenileme Ulusal Mimari Proje Yarışması.....	59
Tablo.18. Gelibolu Yarımadası Tarihi Milli Parkı Odak Alanları Fikir Projesi Yarışması	60
Tablo.19. Tekirdağ Büyükşehir Belediye Hizmet Binası, Meydan ve Çevresinin Düzenlenmesi Mimari ve Kentsel Tasarım Projesi Yarışması	61
Tablo.20. Projelerin Diyagramlar İle İlişkisi.....	62
Tablo.21. Projelerin Ekotaklit İle İlişkisi	63
Tablo.22. Projelerin Coğrafi Bilgi Mimarlığı İle İlişkisi	64

Tablo.23. Projelerdeki Ekotasarım Parametrelerinin Yüzdeleri	65
Tablo.24. Projelerde Bulunmayan Ekotasarım Parametreleri.....	66

ŞEKİLLER LİSTESİ

	Sayfa No.
Şekil.1. Central Park, Newyork Örneği	4
Şekil.2. Peyzaj Mimarlığı Faaliyetlerinin Süreçleri	9
Şekil.3. Ken Yeang, Ekotasarım Kesiti	12
Şekil.4. Ecocell Ekotaklit İlişkisi.....	19
Şekil.5. Bosco Verticale (Dikey Orman) Milan, İtalya	23
Şekil.6. Bosco Verticale (Dikey Orman) Milan,İtalya	23
Şekil.7. Bosco Verticale (Dikey Orman) Milan,İtalya	24
Şekil.8. Foster and Partners, Masdar Development.....	25
Şekil.9. Ken Yeang, Küçükçekmece, İstanbul Masterplan.....	26
Şekil.10. Eisenman, City of Culture	27
Şekil.11. Toyo Ito Island City Central Park.....	28
Şekil.12. Foa Architects, Meydan Alışveriş Merkezi, İstanbul	29
Şekil.13. NOX Architects, Opera House,Seul	30
Şekil.14. Stutgard Havalimanı Strüktür Yapısı	31
Şekil.15. Renzo Piano, Kansai Havalimanı Hava Akışları.....	32
Şekil.16. Renzo Piano, Kansai Havalimanı	33
Şekil.17. Ferrater, Barselona Botanik Bahçesi	34
Şekil.18. Jeanne Dekkers, Delft Kütüphanesi.....	35
Şekil.19. Renzo Piano, Jean-Marie Tjibaou Cultural Center.....	36
Şekil.20. Tchumi, Parc de la Villette	37
Şekil.21. Zaha Hadid, Kartal Masterplan.....	38
Şekil.22. Vincente Guallard, University Housing, Gandia.....	39
Şekil.23. Ken Yeang, Biyoklimatik Bina.....	39
Şekil.24. Mvrdv'nin Expo 2000 Hannover,Almanya'daki Hollanda Pavyonu	41
Şekil.25. Yarışmaların Türkiye'deki Bölge ve İllere Göre Dağılımı.....	45
Şekil.26. Yarışmaların İllere Göre Dağılımı.....	45
Şekil.27. Yarışmaların Türkiye Bölgeler Haritasında Dağılımı	46
Şekil.28. Yapılı Çevrenin Doğal Çevreyle Bütünleşmesi.....	49

1. GİRİŞ

Dünyadaki çevre sorunlarının tamamı sürdürülebilirlik kavramı ile ilişkilidir. Çevre sorunlarına duyarlı, doğaya zarar vermeyen, yenilenebilir enerji kaynaklarından yararlanma çabası tasarım dünyasını sürdürülebilir tasarım üretmeye yöneltir. Kavram olarak enerji kaynaklarının tüketimi, yapım ve geri dönüşüm süreçleriyle, çevre sorunlarını azaltmak, mümkünse en aza indirmek ve çevreden enerji elde etmek anlamına gelir. Sürdürülebilirlik kavramındaki farklı çevre sorunları ve enerji kaynaklarındaki çeşitlilik sebebi ile bahsedilen problemlerin biri veya birkaçının çözümü veya kazanım sağlaması sürdürülebilir tasarım olduğu algısı yaratmaktadır. Sürdürülebilirlik kavramındaki bu esneklik çokça bahsedilmesine rağmen anlamının doğru anlaşılmasına neden olmaktadır. Dolayısıyla sürdürülebilirlik kavramının gerçekleşme alanı olarak Türkiye'deki proje yarışmaları üzerinden analizi ve sınırlarının çizilmesi araştırmanın konusudur.

Araştırmanın Amacı

Peyzaj mimarlığı disiplininin sürdürülebilirlik kavramı ile ilişkisi, faaliyet süreçlerinin birbirleri ile olan bağı, sürdürülebilirlik ile ilgili geleneksel ve güncel görüşleri analiz edilir, sürdürülebilir tasarım kavramı, sürdürülebilirliğin tanımının ve kapsamının güncel yaklaşımlardaki yerinin saptanması hedeflenir. Sürdürülebilirliğin organik ve inorganik tüm varlıkların, süreçlerle ve ekosistem ile olan bağı araştırılır. Enerji tüketimi ve kazanımı konusu, ekosistemin ne şekilde yenilenebileceği ve yapay sistemlerin inşa edilmesinin ekosistemle dost şekilde yapılmasının yolları aranır.

Araştırmanın Kapsamı

Biyotaklit ve ekotaklit kavramları tartışılarak ekotasarım hedefi olarak sürdürülebilir tasarım incelenir. Sürdürülebilirlik kavramı ile ifade edilmek istenen geleneksel tasarım, ekotasarımın sürdürülebilirlik kavramları ve coğrafi bilgiye dayalı tasarım ilişkileri ortaya çıkarılır. Bu nedenle Türkiye'deki 2000-2015 yılları arasındaki proje yarışmaları örneklem olarak seçilir.

Araştırmanın Yöntemi

Türkiye’de 2000-2015 yılları arasında mimarlık, kenstsel tasarım ve fikir proje yarışmaları incelenir. Yarışmalar Türkiye’de bulunduğu illere göre sayısallaştırılarak en çok yarışmanın açıldığı Marmara Bölgesi’ndeki yarışmalar seçilir. Sürdürülebilirlik kavramına projelerde hangi açıdan çözüm üretildiği incelenerek her proje için tablolar oluşturulur. Tablolar aşağıdaki aşamalara göredir:

1. Proje raporunda sürdürülebilirlik ile ilgili anahtar kelimeler aranır,
2. Proje ile ilgili diyagramlar, perspektifler, kesitler ve planlar incelenerek seçilir,
3. Projelerde geleneksel yaklaşımlar, yeni bilgiye dayalı tasarım yaklaşımları ve coğrafi bilgiye dayalı tasarım yaklaşımlara göre sürdürülebilirlik kavramları aranır.

Sürdürülebilirlik kavramının parametreleri yarışma projeleri üzerinden değerlendirilerek tasarımların sürdürülebilirlik açısından verimliliği aranır. Bu araştırma günümüz yapılı çevresini oluşturan geleneksel tasarım yaklaşımları ile güncel ekolojik bilgiye dayalı yaklaşımları yarışma projeleri üzerinden tartışmayı hedefler.

2. SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK KAVRAMININ PEYZAJ MİMARLIĞI İLE İLİŞKİSİ

Yenilenebilir olmayan kaynakların kullanımı, sanayi devriminden sonra insan nüfusunun ve tüketimin de doğru oranda artması çevre kirliliklerine yol açmıştır. Çevre kirliliklerindeki bu artış doğanın dengesini bozduğu için sürdürülebilirlik kavramı gündeme gelir. Bozulan ekosistemlerin yenilenmesine yönelik onarma çabaları ekosistemlerle dost faaliyetlerin mecburiyetini ortaya çıkarır. Ekosistemlerin artan nüfusla büyüyen kentlerde kısmen veya tamamen yok olması ekosistemlerin taklit edilmesi ihtiyacını doğurur.

Ülkemizde planlamadan uzak, çarpık kentleşme ile insanların doğala olan yönelimi artmış, bitki-iyi, yeşil-iyi, iyi-kötü gibi bir görüş oluşmaya başlamıştır. Şehir planlaması, peyzaj mimarlığı ve mimarlık disiplinlerinin çalışma alanlarının meslek odalarınca mutabakatlarla belirlenmemesi ve çok disiplinli çalışma kültürünün gelişmemesi, peyzaj mimarlığı disiplinin şehir planlama, mimarlık hatta orman mühendisliği ve ziraat mühendisliğinin arasında sıkışmasına neden olur. Meslek odalarının kendi içlerinde ve aralarındaki çatışmalar peyzaj mimarlığı disiplininin kentsel alanlarda bitkisel tasarım yapan, uygulamada çim alan tesis eden ve ağaç diken bir meslek grubu algısı oluşur. Zengin iklim kuşakları, ekosistemler, flora ve fauna varlığına sahip olan ülkemiz yedi coğrafi bölgeye ayrılmıştır. Bir kuzey yarım kürede bulunan ülkemizde farklı doğal ve bozulmuş ekosistemler bulunmaktadır. Bunları doğru anlayarak entegre bir tasarım hedefi olmaz ise tamamen yapay, kaynaklara bağımlı ve tüketim eğilimi olan yapay alanlar oluşturur. Bu sorunlar sonucunda kentsel tasarım kavramı her meslek grubunun kendi sorumluluğunda olmasını istediği bir alan haline gelir. İç mimarlık ve çevre tasarımı adı altında bölümlerin açılması ülkemizde çevre tasarım sorunu üzerine düşünen disiplinler arasına iç mimarları da ekler.

Geniş bir alana yayılmış olan ekotasarımda disiplinler arası yaklaşım gerekliliği vardır. Sürdürülebilir tasarım yapmak için dünyada insan kullanımı dışındaki yaban hayatını, ekosistemleri ve topoğrafyayı inceleyen, insan kullanımını entegre ederek mekan tasarımı yapmayı hedefleyen disiplin olan peyzaj mimarlığını disiplinler arası çalışmanın dışında bırakmak doğru bir tutum değildir.

Şekil.1. Central Park, Newyork Örneği [1]

Dünyanın ilk gelişmiş peyzaj mimarlığı örneği olarak görünen Frederick Law Olmsted'in Central Park tasarımı üst ölçekte bakıldığında; Şehir Bölge Planlaması disiplinin bataklık alanı olan alanı cetvel dışına bırakması ile alakalıdır. Zemin etüdüleri ile kullanılır olmayan bataklık arazisi tatlı su bataklık vejetasyonu ve yaprak dökken orman vejetasyonundan oluşan tahrip edilmiş bir ekosistemdir ve tasarım faaliyeti sayesinde ekolojik rezerv alanı olarak korunur. Günümüzdeki şehir alanları içerisinde tamamen tahrip olmuş ekosistemler Central Park örneğindeki gibi ekosistemle entegre olmuş tasarım çaba, ekolojik bilgi, kültürel mirasların sürdürülebilirliği için entelektüel altyapı, sürdürülebilir ekonomi için disiplinler arası çalışma gerektirir.(Şekil.1.)

Sınır problemi üzerine düşünen, programları örgütleyen ve planlama yapan peyzaj mimarlığı disiplini; bitkisel tasarım yapan bir meslek değil mimarlık faaliyeti yapan bir disiplindir. İyi olmayan oluşunun yanında ülkemizde güncel dünyayı takip eden peyzaj mimarlığı ofislerinin iyi örnekleri peyzaj mimarlığı disiplinine olan

ilgiyi arttırmış, çevre tasarım yarışmalarında öncelerde hiç aranmayan zamanla danışman olarak aranan peyzaj mimarlığı ülkemizde de tasarım dünyasında önem kazanmaktadır.

2.1. Peyzaj Mimarlığı Süreçleri

Peyzaj mimarlığı arazi planlaması yaptığı için faaliyetleri topoğrafya ile ilişkilidir. Bu sebeple tasarım öncesi sürecin incelenmesi, tasarım süreci, inşaat ve tesis yönetimi olarak sınıflandırmak doğru olur. [2]

Tasarım öncesi; tasarım alanındaki, bakı, toprak, su, mevcut ağaçlar ve diğer bitki örtüsü ile beraber çevre parseller ile olan çevre ile olan ilişkisinin incelenmesidir. İnorganik ve organik yapıların incelenmesinden sonra insan faktörünün kullanımları incelenir alandaki varsa patikalar, kullandıkları ana akslar tasarımı etkileyecek önemli etkenlerdir. Kamusal alanda ulaşımı sağlayan araçların güzergahları ile ilgilenilir. Metro, tren gibi toplu taşıma araçlarının ve otobüs duraklarının alan ile ilişkisi incelenir. Çevre ve insan ile olan ilişki incelenerek sentez tasarlanma hedeflenir. Çevresel Etki Değerlendirmesi Raporu gibi Avrupa ülkelerinde etkin kullanılan raporlar sonucunda bir yatırım kararı alındığında proje alanına yapılacak yatırım mimari programları ile çevreye ve sosyal dokuya entegre sentez tasarım hedefi vardır.[3]

Güncel yaklaşımlar sistemin tamamına enerji akışları gözü ile bakmaktadır. Bu görüş daha sürdürülebilir bir ürünü oluşturmaya daha yakın görünmektedir. Ekosistem üzerindeki enerji hareketlerini, madde döngülerinin inceler, ekosisteme protez (ekotaklit) olarak entegre olmasını hedefler.[4] Tasarım aşaması, yaya örgütlenmesi, programların birbirleri ile olan ilişkileri, programların çevre ile olan ilişkisini inceler, tasarım aşamasında inşaat aşamasını, çevre ile entegre tasarımı hedefler. Bu sonuç en uzun süreyi kapsayan tesis yönetimi sürecini tamamen ucu açık bir hale getirir.

İnşaatın çevresinden ağaçlandırma çalışması yapmak veya çatı bahçesi yapmak o inşaatı daha çevreci, ekolojik dengeye hassasiyeti yüksek yapmaz, hatta sistemden su enerjisi, gübre olarak organik veya kimyasal enerjisi, edafik(toprak) malzeme ve insan enerjisi kullanan bir yapıdır. İnşaat alanlarının çevresinde çiçek, çim tesis etme, çalı ve ağaçlandırma yani yumuşak peyzaj (softscape) çalışması yapmak doğadan organik ve inorganik enerji çeker. Yapay alan olan bu alanlardaki canlıların yaşaması için sürekli doğadan enerji tüketimi yapmaları gerekmektedir. Bu

da ekosisteme bir başka baskı uygulamak demektir. Çevreyi koruma faaliyeti değil, yaşam alanlarının çevresinde ekosistemden enerji çeken, yapay alanlar oluşturmaktır. Sulama sistemi kurulmaz ve hidrolojik varlıktan sürekli olarak enerji çekmez ise bu yumuşak peyzaj (softscape) alanları iklim koşullarına ve bitkinin susuzluğa dayanmasına bağlı olarak canlıların tamamı veya büyük kısmı ölebilir. Kuraklığa dayanıklılığı yüksek olan türler bile sulanmadığı takdirde ölebilir. Bu çalışmalar da çokça kullanılan yabancı türler sahada bulunan bitki vejetasyonu ile sağlayabilir, simbiyotik bir ilişkiye girebilir veya baskın tür olarak diğerlerini öldürebilir. Bu işlem ekosisteme farklı bir gen girmesi demektir ve doğal yapıyı geri dönülemez şekilde bozabilir.

Yatırım maliyetinden daha önemli hale gelen tesis yönetimi maliyetlerini kısmak bu süreç ile alakalı birçok yeniliği ortaya çıkarmak zorunda bırakır. Örneğin, tesis yönetimi sürecinde su kullanımının yönetildiği sulama sistemi ile ilgili çalışan şirketlerin önemli hale gelmesidir. Su döngüsünü incelemesi ve yönetmesi bir alt başlıktır. Ekosisteme entegre olan protez ekosistem ile işbirliği ve uyumlu şekilde çalışır. Protez benzetmesi bu yüzdendir. Su konusunda olduğu gibi malzeme tüketiminde geri dönüştürülebilir malzeme kullanımı, ekosistemde kirlenme veya bozulmaya sebebiyet vermeden yeniden kullanma imkanı sağlar. Güneş enerjisinin kullanımı elektrik enerjisi üretme, su ısıtması olarak ve aynı zamanda fotosentez yapan bitkiler ile kurulacak sisteme oksijen gazı salınımı sağlamayı hedefler. Çatı bahçesi, dikey bahçe yapımının bir hedefi budur. Ekotasarım, ekosistemdeki insan kullanımını değil tüm canlıların yaşam ortamının örgütlenmesidir. Çatı bahçesi içinde bulundurduğu, toprak, bitki, ısı ve su izolasyonu binanın ısı enerjisi kullanmasını azaltır ve toprakta mikroorganizma küçük canlılar ve kuşlara habitat sağlar. Ekotasarım kavramının hedefi habitat oluşturmaktır. Bu habitat oluşturma hedefinin temeli ekosistemi bozmamak ve protezmiş gibi uyumlu olmasıdır. İnsan ve diğer canlılar, cansız varlıklar ve tüm kaynak kullanımının örgütlenmesinin tüm ekosisteme saygılı olarak yaptığı için ekotasarım adını alır.[5]

İnşaat; tasarım sürecine tamamen bağlıdır. Yatırımcının öngördüğü yatırım maliyeti inşaat sürecini belirler. Tasarım yarışmalarındaki programların açıkça belirlenmemesi, tasarım yarışmalarındaki önemli sorunlardan birisidir. Bütçe çok önemli bir sorudur. Açıkça bütçe verilmesi beklenmez, fakat şartnamede genel çerçeve rahatlıkla belirlenebilir. Bu tasarım sürecini direkt etkiler, en az enerji ile en

fazla fayda temel hedeftir. Yarışmalarda veya uygulamalarda ekolojik tasarım önerileri ekolojik açıdan olduğu gibi ekonomik açıdan bir gerekliliktir. Sonuç olarak tasarım ekosistem ile entegre değil ise fazla kaynak tüketir. Ekotasarım kaynakların tüketimini azaltarak ve yenilenebilir enerji kullanımı ile ekonomik sürdürülebilirlik sağlar.

Tesis yönetimi; tasarım süreci ve inşaat sürecinin tamamlanması ile başlayan ve ilk iki sürece göre çok daha uzun süren süreçtir. Kentsel donatılar, bunların kullandığı elektrik enerjisi, insan aktiviteleri ve enerji kayıpları, fosil yakıt tüketimini, alt yapı sistemlerinin ve tüm sistemlerin kullandığı insan enerjisi, yumuşak peyzaj (softscape) alanlarındaki insan enerjisi, su enerjisi kayıpları gibi çoğaltılabilecek örnekler tesis yönetimi kısmının yatırım maliyeti gibi çok önemli bir konu olduğu açıktır. Tasarım süreci yani tesis yönetiminin planlamasını yapmak sürdürülebilirlik kavramı için bir bakış açısından önemlidir.

Bu sebeplerden dolayı çevre dostu mimarlık anlayışı mimarlık ortamına biyotaklit, ekotaklit gibi kavramları getirir. Biyotaklit(Biyomimesis); bir model olarak doğayı kullanarak ve onu taklit ederek yeni ve sonsuz bir doğa ilkesi ve modeli oluşturmaktır.[6] Ekotaklit, ekolojik döngülerin tasarım ile taklit edilmesidir. Önemli eko-tasarım ilkelerindedir. İnsan topluluklarının ve yapıları çevrenin doğal bir ekosisteme öykünmesidir.[7] Doğayı gözlemleyebilen ve anlayabilen mimarlar için doğadan öğrenilecek pek çok dersin olduğu açıktır. Özellikle doğadaki yapılaşmaların form-strüktür-malzeme ilişkisini anlamaya çalışan araştırmacılar, matematiği, bilgisayar teknolojilerini ve benzeşim yöntemlerini birer araç olarak kullanıp, diğer disiplinlerle olan iletişimlerini arttırarak buradan elde ettiği önemli ip uçlarıyla kendi sistemlerini en iyileme yolunda çalışabiliyorlar. [8] Ancak bu yöntem, mimarlar için bire bir alıp kopyalamanın ötesine geçtiğinde, ilişkileri kurarak doğadan öğrenmenin gerçek anlamlarını bulurlar.

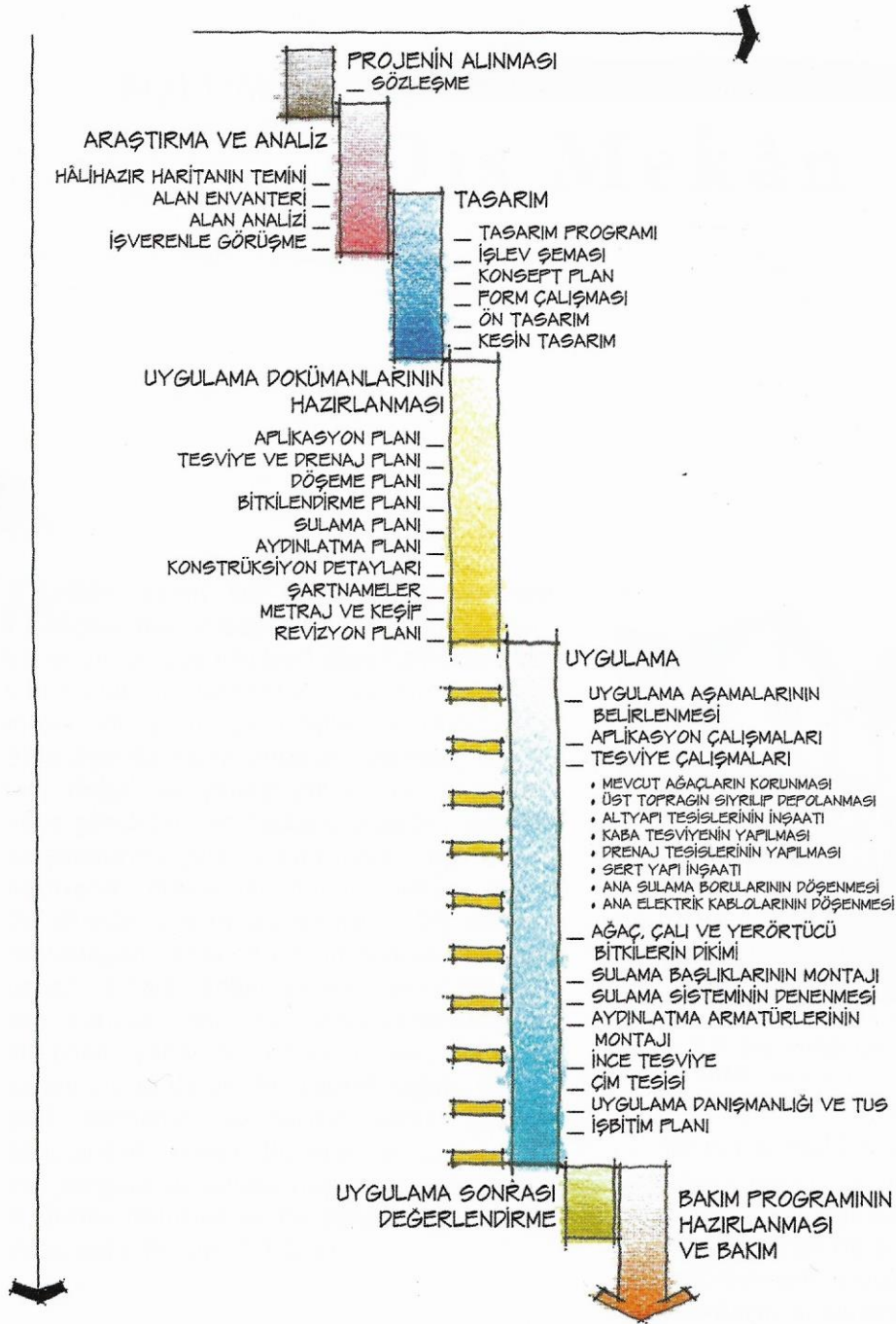
2.2. Geleneksel Peyzaj Mimarlığı Yaklaşımı

Geleneksel peyzaj mimarlığı öncelikle çevresel verilerin tamamının kullanımı, mevcut peyzajın en az tahribi, bozulan peyzajın onarımı olarak tasarım sürecini inceler. [9]

Geleneksel görüş faaliyetlerini betonlaşmaya karşı yeşil bir cephe oluşturma, doğallaştırma faaliyeti olarak görür. Yani peyzaj mimarlığı faaliyeti yeşile dönük,

yeşile yönelen, yeşili taşıyan, yeşil alanlar oluşturma misyonunu edinir. Peyzaj mimarlığının geleneksel bakışındaki sorun doğallaştırma faaliyeti olduğunu düşünmesidir. Kırsal bir alana gidip serada üretilen bir çiçek dikilir ise oraya ait olmayan bir tür gelmiş olur. Ekosistemin dışlilerine bir gen, bir enerji daha eklenmiş olur. Kırsal alana bir çiçek dikmek bile doğal çevreyi bozmuş olur ve yapılı çevre haline getirir. Çiçek örneğinden yola çıkarak, bir çiçek dikimi yapılı çevre olursa, kırsal ve kentsel alanlardaki peyzaj mimarlığı faaliyetlerinin tamamı yapılı çevre oluşturur. Yapılı çevre kavramı mimarlık dünyasını etkileyen önemli bir kavramdır.

Şekil.2. Peyzaj Mimarlığı Faaliyetlerinin Süreçleri [10]

Yukarıdaki süreçlere göre tasarım ve uygulamanın sürdürülebilir bir sistem olması çok önemlidir. Uygulama sonrası değerlendirme, bakım programının hazırlanması ve bakım kısmı çok irdelenmemektedir. İnşaat kısmı, yapılı çevreyi oluşturma süreci kısa sürer. Yapılı çevre doğal değildir. Sonradan oluşturulmuş bir

çevredir ve doğal vejetasyonlar gibi doğal süreçler ile sürekli ve bakım istemeyen yapılar değildir. Yapılı çevre doğal olmadığı için en çok enerji harcayan süreç tesis yönetimi sürecidir. Tüm tasarımın bu süreci örgütlemesi hatta sonrasının planlanması gerekir. (Şekil.2.)

Özellikle İstanbul gibi kent alanlarında yapılan peyzaj tasarımı çalışmaları ekosisteme bir katkı gibi görünse de, farklı bakım sorunları ve enerji kayıpları üreten yapılı çevre oluşturma faaliyetidir. Doğallaştırma gibi algılanan peyzaj tasarım faaliyetleri başka problemler üreten sistemler haline gelen yapılı çevredir. Doğal çevre ve yapılı çevre ayrımı çok önemlidir. Mimarlık faaliyetleri arazi üzerinde çalışan, yaşayan mekanizma ve ekosisteme en az zararı veren mekan oluşturma işlemleri ile doğallaştırma olarak peyzaj mimarlığından beslenerek sürdürülebilir sağlıklı bir çevre oluşturmayı hedefler. Mimarlık ve peyzaj mimarlığının tüm faaliyetleri arazi üzerindeki değişiklikleri ile yapılı çevre oluşturma işlemleridir ve günümüz kentlerinde tamamen yok olan ekosistemler anlamına gelen ısı adaları oluşmasını sağlayan metropoller, dünyada küresel çevre sorunlarına neden olan başlıca nedenlerdendir.

Rezidans binalarında çok büyük metrekarelere sahip lobiler, ofis alanları, yaşam alanlarını görülür. Halbuki ekolojik tasarım, yapıların kompakt, basit ve küçük ölçekli olmasını tasarlamaktadır. Asgari koşulların gerektirdiğinden büyük mekanlar tasarlanırsa yine bu kaynaklar gereksiz harcanır. Karbon emisyonlarını düşününce artık bu binalarda her katta yeşil bahçe yapmanın yada enerji verimli klimalar seçmenin önemi ortadan kalkar. Doğal yada ekolojik olsun diye de binlerce kilometre uzaktan ekolojik malzemeler getirip kullanmak, yine karbon emisyonlarını önemli ölçüde artıracığı için bu da aslında kendi içinde çelişen sonuçlara yol açar. Ekolojik mimarlıkta, ekolojik tasarımın ana hedeflerinden biri gerçek problemleri çözmektir, semptomları değil. Çünkü bir çözüm çattallanan yeni problemler doğuruyorsa çözümü üreten uzmanlığın konusunun dışında yeni problemler ortaya çıkarır. Tasarım öncesinde ve daha sonrasında alınacak kararların doğru ve etkin kılınması da yine ön tasarım, tasarım ve planlama aşamasındaki verilerin bütün süreçlere etkili bir biçimde yansıtılmasıyla gerçekleşebilir. Yani eğer tasarım aşamasında bu veriler kullanılmayıp sadece yapı üretiminde ilgili teknolojiler kullanılırsa bu çok doğru bir yaklaşım olmaz.[11] Mekan tasarımı yapan tüm disiplinler, geleneksel tasarım yaklaşımları ile insan akışının ekosistemlere zarar vermemesini isterken habitatlara ve ekosistemlere baskı uygular. İnsan kullanımlarını

olabildiğince sınırlayarak, diğer hayvanların habitatları ve ekosistemin tamamı ile entegre tasarım, protez gibi beraber çalışan bir makine oluşturmak hedef olmalıdır. Peyzaj mimarlığı, mimarlık ve şehir plancılığının geleneksel tasarım yöntemleri kaynaklar sürekli tüketen, ekosistemlere baskı uygulayan ve arazideki ekosistemi yok eden sonuçlar ortaya çıkarmaktadır.[12] Biyotaklit ve ekotaklit anlamında coğrafi bilgi mimarlığı yaklaşımı sorunu ortaya çıkmadan öngörmek ve tasarımı yönlendirmek için önemli ipuçları sunmaktadır.

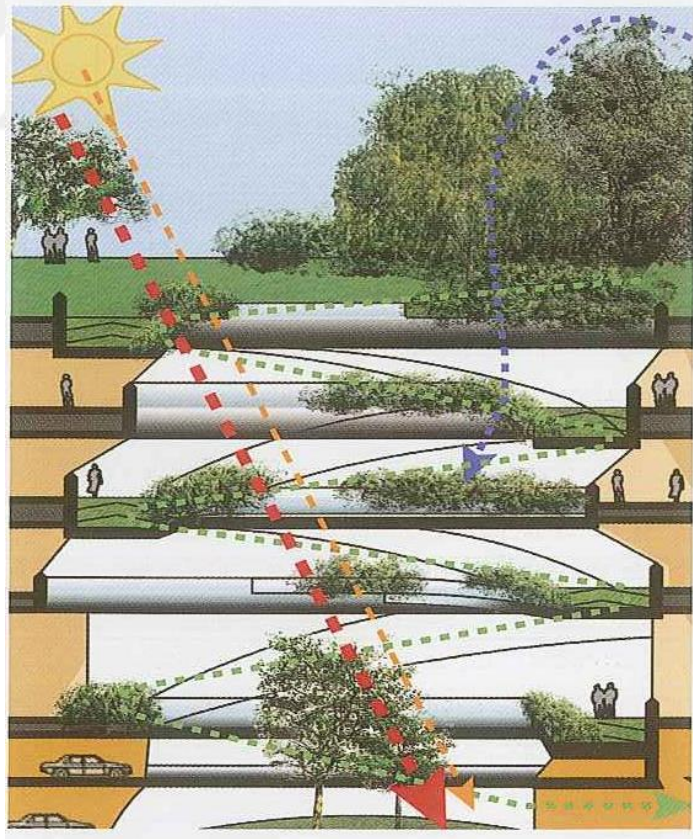
‘Mimarlıkta ekoloji’ konusu da aslında bu bağlamda insanlık tarihi kadar eskidir. İnsanoğlu çevre koşullarını kendi yaşantısına uygun hale getirebilmek amacıyla çevre ile bir çatışma içine girmiştir. Bu çatışma ilk zamanlar çevrenin baskın etkisi nedeniyle insanlara zarar vermişse de zaman içinde insanlar kendi oluşturdukları yapıları çevre konularındaki bütün gelişmeleri ve bunların mimarlık alanına yansımalarını yeni bir bakış açısıyla incelememiz, çevresel tehdit oluşturan etkenleri ele almamız ve çevrenin bilinçli gelişmesini dikkate alan yeni strateji ve politikalar geliştirmemiz lazımdır.[13]

2.3. Ekotasarım Yaklaşımı

Sanayi Devriminden sonra fosil yakıt tüketimi, seri üretim insan popülasyonu ve şehir alanları hızla artar. 1970-1980 yılları arasında ekolojik mimarlık kapsamındaki bazı gelişmeler şöyledir: Petrole alternatif olabilecek enerji kaynakları ve bunların kullanımlarına yönelik gelecek projeksiyonları önem kazanır. Bu konudaki çalışmalar mimarlık alanında da enerji kazanımı konuları üzerinde önemli çalışmalara ve doğal enerji kaynaklarına bağlı enerji kazanımı konseptli bina tasarımlarının gelişmesine neden olur. Bu yıllarda yapılan küçük ölçekli binalarda öncelikli olarak bilinen en eski yöntem olan ve geçmişi çok eskilere, Sokrates Evi’ne dayanan, ‘güneşe bağlı tasarım’ çalışmaları öncelikle desteklenir. Ağırlıklı olarak konut uygulamaları üzerine yoğunlaşan ve doğal kaynakların enerji kazanımına yönelik çalışmalar bu dönem için bir zorunluluk teşkil eder . Bu dönemde diğer tükenmeyen enerji kaynaklarını aktif ve pasif yöntemlerle kullanan uygulamalar görüldüğü güneşten faydalanma konusundaki bilgi birikiminin daha fazla olması ve uygulanması daha basit olması vb. gibi nedenlerle öncelik güneşe bağlı tasarımlarda olur. Zorunluluklardan ortaya çıkan ve bu dönemde büyük ivme kazanan doğal

kaynaklardan aktif ve pasif sistemlerle enerji kazanımına yönelik teknolojilerin gelişmesi de bu dönemde bir ivme kazanır.[14]

Yeang'ın (2006) ekotasarım görüşüne göre alan analiz sürecine bakışı enerji değişimleri, karbon ve azot döngülerindeki değişimler ve kurulacak sistemin protez gibi ekosistem ile uyum sağlamasına odaklanır Ekosisteme doğal olmayan bir müdahale olduğunu teorik olarak kabullenir, ekosistemin protezi olarak peyzaj ve binadaki faaliyetleri düşünür. İnsanların sahadaki etkilerini diğer hayvanlar ve canlılar ile ayırmaz. İnsanların yaşam ortamlarını planlarken orman vejetasyonunun bağlantılarını koparmayı hedeflemez. Onları birleştirerek orman vejetasyonu ve diğer hayvanların habitatlarını iç içe geçen sistemler olarak kurar. Toprak ve hava gibi inorganik etmenler ile hidrolojiyi de düşünen protez sistem hedefler. İnsanların dünyadaki müdahalelerinin en aza inmesi ve yenilenebilir enerji kaynaklarının kullanımını hedefler. Bu düşünce ekolojik koridor, ekoton, biyo rezerv alanları, ekolojik kara köprüleri ve ekotaklit gibi terimleri ortaya koyar.[15]

Şekil.3. Ken Yeang, Ekotasarım Kesiti[16]

Ekosistem ile protez üretimi olarak tanımlanan ekotasarım; arazide bulunan ekosistemi doğru tanımlayarak başarılı olabilir. Ekosistem, biyolojik birlikler ile cansız olan çevresel bütünlüklerin etkileşimidir. Coğrafi alandaki tüm canlı organizmalar (insanlar, bitkiler, hayvanlar, mikroorganizmalar) bunların fiziksel çevreleyenleri (toprak, su, hava, habitatlar) doğal döngüler ile devam eder. Ekosistemler çevresel planlama yolu ile doğal ve insan faktörlerinin ve çevrenin tümünün ele alınması ile belli bir bölgedeki ekosistemi etkileyerek korunabilir. Bir ekosistemi koruma örneği olarak havza yaklaşımı örnek gösterilebilir. Havzadaki habitat koşulları ve kirlilikleri tamamı, geri dönüşümlü, bakımlı, sağlıklı ekosistemler oluşturulması için stratejiler geliştirilmesini zorunlu kılar. Devletler ve federal yönetimler ekosistemleri korumayı arayışındadır. Bu bitki, hayvan ve sucul yaşamın bir arada sürdüğü düzenleyici ve gönüllü sistemler ile çevredeki kirletici maddelerin miktarını azaltarak gerçekleştirilebilir.[17] (Şekil.3.)

KONU	GELENEKSEL TASARIM	EKOLOJİK TASARIM
ENERJİ KAYNAĞI	GENELLİKLE YENİLENEMİYEN ENERJİ KAYNAKLARI OLAN FOSİL YAKIT VE NÜKLEER ENERJİ İLE TASARIM DOĞAL SERMAYEYİ TÜKETİR.	RÜZGAR, GÜNEŞ, KÜÇÜK ÖLÇEKLİ HİDROELEKTRİK VEYA BİYO KÜTLE OLMALIDIR. GÜNEŞ ENERJİSİZ TASARIM ÇALIŞMAZ.
MALZEME KULLANIMI	YÜKSEK KALİTEDE MALZEME BECERİKSİZCE KULLANILIR VE SONUÇ OLARAK TOPRAK VE HAVAYA KİRLİLİK OLARAK GERİ DÖNER.	GERİ DÖNÜŞTÜRÜLEBİLİR MALZEME KULLANIMI SÜREÇ İÇİN GEREKLİDİR. DOĞADA YENİDEN DÖNÜŞTÜRÜLEBİLEN, ESNEK, ONARIM KOLAYLIĞI VE DAYANIKLI BESİNDİR.
KİRLİLİK	FAZLA VE YERELDİR.	MİNİMİZE EDİLMİŞ VE EKOSİSTEMLERİN ABSORBE EDEBİLECEĞİ KADARDIR.
ZEHİRLİ MADDELER	YAYGIN VE YIKICI İLAÇLARDIR.	ÇOK ÖZEL DURUMLARDA İDARELİ KULLANILIR.
EKOLOJİK MUHASEBE	ÇEVRESEL ETKİ DEĞERLENDİRME RAPORLARINA DAYANIR.	SOFİSTİKE VE KALİTELİ BİR İNŞAATA DAYANAN, YEREL DÖNGÜLERİ DENETLEYEN VE SONUÇ DÖNGÜSÜ, GERİ DÖNÜŞÜMLERİ İLE GENİŞ BİR YELPAZEYİ KAPSAR.
EKOLOJİK VE EKONOMİK TASARIM KRİTERİ	KISA VADEDE ELEŞTİRİLEN, EKONOMİK, KONFOR VE YAŞAM ÇÖZÜMLERİNE SAHİPTİR.	UZUN VADEDE UYUMLU OLAN, İNSAN, EKOSİSTEM, EKOLOJİ EKONOMİSİ İÇİN SAĞLIKLI DİR.
EKOLOJİK BAĞLAMDA DUYARLILIK	DÜNYA ÜZERİNDE VEJETATİF VE KÜLTÜREL ALANLARA BASKI UYGULAR. ÖRNEĞİN GÖKDELENLER KAHİRE VE NEWYORKTA AYNIDIR.	BİYOLOJİK ALANLARA YANIT OLARAK TÜM KÜLTÜREL ALANLARA VE DEĞERLERE ENTEGREDİR. ÇÖZÜMLER YERDE GELİŞİR.
KÜLTÜREL BAĞLAMDA DUYARLILIK	HOMOJEN BİR KÜLTÜR İNŞA EĞİLİMİNDEDİR. SIRADAN YERELLER YOK EDİLİR.	YERİN, MALZEME VE TEKNOLOJİYLE İLGİLİ GELENEKSEL BİLGİYE SAYGI DUYARAK KULLANIR VE YERELLERİ DESTEKLER.

Tablo.1. Geleneksel Tasarım ve Ekotasarımın Hedefleri[18]

Ekosistemin durumunu doğru algılamadan ekotasarım yapmak mümkün değildir. Şehir alanları yok olmuş ekosistemler olarak değerlendirilmektedir. Kırsal alanlar gibi şehir dışı alanların doğru şekilde algılamadan protez tasarımı olarak ekotasarım yapmak mümkün değildir.(Tablo.1.)

Ekotasarım, sürdürülebilir tasarım olarak bilinen ekolojik tasarım, insan eliyle yapılan yeşil çevre mimarlığıdır, yeşil tasarımdır. Ekosistemlerin süreçlerinin ve yenilenemeyen kaynakların kullanımların 'Ecomimicry' insan topluluklarının ve yapılı çevrenin, doğal ekosistemlerdeki taklit modelidir.[19]

Temel amacı ekosistem özellikleriyle, belirlenen arazideki süreçlerin; bina formlarının ve altyapıların fiziksel ve mekanik entegrasyonudur. Enerji, su ve hammadde tükenmesinin önlenmesi; tesisler ve altyapıların bunların döngüsünün ve yapılı çevre ile doğal çevre arasındaki biyolojik entegrasyonun kurulmasıdır. Çevreye verilen zararlı etkilerin minimize eden bir tasarım formunu; doğal çevrenin yaşam süreçleri ile beraber fiziksel, sistematik ve zamansal entegrasyonu içerir. Sürdürülebilir tasarımı altı temel ilke yönetir:

1. Tasarlanan sistemin inorganik kütesinin biyolojik kütle ile entegre ederek, ekosistemin biyotik ve abiyotik birleşenlerini dengelemektir.
2. Yenilenebilir olmayan enerji kaynaklarına olan bağımlılığın azaltılması ve biyoklimatik tasarım, güneş ışığının aydınlatmada etkin kullanımı, doğal havalandırma, pasif güneş enerjisi sistemleri, aktif ve interaktif duvarlar ve çatı bahçeleri ile enerji kullanımının verimliliğinin artırılmasıdır. Binalardaki otomatik sistemler, binanın çevre ile ilgili olan sistemlerindeki enerji verimliliğini artırır.
3. Malzeme kullanımı ile kaynak kullanımı ve israfını minimize etmek ve bu ancak yeniden geridönüşüm ve yeniden entegrasyon ile doğaya salımın ile mümkün olabilir.
4. Alan seçimi ve planlaması yolu ile mevcut ekosistemi ve çeşitliliği korumak bunu ekolojik koridorlar, kara köprüleri, yeraltı yolları, diğer yatay entegrasyon ve yeşil altyapılar ile yapmaktır. Alanın ekolojisine ve esnekliğine göre insan ve yapı oturumunu ve yerleşiminin form ve tipinin uyumluluğunu belirlemektir.

KONU	GELENEKSEL TASARIM	EKOLOJİK TASARIM
BİYOLOJİK, KÜLTÜREL VE EKONOMİK ÇEŞİTLİLİK	TASARIM STANDARTLARINI YÜKSEK MALZEME VE ENERJİ HACMİ İLE KABULLENİR. SONUÇ OLARAK EKOLOJİK AŞINDIRICILAR, BİYOLOJİK, KÜLTÜREL VE EKONOMİK OLARAK ORTAYA ÇIKARILAR.	BİYO ÇEŞİTLİLİĞİ KORUR VE LOKAL KÜLTÜRÜ VE EKONOMİYİ DESTEKLER.
BİLGİ TABANI	DİSİPLİNLERİN DAR GÖRÜŞLERİNE DAYANIR.	KAPSAMLI BİLİMSEL GENİŞ AÇILI BİLGİ VE ÇOKLU DİSİPLİNLERE DAYALI BİLGİNİN ENTEGRE OLMASINA DAYALIDIR.
MEKANSAL ÖLÇEKLER	HER SEFERİNDE FARKLI ÖLÇEKLERDE ÇALIŞMA EĞİLİMİNDEDİR.	TASARIM ÖLÇEKLERİ ARALARINDA ENTEGRASYON VARDIR. BÜYÜK ÖLÇEK KÜÇÜĞÜN KÜÇÜK ÖLÇEK BÜYÜĞÜN YANSIMASIDIR.
TÜM SİSTEMLER	DOĞAL SÜREÇLERİ TEMELİ OLANLARI YANSITMAYAN, SINIRLAR BOYUNCA SİSTEMLERİ BÖLER.	BÜTÜN SİSTEMLER İLE BERABER ÇALIŞIR. İÇ BÜTÜNLÜLÜK VE TUTARLILIK İLE EN İYİ OLABİLECEK AÇILARI YAKALAYAN TASARIMI ÜRETİR.
DOĞANIN ROLÜ	DAR TANIMLI İNSAN İHTİYAÇLARINI KONTROL VE ÖNGÖRÜLEBİLMEYİ SAĞLAYAN TASARIM DOĞA İLE EMPOZE EDİLMELİDİR.	DOĞAYI BİR ORTAK OLARAK GÖRÜR. HER OLUMLU DURUM DOĞADA TASARIMIN AĞIR BİR MALZEME VE ENERJİ YÜKLENMESİDİR.
KATILIMIN ALTINDA YATAN METAFORLARIN SEVİYESİ	MALZEME, ÜRÜN VE GÜVENİLİRLİK AŞAMALARI, JARGON VE TECRÜBELER İLE KAMUSAL LİMİTLER TASARIMA KRİTİK OLARAK KATILIR.	HÜCRE, ORGANİZMA VE EKOSİSTEM, TARTIŞMA VE FİKİRİN TEMİZLENMESİ TAAHHÜDÜ İLE HERKESİN TASARIM SÜRECİNE KATILIMINI DESTEKLER.
ÖĞRENME TÜRLERİ	DOĞA VE TEKNOLOJİ GİZLİ OLANDIR, TASARIM BİZE ZAMANLA ÖĞRETEMEZ.	DOĞA VE TEKNOLOJİ GÖRÜNÜR YAPILARDIR. TASARIM BİZİ DAHA SÜRDÜRÜLEBİLİRLİĞE YAKIN SİSTEMLERE ÇEKER.
SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK KRİZİNE TEPKİ	KÜLTÜR VE DOĞA DÜŞMAN OLARAK GÖRÜNÜRLER, HIZI YAVAŞLATMAK İÇİN HAFİF KORUMA ÇABALARI İLE DAHADA KÖTÜLEŞİR.	KÜLTÜR VE DOĞAYI POTANSİYEL SİMBİYOTİK YAPI OLARAK GÖRÜR. EKOSİSTEM SAĞLIĞI VE İNSANIN YENİLENMESİNİ AKTİF ETMEK İÇİN PRATİK ARAYIŞINDADIR.

Tablo.2. Geleneksel Tasarım ve Ekotasarımın Hedefleri[20]

5. Binanın ve gelişimlerin kullanımını kompakt yaparak alandaki ısı adası etkisi, kentsel mikro iklim etkisi ve ekosistem habitatlarının parçalanmasını engellemektir.
6. Drenaj altyapısı üzerinden su yönetimi yapmaktır. Bu yağmur suyu ve akıp giden su yönetiminin; biyolojik su kenarları, tutma göletler, filtrelenmiş kanalizasyonlar, arıtma cihazları ve geçirgen yüzeyler ile planlanmasıdır. Bu kirliliği ve taşkını azaltacaktır, sulak alan habitatları, su arıtmayı artırma, geri dönüşüm ve kazanım için tanpon şeritler kazandırarak toplama sağlayacaktır.

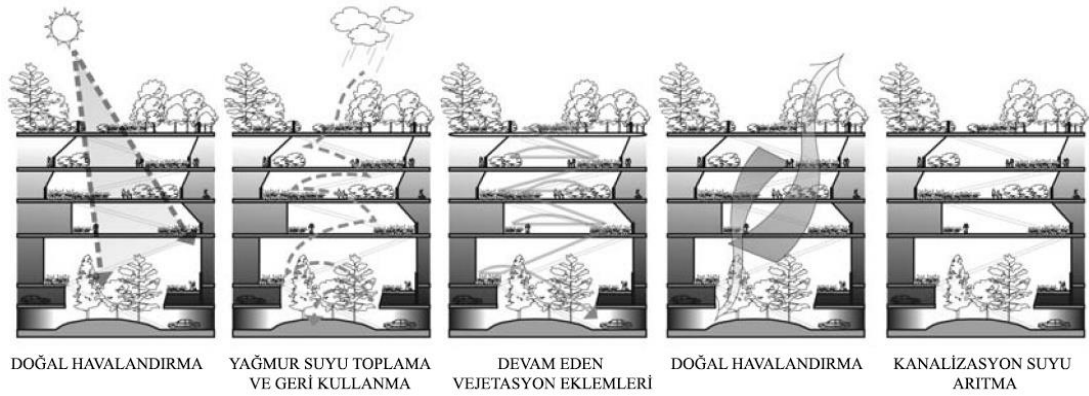
Sürdürülebilir tasarım olarak tanımlanan ekotasarım çok disiplinli çalışma sistemi ve disiplinlerin etkileşiminden beslenerek tasarlanan protez mekanizması ile günümüz tasarım dünyasında ilgi çeken 'yeşil mimarlık' anlayışıdır. Ekotasarım veya sürdürülebilir tasarımın felsefi kararlarını teşvik tasarım sürecinin her aşamasında kullanılmalı, bu çevreye ve işgalcilerin sağlığına olumsuz etkilerini azaltacak ve ana çizgisinden ödün vermeden yapılmalıdır. Bu entegre yaklaşım uzlaşma ve işbirliğini teşvik eder. Entegre tasarım yaklaşımı, bina yaşam döngüsünde, tasarım, inşaat, işletme ve çıkarma da dahil pozitif bir etkiye sahiptir.[21] (Tablo.2.)

EKOSİSTEM ÖZELLİKLERİ	EKOTAKLİT HEDEFLERİ
ENERJİ	
Fotosentez faaliyetinde yoğunluğunda azalma	Yenilenebilir olmayan enerji bağımlılığını azaltma(sistemin üretimden yenilenmeye kadar uzanan yaşam döngüsü boyunca)
Yenilenebilir enerji kaynağı kullanımı	Yenilenebilir olmayan enerji kaynakları yerine yenilenebilir enerji kaynaklarını kullanma
Yüksek verimli enerji akışı	Enerji kullanımında verimliliği artırma
Enerjinin gerekli yerde kullanımı	Yenilenebilir olmayan enerji kaynaklarını gereksiz yere kullanmaktan kaçınma
MADDELER	
Besinlerin geridönüşümü	Malzeme ve çıktıları geridönüştürme
ÇEŞİTLİLİK	
Üreticiler, tüketiciler, ayrıştırıcılar ve birleştirici türler arasında denge	Üreticiler, imalatçılar, işlev görenler(besinler, atık sular, atıklar vs.) ve tüketiciler (geridönüşüm) arasında ilişki kurma
Niş ve üreme özelliği	İşlev çeşitliliğini artırma
MEKANSAL VERİMLİLİK	
Yoğun mekansal verimlilik	Mekansal verimliliğin yoğunluğunu artırma
Yüksek yapısal çeşitlilik	Yapısal verimliliği artırma
BİLGİ VE ÖRGÜTLENME	
Türler ve topluluklar arası bağlantı düzeyi yüksek	Çeşitlilik düzeyini yükseltme
Topluluk içi örgütlenme düzeyi yüksek	Topluluk içi örgütlenme düzeyinin yükseltme
SİSTEMATİK DENETİM	
Kaynakların biyotik sistem içinde kontrollü kullanımı	Kaynaklar koruma, sürdürülebilir kullanım ve değişimlere uyum sağlama becerisini artırma
Simbiyotik sistemlerde kararlılık ve sistemik işbirliğini ödüllendirme	Sistemin çevresel kararlılığa uygun şekilde kendi kendisini düzeltmesini sağlama
BİÇİM	
İşleve uygun biçim	Örneksime ve ekotaklit yoluyla doğayı taklit etme

Tablo.3. Ekosistem ve Ekotaklit Hedefleri[22]

Ekosistem ve ekotaklit hedefleri incelendiğinde, ekosistemin işleyen mekanizmasına, ek bir parça üretme hedefi olduğu görülür. Enerji akışları yenilenebilir enerji kullanımını ekosistemlerin fotosentez, karbon-azot döngüleri, su

ve rüzgar enerjisinin etkin şekilde kullanır ve ekotaklit fosil yakıt tüketimini azaltma ve yenilenebilir enerji kaynaklarının kullanımına yöneliktir.(Tablo.3.)

Şekil.4. Ecocell Ekotaklit İlişkisi[23]

Ekosistem; madde döngüsünü, besinlerin geri dönüşümü olarak karbon, azot döngüleri ile tamamlamaktadır. Ekotaklit malzeme ve çıktıları geri dönüştürme eğilimindedir. Ekotaklit kullanımların ortaya çıkardığı atık olan malzemeler ve kullanımlar sonucu açığa çıkan kirli su, gazlar gibi çıktıları arıtarak ekosisteme katmayı bu sayede çevre kirliliğini engellemeyi hedefler. Ekosistem içerisinde bulunan organik, inorganik tüm yapılar ekosistem içerisinde niş'e (ekosistemdeki görev) sahiptir. Ekosistemi oluşturan canlı ve cansız tüm birleşenlerinde bir uyum ve denge vardır. Ekotaklit ise insan kullanımının tamamını geri dönüşüm faaliyetini düşünerek örgütler. Ekotaklit programlarını ve birleşenlerini geri dönüşüm faaliyetini hedefleyen bir yapı olarak görür. Ekosistemde niş ve üreme özelliği, ekotaklitte ekolojik işlev çeşitliliğini artırma hedefi vardır. (Şekil.4.)

Ekotaklitte mekansal verimliliğin yoğunluğunu artırma ve yapısal verimliliği artırma çabası vardır. Ekosistemdeki zengin örgütlenme yapısı, türlerin çeşitliliği ve niş çeşitliliği, ekotaklitin ulaşmayı hedeflediği ana hedeflerden biridir. Ekosistemin döngüleri ve canlıların aralarındaki simbiyotik ilişki, ekotaklitin ulaşmayı hedeflediği harmonidir. Ekotaklit programlar, kütleler, insan ve diğer canlılar arasında denge ve uyum kurmaya çalışırken ekosistemlerin bu yapısını benimser. Ekosistemlerde koşullara göre uyum gösteren bir yapı vardır. Ekotaklit uyum yolu ile bu yapıyı oluşturmaya çalışırken biyotaklit örnek alır.

Geleneksel tasarım, genellikle fosil yakıt ve nükleer enerji kullanma eğilimindedir. Bu doğal sermayenin tüketimi anlamına gelir. Ekotasarım, rüzgar,

güneş, küçük ölçekli hidroelektrik veya biyokütleyi kullanır. Güneş enerjisiyle birlikte tasarım yapılır. Geleneksel tasarım, yüksek kalitede malzemeyi, hava ve suyu kirletecek şekilde kullanır. Ekotasarım, geri dönüştürülecek malzeme kullanır ve süreç için gereklidir. Yapılar doğada yeniden dönüştürülebilen esnek, onarım kolaylığı olan ve dayanıklı besinlerdir. Geleneksel tasarımda kirlilik fazla ve yereldir. Ekotasarımın ürettiği atık az ve ekosistemin absorbe edebileceği kadardır. Geleneksel tasarımdaki ilaç kullanımı yaygın ve yıkıcı ilaçlardır. Ekotasarımda çok özel durumlarda idareli kullanılırlar. Geleneksel tasarım, çevresel etki değerlendirmesi (ÇED) raporlarına dayanır. Ekotasarım, sofistike ve kaliteli bir inşaata dayanan yerel döngüleri denetleyen, geri dönüşümleri ve sonuç döngüsü ile bir yelpazeyi kapsar. Geleneksel tasarım, kısa vadede eleştiren, ekonomik ve konforlu yaşam çevrelerini hedefler. Ekolojik tasarım, uzun vadede insan ve ekosistem sağlığı için önemlidir. Ekosistem ekonomisini önemser. Geleneksel tasarım, dünya üzerinde vejetatif ve kültürel alanlara baskı uygular. Örneğin Kahire ve Newyork'taki gökdelenler aynıdır. Ekotasarım, biyolojik alanlara yanıt olarak tüm kültürel alanlara ve değerlere entegredir. Çözümler yerde gelişir. Geleneksel tasarım, homojen bir kültür inşa eğilimindedir. Sıradan yereller yok edilir. Yer in malzeme ve teknoloji ile ilgili geleneksel bilgiye saygı duyarak kullanır yerelleri destekler. Geleneksel tasarım, yüksek tasarım maliyetleri ve enerji hacmini kabullenerek, ekolojik aşındırıcılar, biyolojik, kültürel ve ekonomik olarak ortaya çıkarlar. Ekotasarım, biyo çeşitliliği korur ve yerel ekonomiyi destekler. Geleneksel tasarım, disiplinlerin dar görüşlerine dayanır. Kapsamlı, bilimsel, geniş açılı bilgi ve çoklu disiplinlere dayalı bilginin entegre olmasına dayanır. Geleneksel tasarım, her seferinde farklı ölçeklerde çalışma eğilimindedir. Ekotasarımın çalışma ölçekleri arasında entegrasyon vardır. Büyük ölçek küçüğün, küçük ölçek büyüğün yansımasıdır. Geleneksel tasarım, doğal süreçlerin temeli olanları yansıtmaz, sınırları boyunca sistemleri böler. Ekotasarım bütün sistemler ile beraber çalışır. İç bütünlük ve tutarlılık ile en iyi olabilecek açılı yakalayan tasarımı üretir. Geleneksel tasarımın dar kalıplı insan kullanımını kontrol ve öngörebilmeyi sağlayan tasarım doğa ile empoze edilememektir. Ekotasarım, hücre, organizma, ekosistem, tartışma ve fikrin temizlenmesi taahhüdü ile herkesin tasarım sürecine katılımını destekler. Geleneksel tasarım, doğa ve teknolojinin gizli olan bir yapı olduğunu ve tasarımın doğayı bize zamanla öğretemeyeceğini savunur. Ekotasarıma göre doğa ve teknoloji görünür yapılarıdır. Geleneksel tasarımda kültür ve doğa düşman olarak görünürler.

Hızı yavaşlatmak için hafif koruma çabaları ile daha da kötüleşir. Ekotasarım kültür ve doğayı potansiyel simbiyotik olarak düşünür. Ekosistem sağlığı ve insan yenilenmesini aktif etmek için pratik arayışındadır.[24]

2.4. Coğrafi Bilgi Mimarlığı Yaklaşımı

Bu bölüm Vincente Guallart'ın "Sonunda bu gezegen bir 20 asır daha dayanır mı?" sorusunu sorduğu Geologies kitabındaki 'Çevre' ile ilişkili yaklaşımlara dayanır.[25]

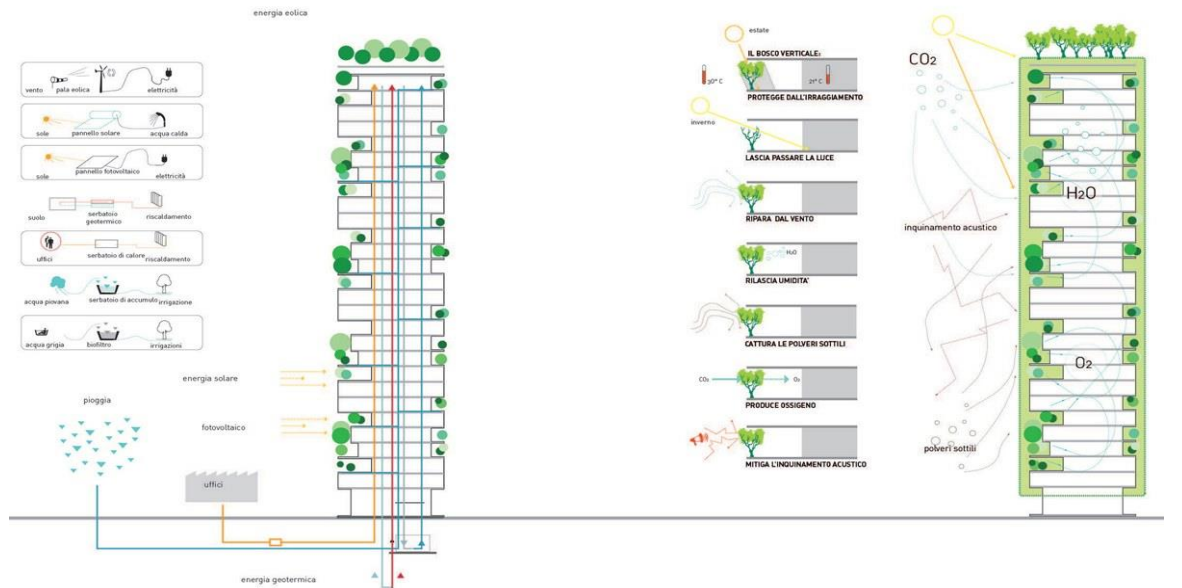
Coğrafi verileri yani yerel verilerin tamamını kullanarak mimarlık faaliyetleri yapılmasını hedefler. Her ölçekte yerel bilgiye dayalı olarak kültürel varlıkların korunmasını yaparken arazi yapısı, ekosistemler ve insan kullanımını birbirleriyle ilişki hale getirmeyi hedefler. Yerele bağlı tasarım tasarım hedefinde; ihtiyaç program kadar, ilkel (primitif) tasarımlar ile pasif ve sürekli enerji kazanımları, mimari programların doğa ile entegre olmasını hedeflemektedir. Özelden genele yansıyan tasarım anlayışı ile kentsel tasarıma farklı perspektifler sunmayı hedefler. Kentlerin zaman ile ortaya çıkardığı birikimleri pozitif anlamda kullanmayı ve ihtiyaçlarını akıllı mimari program kullanımları ve arazi kullanımları sayesinde karşılamayı hedefler. Sürdürülebilir tasarımın; coğrafi verileri kullanarak elde edilen akılcı çözümler ve tasarım alanı ile entegrasyonu ile gerçekleştirilebileceğini savunur. Bu görüş, makro ölçekteki coğrafi veriler olabileceği gibi mikro çözümler olarak yaprak yapısı, ağaç dallanması, bölgedeki taşların yapıları gibi detayları da kapsamaktadır.

2.4.1. Doğala Çevirme (Re-naturalizing)

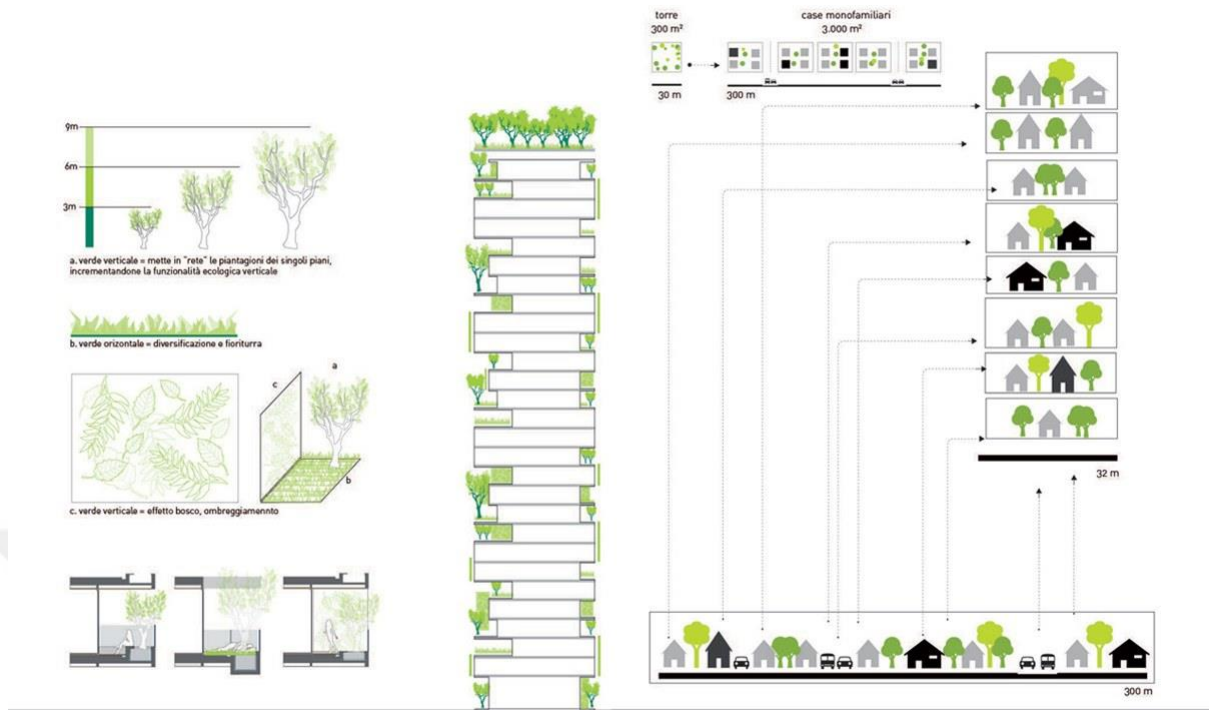
Fiziksel gerçekliliği, üretimle insan yapımı çevreye dönüştürerek doğal fenomenlere ve doğal üretimlere benzetmektir. İlk ahır yapımından, çağdaş şehirlerin kurulması dönemleri arasında son yüzyılda inşaat patlaması yaşandı. Arazideki yeni süreç, geri dönüşüm, yeni form, yeni doğallaştırma değildir. Alandaki tüm insan faaliyetleri kısa süreçlerdir. Bu süreçlerde yerin enerjisini ve geri dönüştürülebilir enerji kaynaklarını ve potansiyellerini kullanmak önemlidir. Geleneksel ayırım, kentsel-kırsal alanlar, şehir-taşra arasındaki, doğal ve yapay çevre karşıtlığıdır. Bu

görüş artık kabul edilmez. Eğer enerji ve ekosistemlerin çeşitliliğinin etkileşim süreçleri anlaşılırsa; peyzaj, topoğrafya yapılı olmayan arazi bu alanlarda durdurulmalı, etkinlik yaratma üzerine yerleşmelidir. Yapay alanların doğal alanlara yayılarak daha fazla oranda olduğunu hayal edelim. Jeoloji, topoğrafya, botanik, iklim gibi temellerin zıt taraflara doğru dönüşüme uğradığını düşünülürse, yeni hibrid bir doğa mantığı oluşur ve doğal mantık ortaya çıkar. Doğa mantığını, yerin ve bilimsel yaşamın birlikteliği özeti olarak anlaşılır. Yer veya bir şeyin basit doğal referanslara dayalı olma düşüncesini kullanıyoruz. Jeolojik ve biyolojik süreçlerdeki bulgular sosyal ve kültürel olayların mantıklı ilişkiler ile yönetildiği doğadan öğrenilir. Yeni doğallaştırma süreci malzemenin basitliğini işlemeyi önerir. Bu organik ile jeoloji arası bir durumdur. Kullanılan strateji bu mesafelerle ilgilidir: yeni yerleşimin doğal mantığa oturması bu ihmal, fiyatlandırma, entegre olmanın doğal alanı yok eden global süreçlerin aşamalarının, kültürel mirasları, peyzajı, üst çevresel alanların düşünülerek çalışılmasıdır.(Şekil.5.)

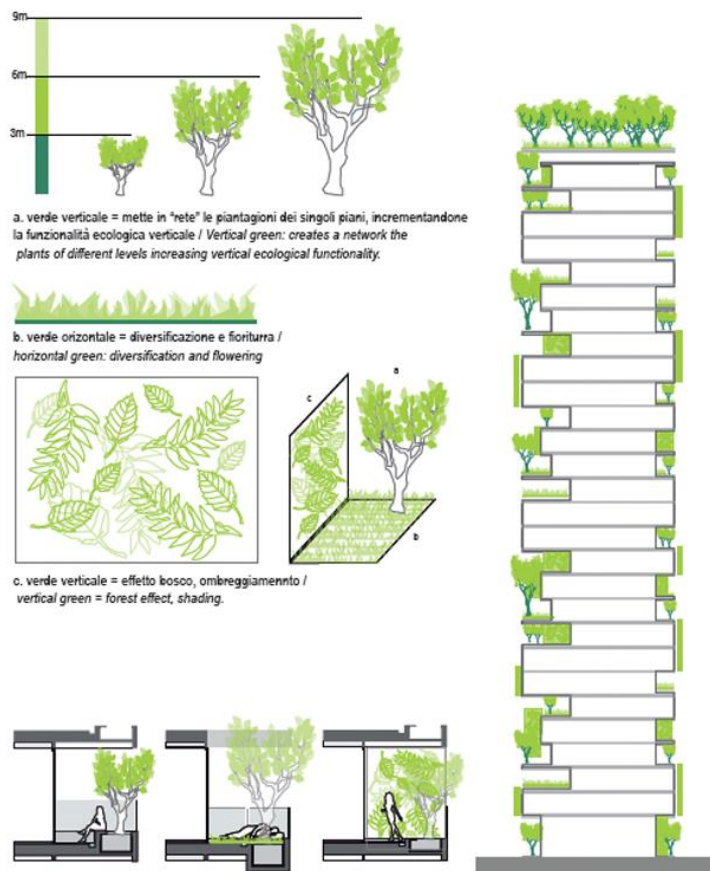
Arazi değerlerini kentsel-kırsal birleşimleri kent alanlarının içine sokmak ve kent içerisindeki yeşil dokular ile birleştirmek doğru bir tasarım kararıdır. İçerdeki yeşil dokuları ve dış yeşil dokuyu bağlamak için yeşil yollar kullanılmaktadır. Dış çeper ile bağlantı sağlanmayacak durumlarda yapılı olmayan çevre ile bağ kopartılır. yapay çevre oluşturma etkinlik yaratma üzerine düşünülür. (Şekil.6.)

Şekil.5. Bosco Verticale (Dikey Orman) Milan, İtalya [25]

Şekil.6. Bosco Verticale (Dikey Orman) Milan,İtalya [26]

Şekil.7. Bosco Verticale (Dikey Orman) Milan,İtalya [27]

Yukarıdaki kavramsal diyagramlarda görüldüğü üzere yapılı çevre olduğu gibi yapının üstüne taşınır. Bu parametreler kütle yüzeyinde bulunan tüm bitkilerinde dahil diğer programların ihtiyaçlarını doğadan elde etmeye çalışır. Proje alanındaki yağmur alan bölgelerin tamamından yağmur suyu elde etme ve diğer tüm çevre verilerini pozitif fayda olarak sistemlerinde kullanarak ekosisteme oksijen verir. Projenin en önemli noktası tesis yönetimi kısmını planlamasıdır. Tesis yönetimini doğal kaynaklardan faydalanarak sağlaması sistemin bakım maliyetlerini düşürmektedir ve projenin öngördüğü sistemi sürdürülebilir bir hale getirmektedir.(Şekil.7.)

2.4.2. Yeniden Kentleşme (Rurbanizing)

Yetenekleriyle, şehrin fonksiyonlarının sosyal örgütlenmeyle ve insanlarla bütünleşmesidir. Ticaret alanları ve yüksek yoğunluktaki konut alanları her şeye rağmen karşılama ve takas için kamusal alanlar yaratır. Bahçe şehir, doğal alanlara yerleştirilen evler çeşitli fenomenlerdir. Bunlar yatırım maliyeti olarak büyük arazi kullanımı, enerji, malzeme ve insan taşınması gereklidir. Bunun yanında aşırı arsa tüketimi şehirciliğin sürecidir. Kırsal ve kentsel geçişin bulunmaması, şehrin büyüme alanlarına olan ihtiyacına çok büyük bir basınç uygular. Şehircilik kırsal alanın şehir aktivitesiyle habitasyonun yok edilmesidir. Fakat bu geleneksel şehir formu adaptasyonu değildir. Yeni şehir alanlarının kent ve kırsal alanlara geçiş yapması gerekir.

Geleneksel kent tasarımı ekosistemlerin ve habitatların yok edilmesi sonucunu doğurmuştur. Yeşil şehir kavramı insan enerjisi, yapı ve vejetatif malzemelerin uzak bölgelerden taşınmasına ve tüm diğer işlemler yakıt tüketimine neden olur. Yeşil şehir kavramı, sıfır enerji tüketimi olan binalar ve atık problemi çözülsün bile yatırım ve tüm bakım enerjileri, sürdürülebilir bir yaklaşım olup, olmadığını düşünmeyi gerektirir. Sürdürülebilirlik kırsal alanlar ve kent alanlarının iç içe geçtiği alanlar ile sağlanabilir gözükmektedir. (Şekil.8.)

Şekil.8. Foster and Partners, Masdar Development[28]

2.4.3. Yeniden Bağlama (Re-connecting)

Doğal arazideki ve arazi üzerindeki limitlerin düzeni kentsel çağrılarının bilgisidir. Yeni bir şehir için ayrılıklar, kesin çevresel veya peyzaj değerleridir. Alan işgalinin kontrolü ve engellenmesidir. Yeni süreç; şehir dışı doğal alanlar, tarım, orman veya dağlarla ilgili stratejik alan değerinin ortaya çıkmasıdır. Kentsel olmayan terimi ortadan kalkar. Fakat potansiyeller aktif olur: Kentsel ve kırsal alanlar arasındaki ana bağlantıların tanımlanması potansiyeli; geçiş alanları olan, spor, kültür, rahat ve ferahlama alanları ortaya çıkarır. Bunlar alandaki yeşil yollardır. Akışkanların bağlandığı açık ilişkileri ile birlikte, doğa niteliklerindeki zengin alan kullanımlarının tasarlanarak kullanımınıdır.

Geleneksel alan işgali, ekosistemi parçalayarak ikiye böler ve birbirini bağlanmasını engeller. Arazi kullanımları kentsel bilgi içerir, bu bilgileri doğru okumak gerekir. Şehir dışı doğal alanlar, tarım, orman ve dağlar öneminin anlaşılması ile kentsel bilgi ile bağlanması gereklidir. Bu bağlama işlemi yeşil yollar ile sağlanabilir. Değeri anlaşılan şehir dışı alanlar zengin kullanım alanları olarak hizmet edebilir.(Şekil.9.)

Şekil.9. Ken Yeang, Küçükçekmece, İstanbul Masterplan[29]

2.4.4. Topoğrafya Birleştirmek (Topographying)

Matrislerin ve ağ sisteminin kurulumunda, uygun peyzaj şu anlama gelir: Tarım alanlarının inşaat sürecindeki topoğrafyaya bilgisayar desteğiyle oturması. Sunumun buruşukluğu, katlanmış veya kıvrımlı yüzeyler bilgisayar içerisinde oluşur. Birbirine giren yüzeylerin kontrol noktaları farklı açılarla kararları oluşturur. Çevre, insan yapısı olan yüzyıllar içinden gelen gezegenin yüzeyinin uygun olan parçasındaki formların, gıda üretimindeki tarım, bitki dikim alanlarının kullanımının teknik ve süreçlerle gelişmesi, sulama sistemleri ve kontrolüdür. Çevrenin geometri ve coğrafyası bu harekete geçiricilerin çoğu manipülasyon modellerinin paradigmaları ile ele alınabilir. Bu çakıştırılmış değer açığa çıkaran değişken katmanlardır. Manipüle edilmiş peyzaj ile edilmeyenler, alanın ayarlanan dahili kuralları dönüştürülmeye başlayan alanlardır. İdeal öklit geometrisi artık mimarının form tanımlarının limiti değildir. Artık çok hassas yüzey, kat ve erozyonları tanımlayabiliriz. Ve artık bunlar dijital çizim malzemeleriyle numaralandırılmış fabrikasyona dönüşebilir. Bu açıdan topoğrafyalar peyzaj içerisinde yeniden

örgütlenebilir. Enerji ile form bağlanabilir, bu araziden ortaya çıkar. Bunlar peyzajda, taşıyıcı referanslar olarak görülür.(Şekil.10.)

Şekil.10. Eisenman, City of Culture[30]

2.4.5. Jeomorfolojinin Değişimi (Geomorphosis)

Dağ doğal süreçlerin paradigmasıdır. Aşındırıcı süreçlerin kalıp haline gelmesi, biyolojik yerleşimdir. Alp dağları ile ilgili araştırmasında Violette-Le-Duc “Tanrı dağları geometrisiz icat etmedi” savını iddaa eder. Topoğrafya ile ilgili analizleri ve önerdiği haritada Alpler büyük kayaların pramitler gibi zirveleştiğini açığa çıkartır. Dağların yeniden inşası veya taş ocağı şöyle bir süreçtir: Dışarıya çıkan yeni taşıyıcı güçler, yeni taşıyıcıya bağlanıp masif yeni taşıyıcı olur ve ortadan kalkar. Mantıklı olanda bu ortadan kalkmadır. Başka bir deyişle, kalkerli masif ve volkanik masif farklı bir tektonik süreç olarak ortaya çıkar ve potansiyeliyle yenilenmiş farklı taşıyıcının temelleri olur. Mimarlık bu jeomorfolojiye itaat eder. Dağların ve arazinin yapısı geometrik iç strüktürlere sahiptir. Tüm arazi planlaması; dağların iç strüktürlerinin geometrik sistemlerinde olduğu gibi geometrik bir yapıda örülmelidir. Mimarlık iç strüktürlerin geometrisinin sonuçlarını kabullenir. (Şekil.11.)

Şekil.11. Toyo Ito Island City Central Park[31]

2.4.6. Mikro Topoloji (Microtopography)

Her canlı veya coğrafi element kesin yüzey özelliğine sahiptir. Bu dış çevre ile iç etkileşiminin tanımıdır. Mimari projelerin limitlerinin tanımı, taşıyıcıların dıştan ortaya çıkmasıdır. Bu materyal özellikleri ve yaşamla, dış çevre arasındadır. Dağ yüzeyli bir topoğrafya, mikro ölçekte, taş, mineral, makro ölçekte genel strüktürün fonksiyonudur. Eğer parça, bütünü ayrı bir birimiyse, Benoit

Mandelbrot; fraktal geometrinin babası olarak taşın dağı oluşturan bağımsız bir parçası olduğunu ortaya koyar. Bu, taşın geometrisinin analizi olarak basit geometrik kuralları ortaya çıkarır. Dengesiz yüzeylerdeki inşaatlar, inşaat stratejilerinin varyasyonlarını kullanır. Üretime katılan yüzeyler basit geometri formlarıyla tekrarlayan elementler veya basit geometrik ünitelerin tanımlanması, gruplama ve uzaysal çeşitliklerdir. Geleneksel olarak, bina kabuğunun birincil fonksiyonu dış mekanı yalıtımdır. Mümkünse iklimik durumlar yaratmak için mekanda doğal aydınlatma ve havalandırmaya imkan vermektir. Habitatın strüktürü peyzaj ile hibridleşir, bu mikrotopolojilerin insan hareketine izin verme kapasitesini artırır.

Kabuğun iç mekan ile dış mekanı ayırması dağ yüzeyli bir topoğrafyada yapılırsa strüktür peyzaj ile bütünleşik hibrid bir yapı haline gelir. Kabuğun dağ formu yapısı üzerinde insan hareketini etkin hale getirir. Bina kabuğu iç mekandaki iklimi, doğal aydınlatma ve havalandırma sağlarken, peyzajdaki tüm kullanımlara imkan verebilir.(Şekil.12.)

Şekil.12. Foa Architects, Meydan Alışveriş Merkezi, İstanbul[32]

2.4.7. Doğayı Taklit (Biomimesis)

Milyon yıllık doğa aktivitesi sonucunda, canlıların büyük çeşitliliğidir. Evrimin tarihi, farklı canlıların dönüşerek çevre ve iklim koşullarına adapte olmayı sağladığını gösterir. İnsanlık, her zaman teknolojiyi geliştirmeyi ve çevreyi istediği

gibi şekillendirmeyi tercih eder. Bu süreç yerel değişiklikler ile yerleşir. Değişim yaşayanları küresel ekonomik ekosistemin kurulmasına ve iklim değişikliğinin davranış örüntülerinin şekillenmesiyle global ölçekte kirlilik oluşmasını sağlar. Mikro ölçekte insan beyni bilgisayar beyninden daha akıllıdır. Ağaçlar enerji harcar. Hayvanlarda bazı uzuvlar yenilenme özelliğine sahiptir. Yeniden aktive edebilecekleri doğal malzemeleri vardır. Bunlar şu anlama gelir: Doğal düzeni anlamaya çalışmalıdır. Daha açık şekilde malzemelerin nasıl oluştuğu, örgütlenmesinin iç süreçleri düşünülürse yapay taşıyıcıları doğru örgütleyebiliriz. Mimarlık biyo-elementlerin fonksiyonel süreçleri olarak yeniden üretilebilir.

Mimari formlar ve programların vaziyet planında taklit edilmesi görsel bir etki yanında doğal sistemlerdeki iklim şartlarını kontrol etmede ve çevre kalitesini artırmada başarılı sonuçlar ortaya çıkarır. Doğal formların veya doğal peyzaj formlarının taklit edilmesi görsel kalite için pozitif sonuçlar doğuracağı açıktır. Doğayı sadece geometrik olarak takip etmek tamamı ile sürdürülebilir bir sonuç ortaya çıkaracağı sorgulanmalıdır. Biomimesis kavramı doğadaki karbon döngüsü, azot döngüsü ve doğanın tüm dinamiklerinin takliti, ekosistemin arazinin iç içe geçirilmesi veya ekosistemin bulunduğu alanlarda ekosistemin taklit edildiği alanlar olarak ekotaklit ile birlikte düşünülmelidir.(Şekil.13.)

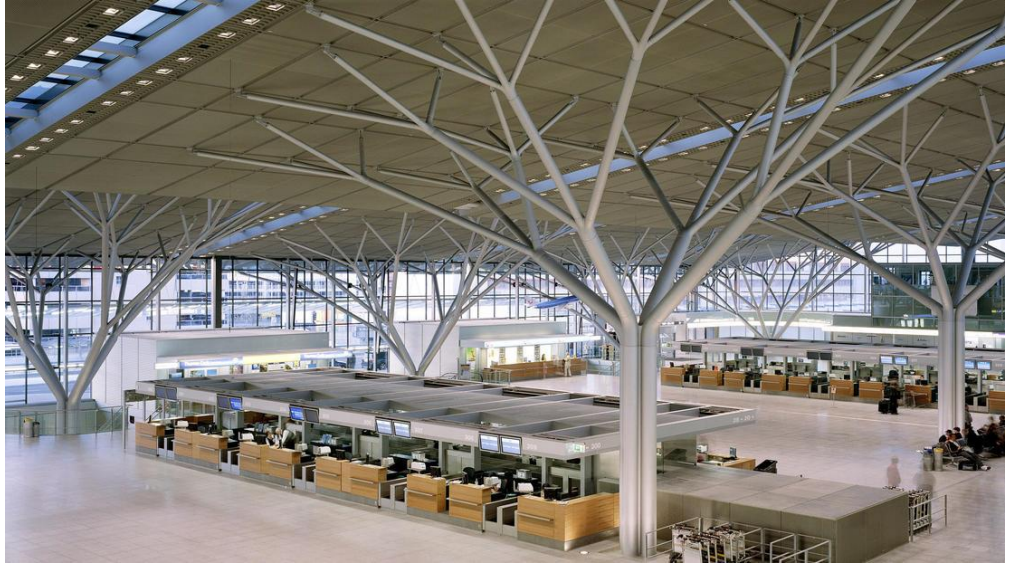

Şekil.13. NOX Architects, Opera House,Seul[33]

2.4.8. Çatallanma (Arborescence)

Bitkilerde diğey tüm canlılar gibi yerel coğrafi şartlarla ilişkilendirler ve gelişirler. Dünyada değışik alan, peyzaj, iklimlerde birçok bitki türü yaşay. Ağaçlar morfolojik olarak 3 bölümden oluşuy: Kök, gövde ve taçlar. Farklı ölçeklerin kendine benzeme paradigmasının örneğı ağaçlar fraktal geometri içeren özel objelerdir ve incelenmelidir. Bu prensipler Lindenmayer'in L-system temellerinde kanıtlanmıştır. İki yada üç şeritli yolların temel kurallarının da uygulanır. Çeşitli ağaç ve taşıyıcıları doğada akciğey sistemine, Irmakların ve elektrik sistemlerinin taşıyıcıları bunlara benzer. Ağaç geometrisi merkezden başlayarak farklı uzaklık ve açılara doğru çalışır. Sonraki dallar farklı açılarda devam eder. Ağaç strüktürü tek merkez noktasından yükselerek oluşay muhteşem bir alandır. Büyük kalıcılık barındırır. Sade dikey elementler üzerine oturuy ve çok noktadan desteklenir. Ağaç strüktür sayısının artışı orman strüktürünü oluşturuy. Tekil ve çoğul sonuçlardan oluşuy ve farklı yaşay formları barındırır.

Mikro ölçekteki doğal yapılar incelenerek tasarım formu oluşturmak anlamında; arı kovanları, karınca yuvalarının formu, ağaçlar ve hücreler gibi tasarım yaklaşımı doğrudur. Yatay veya dikey ölçekteki ırmak gibi doğal süreçler ile oluşay çatallanma formlar doğayı taklit olarak görülmelidir. Ağaçların yapısı strüktür olarak kabuk taşıyıcısı veya obje olarak kullanılabilir.(Şekil.14.)

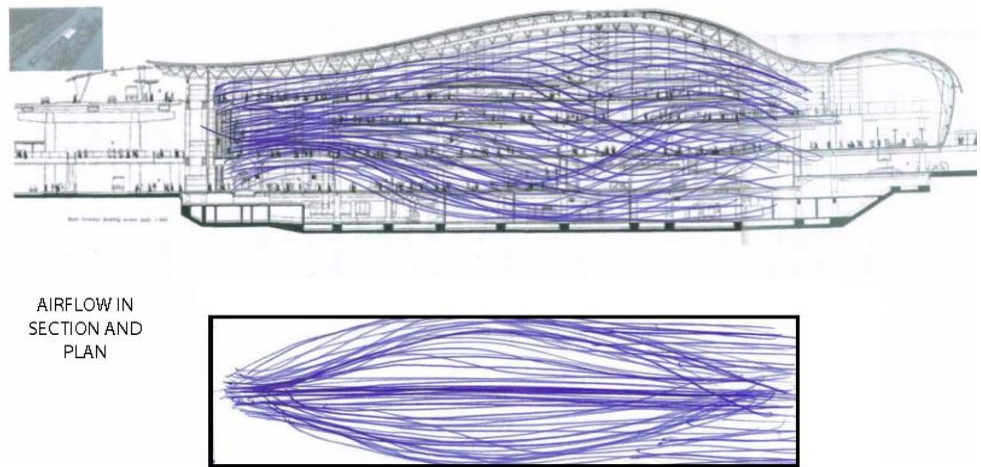
Şekil.14. Stuttgart Havalimanı Strüktür Yapısı[34]

2.4.9. İklimlendirme (Re-acclimatizing)

Her alan çevresel ve iklimsel durumların üstüne oturur ve insanlık yaşanabilir alanlar oluşturmak için mimariyi kullanmak durumundadır. Modernite ve makine çağı bize dönüştürülmüş mikro iklimler ve havalandırma imkanı oluşturma imkanı verir. Bunlar atmosfere mikro sıcak hava basar. Çok anlamda ağırlaştırıcı yeni durumlar ortaya çıkarır. Volkanik bir taş incelendiğinde bu coğrafyaların oluşumu zamanlarında, malzemeleri ortaya çıkaran yüzeylerinin dönüşümde bir madde formunun diğeriyle ilişkili olduğu görülür. Ponza ve sünger taşı özel volkanik bir taştır. Bu soğuma ve taşlaşma sürecinde içerisindeki gaz kütlelerini kaybetmiştir. Şu iki eşzamanlı süreç gazların atımı ve katılaşma mikro şişkin kompozisyon şeklinde geometriler oluşturur. Yerin dönüşüm formları incelendiğinde insanlar daha uygun temel mimari objelere kavuşurlar. Elementlerin düzenlenmesi süreçlerini bilme ve mimari strüktürü tanımayı hedefler ve bu durum modellenilebilir.(Şekil.16.)

Farklı geometrik şekiller hacim oluşturarak yeni iklim değerlerine sahip alanları oluşturur. Farklı geometriler ve kullanımlar hacim oluşturmadan bakı ve rüzgar hareketleri ile farklı iklim yapıları oluşturmayı sağlayabilir. Doğal yapıların incelenmesi ile yeni iklim alanları oluşmasını sağlayabiliriz. Vadi yapıları, rüzgarlardan korunan alanlar, bakı açısından verimli bölgeler, çevrelerine göre farklı ve zengin iklim koşullarına sahip olabilirler.

Örnek Renzo Piano Japonya'da yaptığı deniz üzerinde yaptığı Kansai Havaalanı hava akışlarını kolaylaştırmayı referans alır. (Şekil.15.)

Şekil.15. Renzo Piano, Kansai Havalimanı Hava Akışları[35]

Şekil.16. Renzo Piano, Kansai Havalimanı[36]

2.4.10. Programlarla İlgili Kristallenme (Programmatic Crystallization)

Her inşaat, yeni aktiviteleri olan insan ve örgütlenmenin kristallenme arzusunu açığa çıkarır. Bu yapay kristallenme sürecini üretir. Yeni coğrafi etkinliği doğurur. İç ve dış arasındaki ilişkilerin sürekliliği , form sürecinin uyumuyla garantilenir. Kimyasal parçaların zaman içerisindeki ve doğru şartlar altındaki kristallenme durumu yarıkların birçok kere oluşmasını sağlar. Zaman, doğadaki çiçek gibidir. İç mekan, tanımlı strüktürler ve kristalleşen geometriler içerisinde büyüyerek kristallenir.(Şekil.17.)

Şekil.17. Ferrater, Barselona Botanik Bahçesi[37]

2.4.11. Birikim (Accumulating)

Yüksek binalar fonksiyon birikiminin kristallenmesidir. Fonksiyon birikmesi şehir ve mimarinin esaslarından biridir. Ev ve ofisler küçük ölçekte şehir için fonksiyonel birikimlerdir. Ev, iş yeri, boş zaman geçirme mekanları, kentsel olmayan mekanlar kentsel çekirdeğinin etrafındadır. Bu da dik yürüyen şehir anlamına gelir. Fonksiyonel çeşitlilik, binaları sosyal çeşitliliği olan alanlar yapar. Fonksiyon çeşitliliği, binalarda stratejik sistemler ve kapalı alanlar olarak öncelikle geçiş, hava akımı ve gün ışığı ihtiyacını ortaya çıkarır. Genelden özele, çoklu fonksiyonlar katlarda yükseldikçe, temiz hava, gün ışığı ve manzara avantajına dönüşür.(Şekil.18.)

Şekil.18. Jeanne Dekkers, Delft Kütüphanesi[38]

2.4.12. Yansıma (Reflecting)

Renk, ışığın kırılmalarıyla oluşan görünür radyoelektrik spektrumun aşamalarıdır. Gözümüz bunları hissedebilir. Renk, her peyzajın temel öz nitelikleridir. Çünkü gün ışığı farklı dalga boylarının objelerden yansımalarıdır. Tüm canlılar; çevreyi taklit ederek asimile olma kapasitesine göre evrimleşmiştir. Çarpıcı olarak kendilerini form, yüzey ve renk temellerinde kamufle ederler. Yapı, kendisini çevreleyen elementlerin renkleriyle açık bir ilişkide olarak kültür, çevre ve peyzajın kesin durumlarıyla kendine özgü alanlarda yapay sistemler içerir. Renk, peyzajın temel bileşenlerinden biridir. Canlılar renklere göre dokularını adapte etme yansıma eğilimindedir. Bukalemun etkisi olarak algılanabilecek olan renklere asimile olma dürtüsü aynı türlerin farklı renklere sahip ekosistemlerde yaşaması olarak anlaşılır. Tasarım bulunduğu ekosistemi yansıtır.(Şekil.19.)

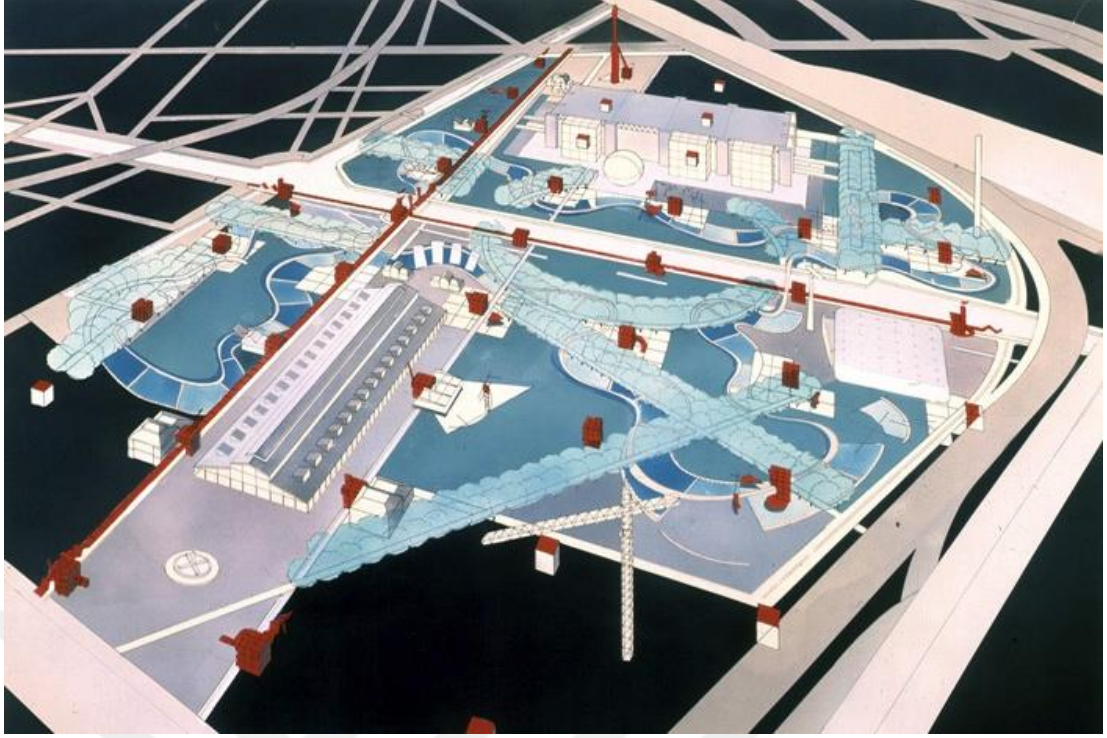
Şekil.19. Renzo Piano, Jean-Marie Tjibaou Cultural Center[39]

2.4.13.Yeniden Programlama (Re-programming)

Fonksiyonel noktasal diziler, alanda geçici aktivasyonlar üretir. Bu kent ritmine seri, sıralı aktiviteler oluşturularak zamanda ivme yaratır. Kentsel ritim taşıyıcıları, yer ve zaman içerisindeki şehir aktiviteleridir. Büyük şehirler, büyük çeşitliliği olan aktiviteleri barındırır ve bunlar sürekli. Şehrin programması birleşik sıralı aktiviteleri gün, hafta, ay, yıl olarak barındırmalıdır. Parça olarak çeşitliliğin analizi, bilgeliğin sınırlandırmasıdır. Bu sınır, birinci olarak zamanla ve ikinci olarak yer ile ilişkilidir. Şehrin programması, açık yapıyı aktivitelerini ve insan ilişkilerinin potansiyellerini mümkün kılar. Bunlar sosyal etkileşim motivasyonu ve yolları, ekonomik aktivite ve sosyal ilişkilerin şehirde ölçek değiştirmesidir. Bu da eninde sonunda kentsel bilinç ve zekayı yaratır.

Şehirler çoklu programlara sahip karmaşık mekanizmalardır. Barındırdıkları aktiviteler, insan kullanımları ve hareket akşları, farklı omurgalara oturabilir. Aktivitelere esneklik getirmek, şehirdeki zamanlara göre farklı aktiviteler yapan programlarla zengin bir hale gelebilir. Bu esnek aktiviteler sosyal etkileşimi artırır. Programların daha zengin hale getirilmesi ve zengin aktiviteler sunan şehirlerin kentsel kazanımın ekonomik ve sosyal alanda artması ile sonuçlanır.(Şekil.20.)

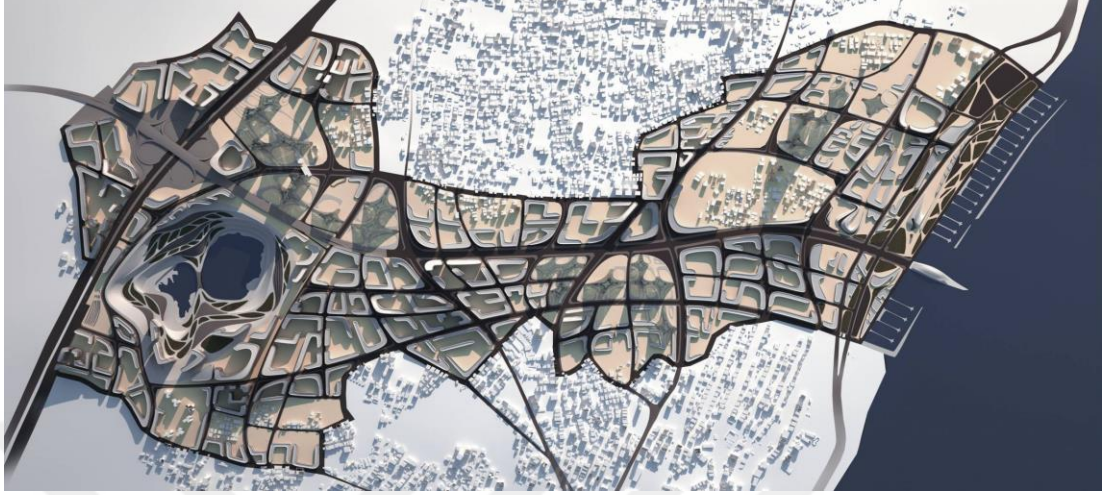
Şekil.20. Tchumi, Parc de la Villette[40]

2.4.14.Yeniden Kentleşme (Re-urbanizing)

Şehrin kamusal alanları, içinde yaşayan insanların birbiri ile iletişiminin kalitesi için anahtardır. Bunlar açık ve devamlı karakterlerdir. Element olarak en iyi şekilde, sosyal profillere ve kişilere çoklu olarak entegre olmalıdır. Bunların biriktirdiği şehri oluşturur, araziye uyarır ve kısıtlar. Kentsel zeka ağları, topluluklar, yer için tanımlamalar ve zorlamalar yaratır. Kamusal alan, genellikle evin uzantısıdır. Her şehir ve her topluluk, kamusal alan ile direkt ilişkilidir. Bu hayatın yoludur. Yeni kentleşme, kentte alan kullanımının yeni yolunun takdim edilmesidir. Bu komşulukların yaşantısını dönüştürmek, sosyal ilişkilerini de bunlarla birlikte değiştirmek demektir. Sosyal gruplar, yaş grupları, zamanın gün içerisindeki değişik zamanları ve yollarının kullanımı için büyük çeşitliliğin entegrasyonu olarak hizmet eder.

Kentin her açıdan daha verimli olması için farklı ağlar ve omurgalara oturup, yeni ilişkilerin elde edilmesi gerekir. Kent, barınma ihtiyacının sonucu olarak konut ve kamusal alanlardan oluşur. Konutun uzantısı olan kamusal alandaki tüm ağların düzenli omurgalara oturması ile zengin komşuluk yapıları ve sosyal ilişkiler

geliştirilebilir. Bu omurgalar birbirini takip eden örgüler şeklinde ve farklı kabuk yapılarına sahip arazilerde aynı dilde ve nitelikte gelişen kentleri ortaya çıkarır. Altıgenlerle örülmüş informal bal petekleri buna örnek verilebilir. (Şekil.21.)

Şekil.21. Zaha Hadid, Kartal Masterplan[41]

2.4.15. Devam Etmeme (Discontinuity)

Kat planlarının düzenli sıralanması, şehir kurulumundan beri ortak pratiktir. Bu süreç betonun bulunması, çok katlı bina inşaatları, asansör gibi teknik gelişmelerle yüksek bina pratiğine gider. Bu yolla sürekli olmayan kat birikimi makineler ile desteklenir. Eşit ilişkiler iç içe geçerek katlar yaklaşır. Bu yaklaşım uzaysal veya fonksiyonel ilişki arşivlemesidir. Örgütlenme için çok kullanışlıdır. Bu yolla arazi farklı bina parçalarına veya ünitelerine bölünür. Sürekli olmayan açılardan sistemi, birleşik parçaların formu, sistemin esas doğasıdır.

Doğada birbirine benzeyen yapılar aynı değildir. Binalarda sürekliliği olan kat planları ilk yerleşimlerde aynı değildi. Hücreler birbirinden farklıdır. Birbiri ile aynı türde olan ağaçlar farklı şekillerde büyür. Doğada kopyalama ürünü olan tasarımda farklı doku ve renklere sahip olmak vardır. Buna tasarımda demokratikleşme diyebiliriz.

Sürdürülebilirlik söyleminin ana misyonu, hem kuzey hem de güney ülkelerinde modernleşme ve globalleşme süreçlerinin sonucu olarak ortaya çıkan birçok problemin, özellikle de kültürel yozlaşmanın ortadan kaldırılması için yeni bir çıkış yolu sunmaktadır. Ancak sonuçta izlenen yol modernleşme sürecine bir ayar verme, bir özeleştirme girişimidir.[42] (Şekil.22.)

Şekil.22. Vincente Guallard, University Housing, Gandia[43]

1989 yılında yapımına başlanan ve dünyanın ilk mikroklimatik gökdedeni olarak literatüre geçen Ken Yeang'ın tasarladığı Kuala Lumpur da bulunan Menera Mesiniaga, ekolojik binaların tasarım ilkelerinin en iyi uygulandığı binalara örnek teşkil etmektedir. Çevresel verileri ve yerel özelliklerin(sıcak nemli iklim özellikleri) nir sonucudur. Doğal hava hareketleri ve rüzgar devinimleri ile binadaki nem oranının düşürülmesi ve binanın soğutma enerjisinin azaltılmasına imkan verecek şekilde parçalı-parçalanmış olarak biçimlendirilmiş bina kütlesi estetik anlamda da çağdaş mimarlığın çizgilerini taşımaktadır.[44] (Şekil.23.)

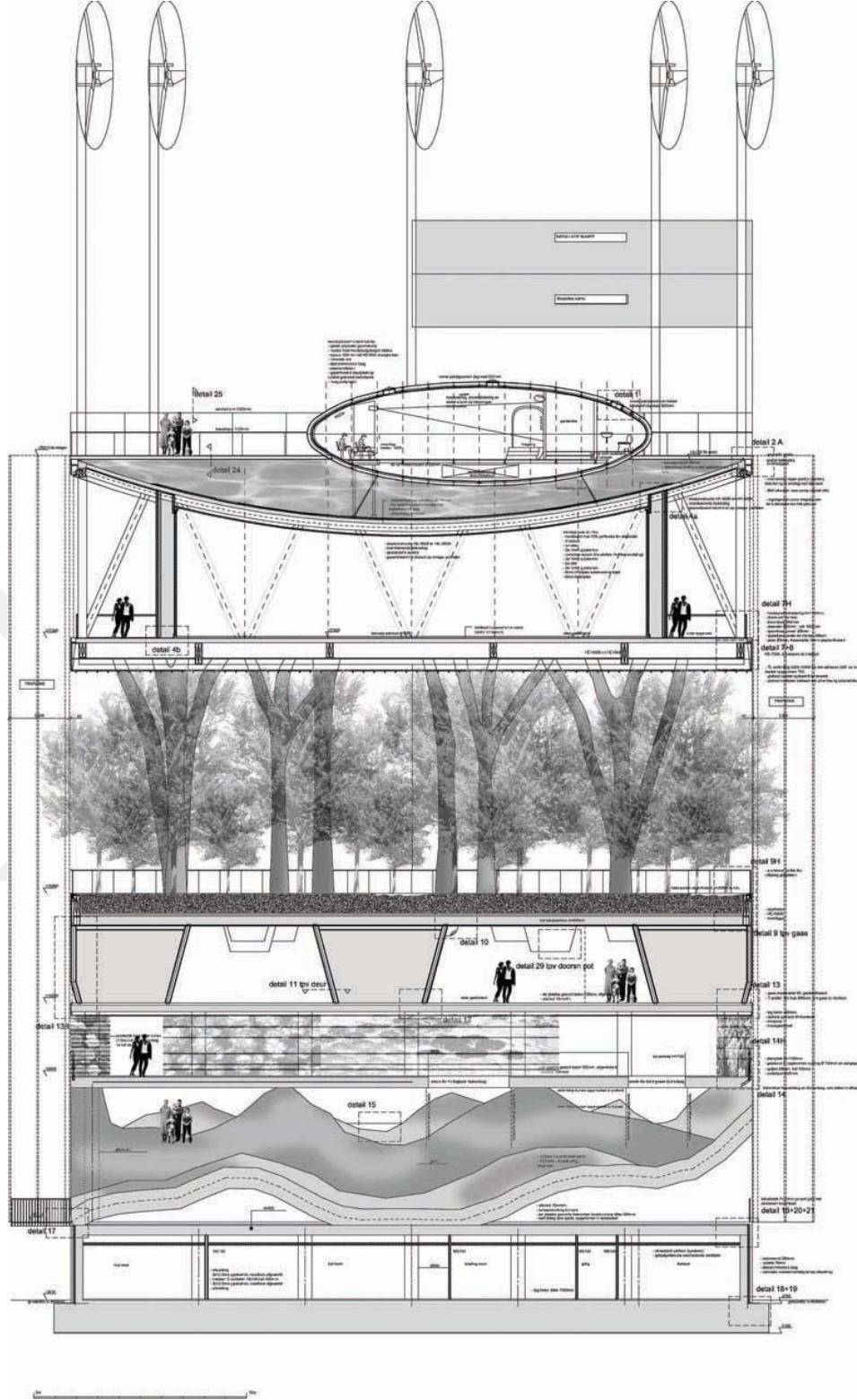
Şekil.23. Ken Yeang, Biyoklimatik Bina[45]

2.4.16. Kendine Yeten (Self-Sufficiency)

Binanın ya da şehrin yeni limiti arazideki ağaç gibi kendine yetebilmektir. Bu enerji üretimi ve korumasıdır. Tamamlamak ve birleşik ekosistemlerin hayatı beslemesidir. Yeni ekonomik sistemler enerji döngüsü üzerine oturur. Bu enerji internetidir, değiştirilen sistemler depolar ve paylaşır. Kaynak ve enerji yönetimi sonuç olarak yeni işleri ve ekonomiyi geliştirerek yükseltir. Kendine yetme problemi tasarım dünyasında farklı çözümler ortaya çıkarır. Sıfır enerji tüketimine sahip binalar bunlara örnektir. Kendine yeten tasarım, ekosistem içerisinde entegre olan ve enerjilerini doğadaki yenilenebilir enerji kaynaklarından karşılayan bir sistemdir.

1980'lerin başlarında, ikinci petrol krizinden sonra, özellikle Almanya'da ısı tutuculuğu yüksek, enerjiyi tutumlu kullanan ve dolayısıyla çevreyi az kirleten pasif ev kavramsal yaklaşımıyla yapılan konut uygulamaları ön plana çıkar. Kompakt form, kuzeyde ıslak hacimlerden oluşan tampon bölge, güney yönünde yer alan yaşama alanları gibi parametreleri olan, güneşi pasif tasarım yöntemiyle kullanan, bazı uygulamalarda aktif güneş sisteminden de destek alan ve bu yolla ısıtma enerjisinden tasarruf sağlayan bu binalar düşük enerji binaları olarak kullanılır.[sf.162]

Mvrdv'nin Expo 2000 Hannover, Almanya'daki Hollanda Pavyonu kendine yeten tasarım örneği olarak gösterilmektedir. Enerji kullanımlarını kendi karşılamaktadır.

Şekil.24. Mvrdv'nin Expo 2000 Hannover,Almanya'daki Hollanda Pavyonu [46]
Tasarımcı ütopyadan distopyaya kavramıyla güneş, rüzgar, yağmur suyu gibi çevresel enerjilerin tamamını kullanarak yeni bir habitat ortaya koyar. (Şekil.24.)

3. YARIŞMALARIN İNCELENMESİ

Türkiye’de 2000-2015 yılı sonrası açılan yarışmaların tamamı internet verileri ve şartname bilgileri üzerinden incelenmiştir. Yarışmalar çalışma alanlarına göre ayrılmıştır. Marmara Bölgesi’nde açılan mimarlık, kentsel tasarım ve fikir yarışmalarının müellif olarak ‘Peyzaj Mimarı’ isteyenleri seçilmiştir. Tasarım yaklaşımları olarak görseller ve proje raporları incelenerek birinci olan projelerin tamamında yazılan sürdürülebilirlik kavramının kavramsal varlığı aranmıştır.

3.1. Türkiye’de 2000-2015 Yılları Arasında Açılan Mimarlık, Kentsel Tasarım ve Fikir Proje Yarışmaları

Türkiye’deki 2000-2015 yılı arası mimari tasarım ile alakalı tüm konulardaki proje yarışmalarının şartnameleri ve bulunan tüm bilgileri incelenir. peyzaj mimarlığı disiplinini müellif olarak isteyen 56 adet proje tespit edilmiştir. (Tablo.4.) Peyzaj mimarlığı ile ilişkisi tespit edilen yarışmalar çalışma kapsamlarına ve özelliklerine göre aşağıdaki gibidir. (Tablo.5.) (Şekil.25.) (Şekil.26.) (Şekil.27.)

NO	YARIŞMA ADI
1.	Bursa Kültürpark ve Çevresi Planlama ve Tasarım Yarışması 2001
2.	Ankara Kuşulu Park ve Yakın Çevresi Yarışması 2002
3.	Antalya Tarihsel Karaaliği Parkı Belediye Binası ve Çevresi Kentsel Tasarım ve Koruma Proje Yarışması 2002
4.	Ankara Büyükşehir Belediyesi Osmanlı İmparatorluğu'nun 700. Kuruluş Yıldönümü Anıt Kompleksi ve Parkı Proje Yarışması 2003
5.	Pananos Plajı Kentsel Tasarım ve Peyzaj Proje Yarışması 2004
6.	Eski Başiskele Köprülü Kavşağı Ulaşım Sistemi ve Çevre Düzenlemesi Fikir Projesi Yarışması 2004
7.	Konyaaltı Belediyesi Kent Meydanı Kentsel Tasarım Fikir Proje Yarışması 2004
8.	Trabzon Belediyesi Kalkınma Mahallesi Parkı Bölgesel Fikir Projesi Yarışması 2004
9.	Gaziosmanpaşa Belediyesi Belediye Binası ve Çevresi Mimari-Kentsel Tasarım Proje Yarışması 2004
10.	Van Beşyol Meydanı ve Çevresi Kentsel Tasarım Yarışması 2005
11.	Gebze Tarihi Kent Merkezi Kentsel Tasarım Fikir Proje Yarışması 2005
12.	Bursa Yıldırım Belediyesi Kaplıkaya Rekreasyon Vadisi Kentsel Tasarım ve Mimari Proje Yarışması 2005
13.	İstanbul İl Özel İdaresi Hizmet ve İl Genel Meclis Binası Ulusal Mimari Proje Yarışması 2005
14.	Beylikdüzü Cumhuriyet Caddesi ve Yakın Çevresi Kentsel Tasarım Yarışması 2005
15.	İzmir Konak Belediyesi Uzundere Rekreasyon Vadisi Proje Yarışması 2006
16.	Bursa Kızıyakup Kent Parkı Kentsel Tasarım ve Mimari Proje Yarışması 2006
17.	Balıkesir Çamlık Kentsel ve Mimari Tasarım Ulusal Proje Yarışması 2006
18.	Dicle Vadisi Peyzaj Planlama Kentsel Tasarım ve Mimari Proje Yarışması 2007
19.	Adana Büyükşehir Belediyesi Ziyapaşa Mahallesi - Mimar Sinan Parkı Kesimi Kentsel Tasarım Ulusal Proje Yarışması 2007
20.	Maltepe Bölge Parkı Fikir Projesi Yarışması 2007
21.	Dicle Vadisi Peyzaj Planlama Kentsel Tasarım ve Mimari Proje Yarışması 2007
22.	Başakşehir Kent Merkezi II Kademeli - Ulusal Kentsel Tasarım Proje Yarışması 2007
23.	Antalya Büyükşehir Belediyesi Konyaaltı Doğa ve Kültür Parkı Alanı Mimari ve Çevre Düzenleme Proje Yarışması 2007
24.	Uludağ Milli Parkı I. ve II. Gelişim Bölgeleri Peyzaj Planlama, Kentsel Tasarım ve Mimari Proje Yarışması 2008
25.	Urla - Çeşme - Karaburun Yarımadası Ulusal Fikir Yarışması 2008
26.	Sarıkamış Harekatı Anma Alanları Fikir Yarışması 2008
27.	İstanbul Büyükşehir Belediyesi Şehir Tiyatroları Beyoğlu Sahnesi Mimari Proje Yarışması 2008
28.	Küçükçekmece İlçesi Kent Merkezi Ulusal Kentsel Tasarım Proje Yarışması 2008
29.	Adana Büyükşehir Belediyesi Ziyapaşa Mahallesi Mimar Sinan Parkı Kesimi Kentsel Tasarım Ulusal Proje Yarışması 2008
30.	Gelibolu Yarımadası Tarihi Milli Parkı Kabatepe Tanıtım Merkezi Fikir Projesi Yarışması 2008
31.	Denizli Hükümet Konağı Mimari Projesi ve Yakın Çevresi Kentsel Tasarım Projesi Yarışması 2009
32.	Edirne Belediyesi Selimiye Camii ve Çevresi Ulusal Kentsel Tasarım Proje Yarışması 2009
33.	Zonguldak Lavuar Koruma Alanı ve Çevresi Koruma, Planlama, Kentsel Tasarım ve Peyzaj Düzenleme Proje Yarışması 2010
34.	Cami Mimarisi Üzerine Fikir Yarışması 2010
35.	İzmir Büyükşehir Belediyesi Opera Binası Mimari Proje Yarışması 2010
36.	Dışişleri Bakanlığı Yerleşkesi 2011
37.	Afyonkarahisar Cumhuriyet Meydanı ve Çevresi Ulusal Mimarlık ve Kentsel Tasarım Fikir Proje Yarışması 2011
38.	Bursa Büyükşehir Belediyesi Orhangazi Meydanı ve Çevresi Kentsel Tasarım Proje Yarışması 2011
39.	Gelibolu Yarımadası Tarihi Milli Parkı Ağadere Hastanesi ve Şehitliği Fikir Projesi Yarışması 2012
40.	Ödemiş Belediyesi Kent Merkezi ve Yakın Çevresi Ulusal Mimarlık Ve Kentsel Tasarım Fikir Proje Yarışması 2012
41.	Uşak Belediyesi İsmetpaşa Caddesi ve Çevresi Ulusal Mimarlık Kentsel Tasarım Fikir Proje Yarışması 2012
42.	Çanakkale Belediyesi Kent Meydanı ve Çevresi Düzenlenmesi Yeşil Kentsel Tasarım Proje Yarışması 2013
43.	Cumhuriyet Mahallesi Spor Kompleksi ve Rekreasyon Alanı Proje Yarışması 2013
44.	Kurbağalıdere Vadisi Fikir Projesi Yarışması 2013
45.	Çerkeş LSV Doğal Yaşam Merkezi Ulusal Fikir Yarışması 2013
46.	Taşınacak Olan Eskişehir Atatürk Stadyumu Alanında Yeni Fikirler Kentsel Tasarım Fikir Yarışması 2014
47.	Düzce Üniversitesi Konuralp Yerleşkesi Gelişim Planı Kentsel Tasarım Yarışması 2014
48.	Kayseri İli Sahabiye Mahallesi Kentsel Yenileme Proje Yarışması 2014
49.	Çanakkale Belediyesi Sosyal Konutlar Mevkii Kentsel Yenileme Ulusal Mimari Proje Yarışması 2014
50.	Gelibolu Yarımadası Tarihi Milli Parkı Odak Alanları Fikir Projesi Yarışması 2014
51.	Anamur Atatepe Sosyal Merkezi ve Çevresi Ulusal Mimari Proje Yarışması 2014
52.	Lüleburgaz Belediyesi Lüleburgaz Yıldızları Sanat Akademisi Mimari Proje Yarışması 2014
53.	Tekirdağ Büyükşehir Belediye Hizmet Binası, Meydan ve Çevresinin Düzenlenmesi Mimari ve Kentsel Tasarım Projesi Yarışması 2015
54.	Söke Belediyesi İmar Planlamasına Esas Kentsel Yenileme Eksenli Fikir Projesi Yarışması 2015
55.	Eşkinöz Vadisi Rekreasyon Alanı Proje Yarışması 2015
56.	Beylikdüzü Belediyesi Yaşam Vadisi, Köprü ve Bağlantıları Yarışması 2015

Tablo.4. Türkiye’de 2000 sonrası Peyzaj Mimarı Danışman veya Müellif Arayan Yarışmalar[47]-[102]

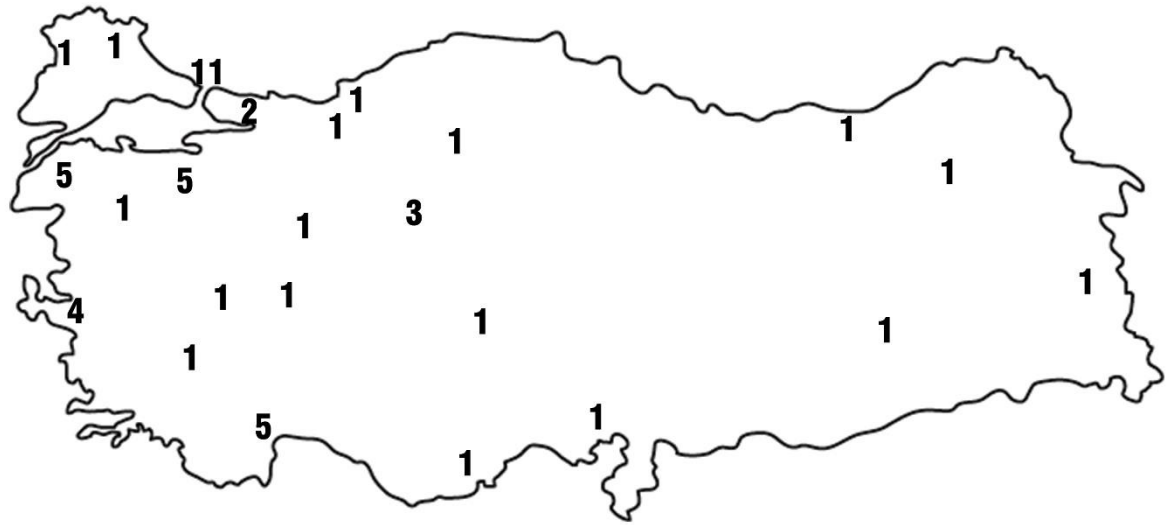
NO	YARIŞMA ADI	KENTSEL TASARIM	REKREASYONEL	KENTSEL YENİLEME	FIKİR PROJESİ	MIMARI PROJE
1.	Anıtkara Küçüklü Park ve Yakın Çevresi Yarışması 2002	X				
2.	Anıtkara Tarihsel Karaağaçlı Parkı Belediye Binası ve Çevresi Kentisel Tasarım ve Koruma Proje Yarışması 2002	X				
3.	Van Beşölç Meydanı ve Çevresi Kentisel Tasarım Yarışması 2005	X				
4.	Bursa Yıldırım Belediyesi Kaplıcaya Rekreasyon Vadisi Kentisel Tasarım ve Mimari Proje Yarışması 2005	X				
5.	Bejliközü Cumhuriyet Caddesi ve Yakın Çevresi Kentisel Tasarım Yarışması 2005	X				
6.	İzmir Konak Belediyeye Üzünlere Rekreasyon Vadisi Proje Yarışması 2006	X				
7.	Bursa Kızılköprü Kent Parkı Kentisel Tasarım ve Mimari Proje Yarışması 2006	X				
8.	Dicle Vadisi Peyzaj Planlama Kentisel Tasarım ve Mimari Proje Yarışması 2007	X				
9.	Adana Büyükşehir Belediyesi Ziyapaşa Mahallesi - Mimar Sinan Parkı Kesimi Kentisel Tasarım Ulusal Proje Yarışması 2007	X				
10.	Kuşçukömece İlçesi Kent Merkezi Ulusal Kentisel Tasarım Proje Yarışması 2008	X				
11.	Uludağ Milli Parkı I. ve II. Gelişim Bölgesi Peyzaj Planlama, Kentisel Tasarım ve Mimari Proje Yarışması 2008	X				
12.	Edirne Belediyesi Selimiye Camii ve Çevresi Ulusal Kentisel Tasarım Proje Yarışması 2009	X				
13.	Zonguldak Lavuar Koruma Alanı ve Çevresi Koruma, Planlama, Kentisel Tasarım ve Peyzaj Düzenleme Proje Yarışması 2010	X				
14.	İzmit Sahilli Peyzaj ve Kentisel Tasarım Proje Yarışması 2010	X				
15.	Afyonkarahisar Cumhuriyet Meydanı ve Çevresi Ulusal Mimarlık ve Kentisel Tasarım Fikir Proje Yarışması 2011	X				
16.	Bursa Büyükşehir Belediyesi Orhangazi Meydanı ve Çevresi Kentisel Tasarım Proje Yarışması 2011	X				
17.	Çanakkale Belediyesi Kent Meydanı ve Çevresi Düzenlenmesi Yeşil Kentisel Tasarım Proje Yarışması 2013	X				
18.	Taşınacak Olan Eskişehir Atatürk Stadyumu Alanında Yeni Fikiller Kentisel Tasarım Fikir Yarışması 2014	X				
19.	Düze Üniversitesi Konurpaç Yerleşkesi Gelişim Planı Kentisel Tasarım Yarışması 2014	X				
20.	Tekirdağ Büyükşehir Belediye Hizmet Binası, Meydan ve Çevresinin Düzenlenmesi Mimari ve Kentisel Tasarım Projesi Yarışması 2015	X				
21.	Ödemiş Belediyesi Kent Merkezi ve Yakın Çevresi Ulusal Mimarlık ve Kentisel Tasarım Fikir Proje Yarışması 2012	X				
22.	Uşak Belediyesi İsmetpaşa Caddesi ve Çevresi Ulusal Mimarlık Kentisel Tasarım Fikir Proje Yarışması 2014	X				
23.	Gazosmanpaşa Belediyesi Belediye Binası ve Çevresi Mimari-Kentisel Tasarım Proje Yarışması 2004	X				
24.	Konyaaltı Belediyesi Kent Meydanı Kentisel Tasarım Fikir Proje Yarışması 2004	X				
25.	Başakşehir Kent Merkezi II. Kademeli - Ulusal Kentisel Tasarım Proje Yarışması 2007	X				
26.	Kuşçukömece İlçesi Kent Merkezi Ulusal Kentisel Tasarım Proje Yarışması 2008	X				
27.	Denizli Hükümet Konagi Mimari Projesi ve Yakın Çevresi Kentisel Tasarım Projesi Yarışması 2009	X				
28.	Cumhuriyet Mahallesi Spor Kompleksi ve Rekreasyon Alanı Proje Yarışması 2013	X				
29.	Kayseri İli Sahabiyi Mahallesi Kentisel Yenileme Proje Yarışması 2014	X				
30.	Çanakkale Belediyesi Sosyal Konular Mevki Kentisel Yenileme Ulusal Mimari Proje Yarışması 2014	X				
31.	Eski Başiskele Köprü Köprüsü Ulaşım Sistemi ve Çevre Düzenlenmesi Fikir Projesi Yarışması 2004	X				
32.	Maltepe Bölge Parkı Fikir Projesi Yarışması 2007	X				
33.	Urfa - Çeşme - Karaburun Yarımadası Ulusal Fikir Yarışması 2008	X				
34.	Sarıkamış Harekati Anma Alanları Fikir Yarışması 2008	X				
35.	Gelibolu Yarımadası Tarihli Milli Parkı Ağadere Hastanesi ve Şehitliği Fikir Projesi Yarışması 2012	X				
36.	Kurbağalidere Vadisi Fikir Projesi Yarışması 2013	X				
37.	Gelibolu Yarımadası Tarihli Milli Parkı Odak Alanları Fikir Projesi Yarışması 2014	X				
38.	Konyaaltı Sahilli Mimari ve Kıyı Düzenlenmesi Fikir Projesi Yarışması 2014	X				
39.	Anıtkara Kepez Belediyesi Odak Yapı Mimari ve Çevre Düzenleme Fikir Projesi Yarışması 2015	X				
40.	Bursa Kültürpark ve Çevresi Planlama ve Tasarım Yarışması 2001	X				
41.	Anıtkara Büyükşehir Belediyesi Osmanlı İmparatorluğu'nun 700. Kuruluş Yıldönümü Anıt Kompleksi ve Parkı Proje Yarışması 2003	X				
42.	Traşon Belediyesi Kalkırma Mahallesi Parkı Bölgesi Fikir Projesi Yarışması 2004	X				
43.	İstanbul İl Özel İdaresi Hizmet ve İl Genel Meclis Binası Ulusal Mimari Proje Yarışması 2005	X				
44.	Gebeze Tarihli Kent Merkezi Kentisel Tasarım Fikir Proje Yarışması 2005	X				
45.	Balıkesir Çamlık Kentisel ve Mimari Tasarım Ulusal Proje Yarışması 2006	X				
46.	Anıtkara Büyükşehir Belediyesi Konyaaltı Doğa ve Kültür Parkı Alanı Mimari ve Çevre Düzenleme Proje Yarışması 2007	X				
47.	İstanbul Büyükşehir Belediyesi Şehir Tiyatoları Beyoğlu Sahnesi Mimari Proje Yarışması 2008	X				
48.	Gelibolu Yarımadası Tarihli Milli Parkı Kabatepe Tanıtım Merkezi Fikir Projesi Yarışması 2008	X				
49.	İzmir Büyükşehir Belediyesi Opera Binası Mimari Proje Yarışması 2010	X				
50.	Dışişleri Bakanlığı Yerleşkesi 2011	X				
51.	Çerkeş LSV Doğal Yaşam Merkezi Ulusal Fikir Yarışması 2013	X				
52.	Anamur Atalepe Sosyal Merkez ve Çevresi Ulusal Mimari Proje Yarışması 2014	X				
53.	Lüleburgaz Belediyesi Yıldızlar Kadın Akademisi Mimari Proje Yarışması 2015	X				
54.	Eskişehir Vadisi Rekreasyon Alanı Proje Yarışması 2015	X				
55.	Bejliközü Belediyesi Yaşam Vadisi, Köprü ve Bağlantılar Yarışması 2015	X				
56.	Lüleburgaz Belediyesi Yıldızlar Akademisi Mimari Proje Yarışması 2014	X				

Tablo.5. Türkiye’de 2000 sonrası Peyzaj Mimari Danışman veya Müellif Arayan Yarışmaların Tipleri[47]-[102]

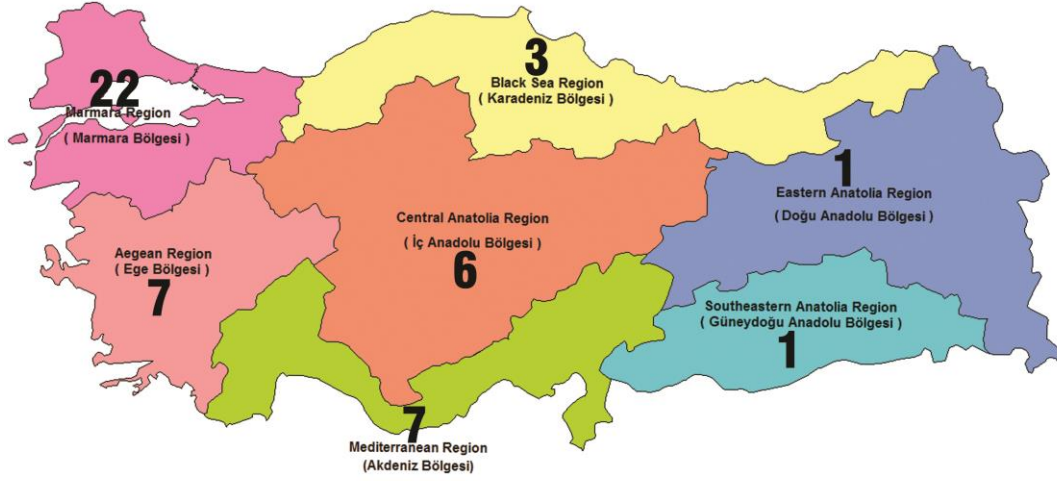

Şekil.25. Yarışmaların Türkiye'deki Bölge ve İllere Göre Dağılımı[103]

Şekil.26. Yarışmaların İllere Göre Dağılımı[104]

Şekil.27. Yarışmaların Türkiye Bölgeler Haritasında Dağılımı[105]

NO	YARIŞMA ADI
1.	Bursa Kültürpark ve Çevresi Planlama ve Tasarım Yarışması 2001
2.	Eski Başiskele Köprülü Kavşağı Ulaşım Sistemi ve Çevre Düzenlemesi Fikir Projesi Yarışması 2004
3.	Gebze Tarihi Kent Merkezi Kentsel Tasarım Fikir Proje Yarışması 2005
4.	Bursa Yıldırım Belediyesi Kaplıkaya Rekreasyon Vadisi Kentsel Tasarım ve Mimari Proje Yarışması 2005
5.	Beylikdüzü Cumhuriyet Caddesi ve Yakın Çevresi Kentsel Tasarım Yarışması 2005
6.	Bursa Kızıyakup Kent Parkı Kentsel Tasarım ve Mimari Proje Yarışması 2006
7.	Balıkesir Çamlık Kentsel ve Mimari Tasarım Ulusal Proje Yarışması 2006
8.	Maltepe Bölge Parkı Fikir Projesi Yarışması 2007
9.	Başakşehir Kent Merkezi II Kademeli - Ulusal Kentsel Tasarım Proje Yarışması 2007
10.	Uludağ Milli Parkı I. ve II. Gelişim Bölgeleri Peyzaj Planlama, Kentsel Tasarım ve Mimari Proje Yarışması 2008
11.	Küçükçekmece İlçesi Kent Merkezi Ulusal Kentsel Tasarım Proje Yarışması 2008
12.	Gelibolu Yarımadası Tarihi Milli Parkı Kabatepe Tanıtım Merkezi Fikir Projesi Yarışması 2008
13.	Edirne Belediyesi Selimiye Camii ve Çevresi Ulusal Kentsel Tasarım Proje Yarışması 2009
14.	Bursa Büyükşehir Belediyesi Orhangazi Meydanı ve Çevresi Kentsel Tasarım Proje Yarışması 2011
15.	Gelibolu Yarımadası Tarihi Milli Parkı Ağadere Hastanesi ve Şehitliği Fikir Projesi Yarışması 2012
16.	Çanakkale Belediyesi Kent Meydanı ve Çevresi Düzenlenmesi Yeşil Kentsel Tasarım Proje Yarışması 2013
17.	Kurbağalıdere Vadisi Fikir Projesi Yarışması 2013
18.	Çanakkale Belediyesi Sosyal Konutlar Mevkii Kentsel Yenileme Ulusal Mimari Proje Yarışması 2014
19.	Gelibolu Yarımadası Tarihi Milli Parkı Odak Alanları Fikir Projesi Yarışması 2014
20.	Tekirdağ Büyükşehir Belediye Hizmet Binası, Meydan ve Çevresinin Düzenlenmesi Mimari ve Kentsel Tasarım Projesi Yarışması 2015
21.	Beylikdüzü Belediyesi Yaşam Vadisi, Köprü ve Bağlantıları Yarışması 2015
22.	Eşkinöz Vadisi Rekreasyon Alanı Proje Yarışması 2015

Tablo.6. Marmara Bölgesi'nde Açılan Kentsel Tasarım ve Fikir Yarışmaları

22 yarışmanın kazanan projeleri belirlenerek proje ile ilgili yazılı ve görsel tüm bilgiler toplanır. Akademik değerlendirme yapılabilecek kadar veri elde edilemeyenler değerlendirilmemiştir. Proje raporu, kesit, perspektif, vaziyet planı gibi verileri olan 10 adet proje incelenmiştir. (Tablo.6.) (Tablo.7.) (Tablo.8.)

NO	YARIŞMA ADI
1.	Bursa Kızıyakup Kent Parkı Kentsel Tasarım ve Mimari Proje Yarışması 2006
2.	Balikesir Çamlık Kentsel ve Mimari Tasarım Ulusal Proje Yarışması 2006
3.	Maltepe Bölge Parkı Fikir Projesi Yarışması 2007
4.	Küçükçekmece İlçesi Kent Merkezi Ulusal Kentsel Tasarım Proje Yarışması 2008
5.	Bursa Büyükşehir Belediyesi Orhangazi Meydanı ve Çevresi Kentsel Tasarım Proje Yarışması 2011
6.	Gelibolu Yarımadası Tarihi Millî Parkı Ağadere Hastanesi ve Şehitliği Fikir Projesi Yarışması 2012
7.	Çanakkale Belediyesi Kent Meydanı ve Çevresi Düzenlenmesi Yeşil Kentsel Tasarım Proje Yarışması 2013
8.	Çanakkale Belediyesi Sosyal Konutlar Mevkii Kentsel Yenileme Ulusal Mimari Proje Yarışması 2014
9.	Gelibolu Yarımadası Tarihi Millî Parkı Odak Alanları Fikir Projesi Yarışması 2014
10.	Tekirdağ Büyükşehir Belediye Hizmet Binası, Meydan ve Çevresinin Düzenlenmesi Mimari ve Kentsel Tasarım Projesi Yarışması 2015

Tablo.7. Değerlendirmeye Alınan Yarışmalar

NO	YARIŞMA ADI	ŞEHİR İÇİ	ŞEHİR DIŞI	ŞEHİR ÇEĞERİ
1.	Bursa Kızıyakup Kent Parkı Kentsel Tasarım ve Mimari Proje Yarışması 2006	X		
2.	Balikesir Çamlık Kentsel ve Mimari Tasarım Ulusal Proje Yarışması 2006			X
3.	Maltepe Bölge Parkı Fikir Projesi Yarışması 2007			X
4.	Küçükçekmece İlçesi Kent Merkezi Ulusal Kentsel Tasarım Proje Yarışması 2008	X		
5.	Bursa Büyükşehir Belediyesi Orhangazi Meydanı ve Çevresi Kentsel Tasarım Proje Yarışması 2011	X		
6.	Gelibolu Yarımadası Tarihi Millî Parkı Ağadere Hastanesi ve Şehitliği Fikir Projesi Yarışması 2012		X	
7.	Çanakkale Belediyesi Kent Meydanı ve Çevresi Düzenlenmesi Yeşil Kentsel Tasarım Proje Yarışması 2013	X		
8.	Çanakkale Belediyesi Sosyal Konutlar Mevkii Kentsel Yenileme Ulusal Mimari Proje Yarışması 2014	X		
9.	Gelibolu Yarımadası Tarihi Millî Parkı Odak Alanları Fikir Projesi Yarışması 2014		X	
10.	Tekirdağ Büyükşehir Belediye Hizmet Binası, Meydan ve Çevresinin Düzenlenmesi Mimari ve Kentsel Tasarım Projesi Yarışması 2015	X		

Tablo.8. Projelerin Şehirde Bulunduğu Alanlar

3.2. Ekodiyagramlar

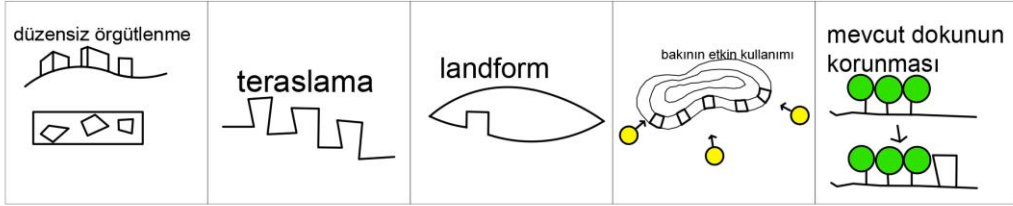
Yarışma projeleri üzerinde değerlendirme yapabilmek için vaziyet planında, kesit ve perspektiflerde projeler ile ilgili okumaları yaparak, belli parametrelere ayrılır. Bu parametreler 2. Bölüm’de incelenen tasarım yaklaşımları diyagramlar ile ifade edilerek saptanır.

Geleneksel ve Güncel Yaklaşımlar Peyzaj Mimarlığı Faaliyetlerinin süreçleri incelenerek Çevre, Müdahale, Aygıtlar ve Ekotasarım – Biyofili (Yeşili Arayan) olarak ana başlıklar altında toplanmıştır. Çevre; yenilenebilir enerji kaynaklarının kullanılması, fosil yakıt tüketiminin azaltma hedefi arayan diyagramlardır. Müdahale; inşaat sürecindeki peyzaja, topografyaya yapılan müdahalelerin olumlu-olumsuz tespitleridir. Aygıtlar; inşaat sürecinden sonra, aygıt olarak sisteme eklenmesi düşünülen sistemlerdir. Doğru olan tasarım aşamasında entegre olarak düşünülmesidir. Ekotasarım-Biyofili; güncel mimarlık dünyasındaki yeni çevre, hibrit çevre, yapılı çevrenin ekosistem ile entegrasyonu çabasıdır.[106] (Şekil.28)

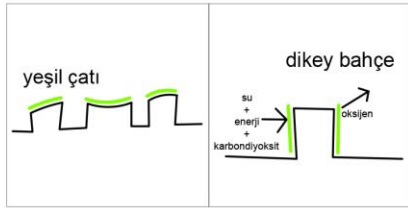
çevre

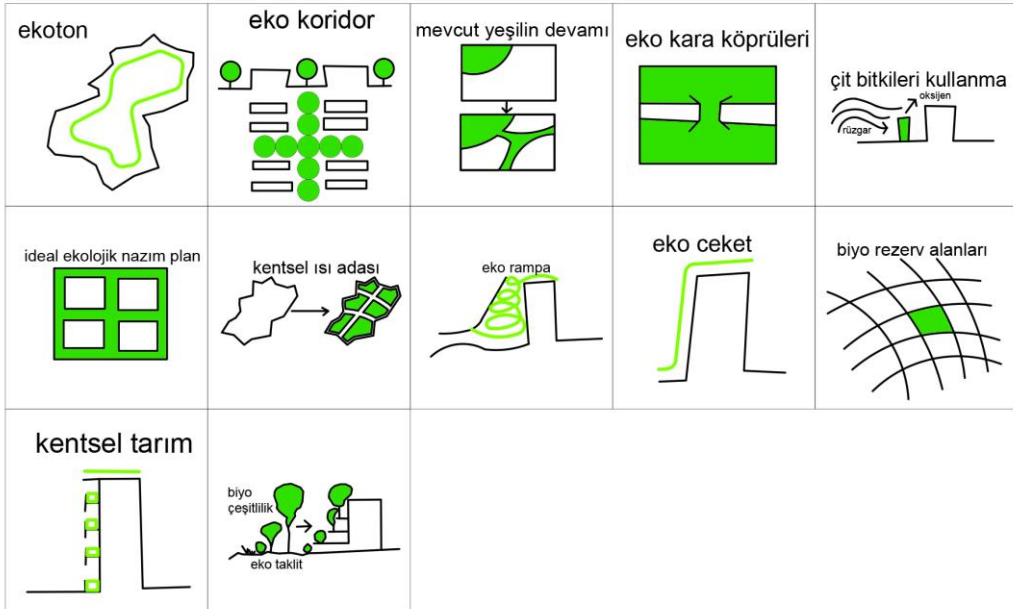
müdahale

aygıtlar

ekotasarım biyofili yaklaşımları

Şekil.28. Yapılı Çevrenin Doğal Çevreyle Bütünleşmesi[107]

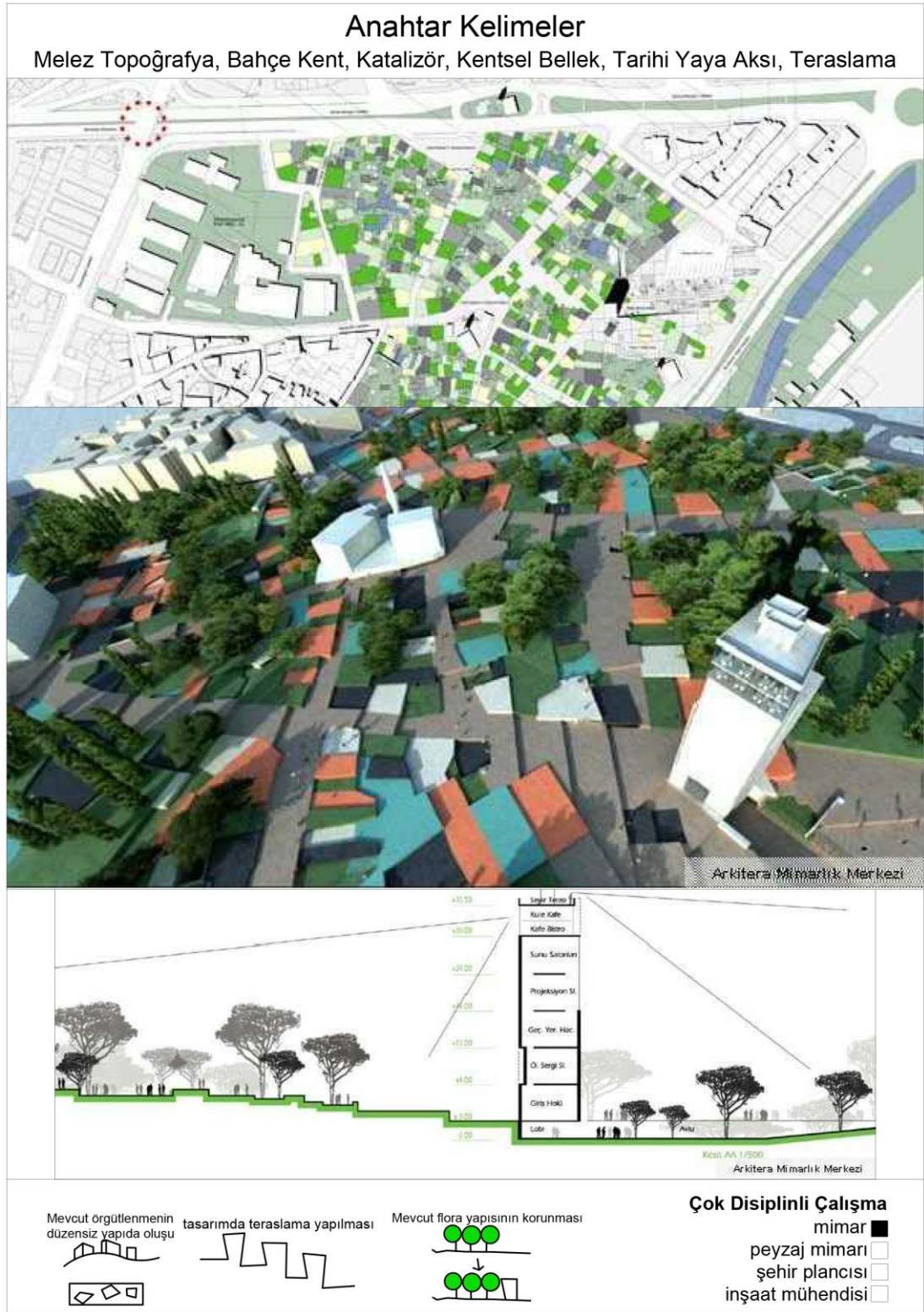
Diyagramlar dört ana bölümde üretilmiştir. Geleneksel, ekotasarım ve coğrafi bilgi mimarlığı görüşlerinin tamamında ‘Çevre’ başlığı altındaki konuları hedefler. Çevredeki yenilenebilir enerji kullanımını ve fosil yakıt tüketimini azaltma eğilimi tüm görüşlerde ortaktır. ‘Müdahale’ başlığı altındaki peyzajdaki inşaatların daha önce yapmış olduğu ve yapacağı müdahaleleri ifade eder. Tasarım öncesi bir yapı varsa ‘Düzensiz örgütlenme’ olarak düzensiz yapıyı örgütlenme hedefidir. Doğal yapının korunması, insanlık tarihinde sürekli kullanılmış olan teraslamalar ve güneş enerjisinin verimli kullanımını hedefleyen tasarımları ifade eder. Landform yapı olarak ifade edilmek istenen diyagram vaziyetteki mimari programların üstünü yeşil çatı ile kaplama görüşüdür. ‘Aygıtlar’ başlığındaki diyagramlar, vaziyetteki yapılara aygıt olarak kullanma görüşünü ifade eden yeşil çatı ve yeşil duvar kullanımlarını ifade eder. ‘Ekotasarım’ diyagramları ise güncel görüşlerin içinde dikkat çeken ekotasarımın ortaya attığı vaziyet planı, kesitler, perspektifler ve yazılı metinlerde tespit edilebilecek ekolojik kullanımlardır.(Tablo.9.)

Tüm tasarım yaklaşımlarının hedefinde yararlı ve kalıcı bir eser bırakmak vardır. Bu yüzden diyagramlardaki parametreler, tasarım yaklaşımlarında iç içe geçmiştir. Bu yüzden diyagramların bir kaçına sahip olmak tamamı ile sürdürülebilir olduğu anlamına gelmez. Ekotasarım, hedeflediği yapıyı çevre ekosistemler ile beraber çalışan bir makinedir. Diyagramlar ve tasarım yaklaşımlarının ilişkisi incelenirse, birbirine çok benzeyen yapılar olduğu görülür. Fakat biyo bütünleşme açısından ekotasarımın diyagramlarında görülen programlar yeni parametrelerdir.

EKOLOJİK KULLANIMLAR	GELENEKSEL YAKLAŞIMLAR	YENİ EKOLOJİK BİLGİYE DAYALI TASARIM YAKLAŞIMLARI	COĞRAFİ BİLGİYE DAYALI TASARIM YAKLAŞIMLARI
GÜNEŞ ENERJİSİ KULLANMA	X	X	X
RÜZGAR ENERJİSİ KULLANMA	X	X	X
YAĞMUR SUYU DEPOLAMA	X	X	X
GRİ SU KULLANIMI		X	X
FOSİL YAKIT KULLANIMINI AZALTMA		X	X
DÜZENSİZ ÖRGÜTLENME		X	X
TERASLAMA	X	X	X
LANDFORM YAPILAR		X	X
BAKININ ETKİN KULLANIMI	X	X	X
MEVCUT FLORA YAPISININ KORUNMASI	X	X	X
YEŞİL ÇATI KULLANIMI		X	X
DİKEY BAHÇE KULLANIMI		X	X
EKOTON OLUŞTURMA		X	
EKOLOJİK KORİDOR		X	X
MEVCUT YEŞİLİN DEVAM ETTİRİLMESİ		X	X
EKOLOJİK KARA KÖPRÜLERİ		X	
ÇİT BİTKİLERİ KULLANIMI		X	X
İDEAL EKOLOJİK NAZIM PLAN		X	
ISI ADASI ETKİSİNİ AZALTMA		X	
EKOLOJİK RAMPA		X	
EKOLOJİK CEKET		X	
BİYOLOJİK REZERV ALANLARI	X	X	
KENTSEL TARIM		X	X
FLORA VARLIĞINI TAKLİT ETME	X	X	X

Tablo.9. Tasarım Yaklaşımlarının Ekodiyagramlar ile İlişkisi

3.3. Değerlendirme

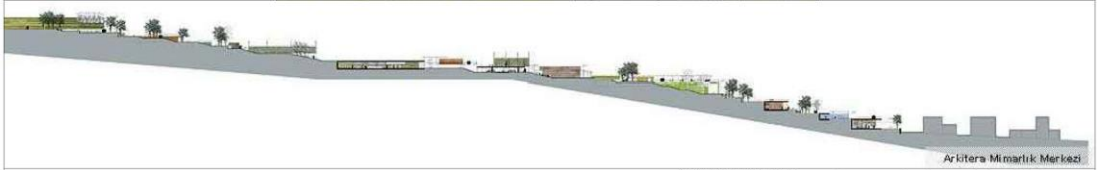
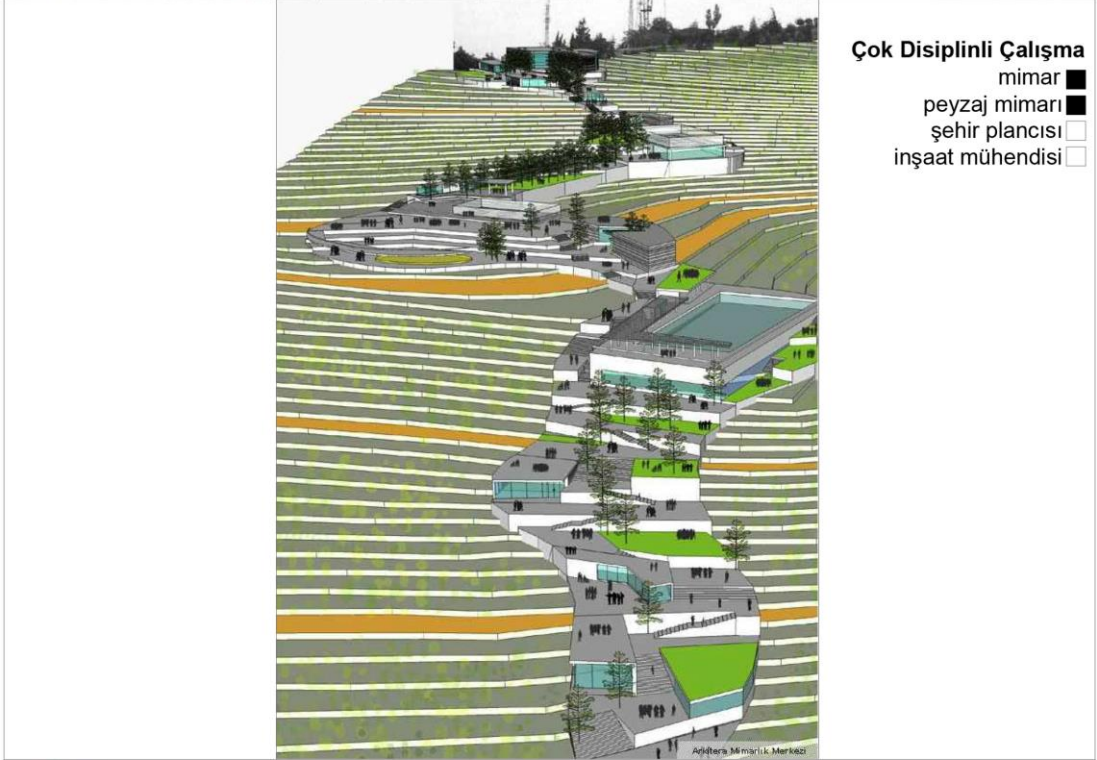
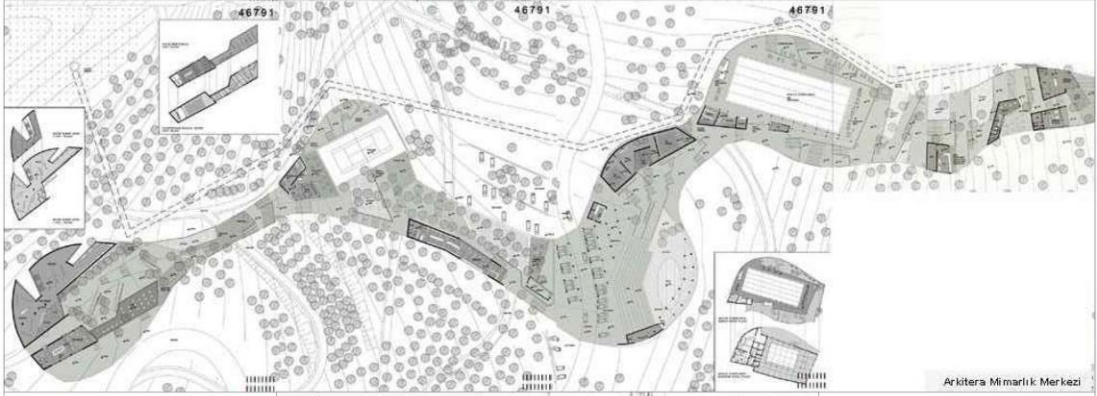

Tablo.10. Bursa Kızıyakup Kent Parkı Kentsel Tasarım ve Mimari Proje Yarışması[108]

Anahtar Kelimeler

Yeşil Kuşak, Avlu, Yeşil Omurga, Tarımsal Teras, Permakültür, Etkinlikler Omurgası

tasarımda teraslama yapılması

Yeşil çatı kullanımı ile izolasyon, ısı adası oluşmasının engellenmesi ve fauna habitatı oluşturma

mevcut yeşilin devamını sağlayarak flora ve fauna habitatını geliştirmek

Kentsel tarım alanları ile ekosisteme girdi ve biyolojik bütünlüğü hedefleme

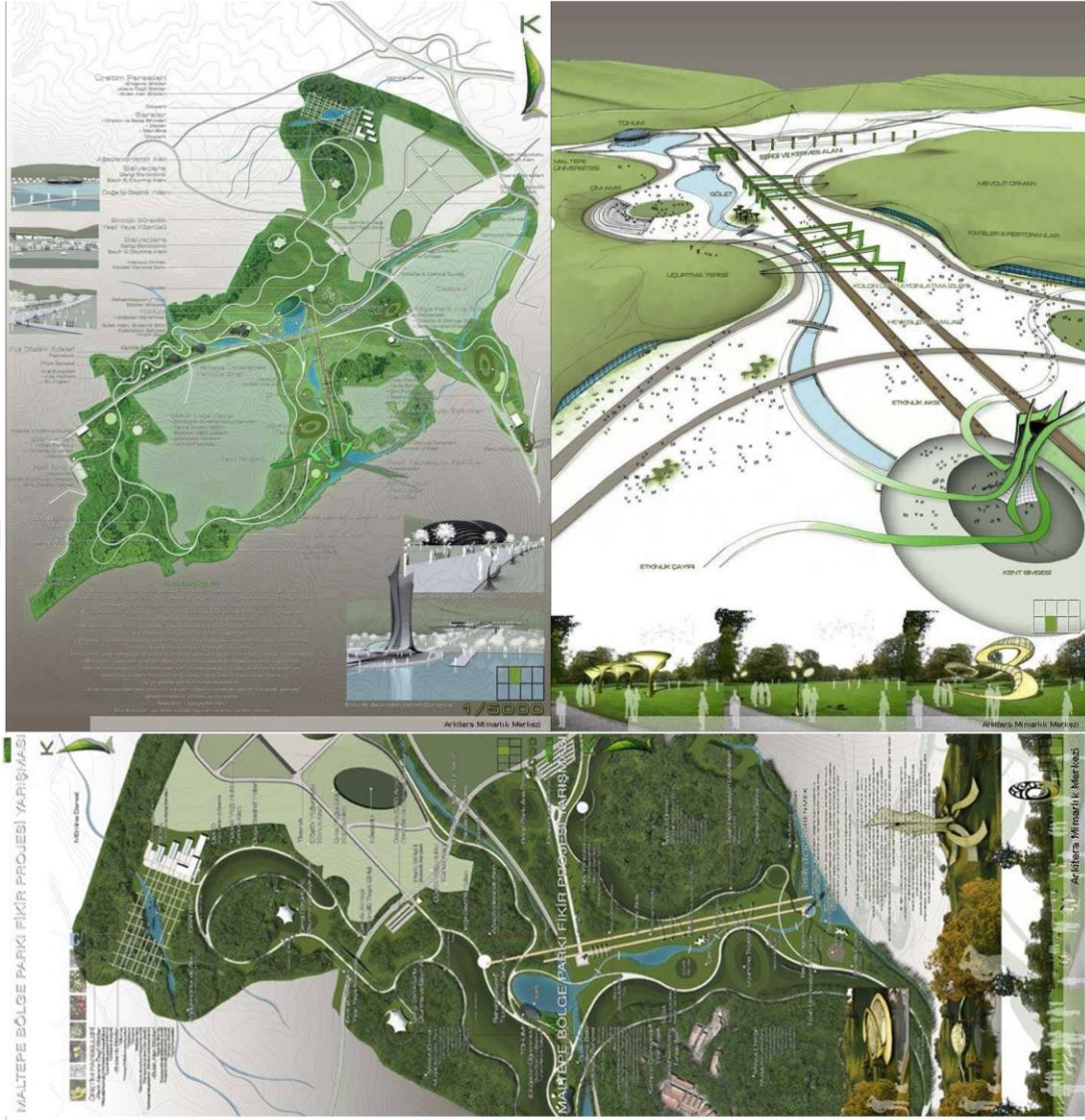
Orman ekosistemlerindeki flora varlığını taklit etme

Tablo.11. Balıkesir Çamlık Kentsel ve Mimari Tasarım Ulusal Proje Yarışması[109]

Anahtar Kelimeler

Biomimesis, Ekolojik Ütopya, Akıllı Mekan, Etkinlik alanı, Eko koridor

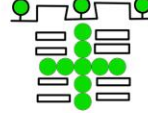
Birbirinden farklı yaşam çevrelerinin birleşimi ile 'ekoton' oluşturma

Orman ekosistemlerindeki flora varlığını taklit etme

Flora kullanımının devamlılığı ile ekolojik koridor oluşturma

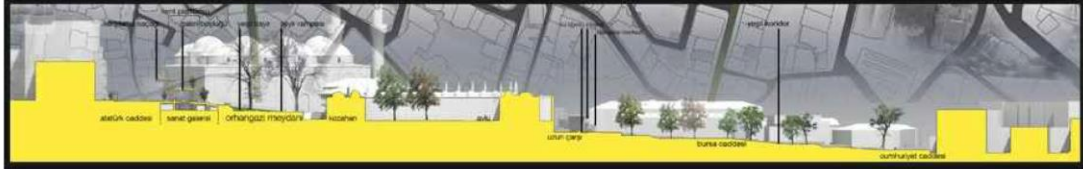
Çok Disiplinli Çalışma

- mimar
- peyzaj mimarı
- şehir plancısı
- inşaat mühendisi

Tablo.12. Maltepe Bölge Parkı Fikir Projesi Yarışması[110]

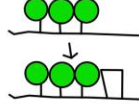
Anahtar Kelimeler
Kesintisiz Dolaşım, Yeşilin Sürekliliği, Güçlü Aks, Engelsiz Yaya
Yolu, Trafikten Arınmak

Mevcut örgütlenmenin düzensiz yapıda oluşu

Mevcut flora yapısının korunması

Yaya ve bisiklet trafiğini teşvik ederek fosil yakıt kullanımını azaltılmak

Çok Disiplinli Çalışma

mimar

peyzaj mimarı

şehir plancısı

inşaat mühendisi

Tablo.14. Bursa Büyükşehir Belediyesi Orhangazi Meydanı ve Çevresi Kentsel Tasarım Proje Yarışması[112]

Anahtar Kelimeler

Yayalaştırma, Kentsel Gelişim, Kentin Yeşil Dokusu, Avlu İçi Kent Boşlukları

Yaya ve bisiklet trafiğini teşvik ederek fosil yakıt kullanımını azaltmak

Birbirinden farklı yaşam çevrelerinin birleşimi ile 'ekoton' oluşturma

Biyolojik rezerv alanları ile ekosistemde gen dönüşüm veya katkı sağlayacak alan kullanımı

mevcut yeşilin devamını sağlayarak flora ve fauna habitatını geliştirmek

Çok Disiplinli Çalışma

mimar
peyzaj mimarı
şehir plancısı
inşaat mühendisi

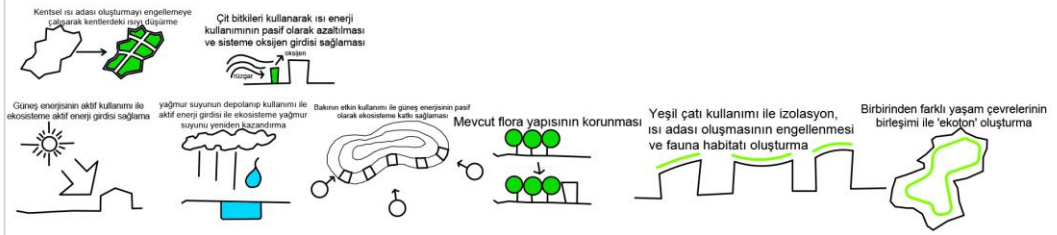
Tablo.16. Çanakkale Belediyesi Kent Meydanı ve Çevresi Düzenlenmesi Yeşil Kentsel Tasarım Proje Yarışması[114]

Anahtar Kelimeler

Yeşil Kuşak, Avlu, Yeşil Omurga, Tarımsal Teras, Permakültür, Etkinlikler Omurgası

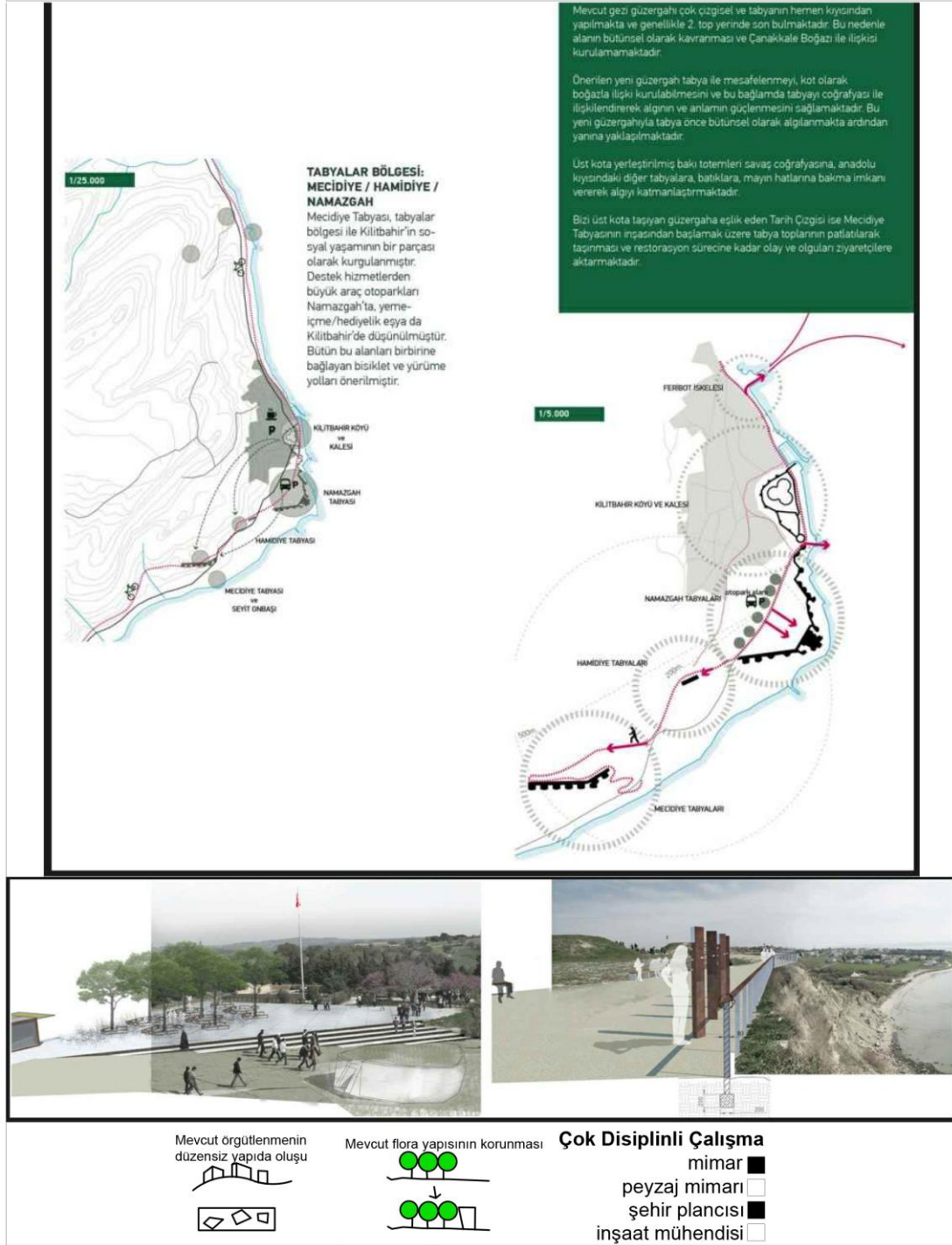
Çok Disiplinli Çalışma
mimar ■
peyzaj mimarı ■
şehir plancısı ■
inşaat mühendisi □

Tablo.17. Çanakkale Belediyesi Sosyal Konutlar Mevkii Kentsel Yenileme Ulusal Mimari Proje Yarışması[115]

Anahtar Kelimeler

Kaotik İlişkisellik, Mekansal ve Anlamsal İlişki, Mekansal ve Anlamsal Bütünsellik, Mesafe Kavramı

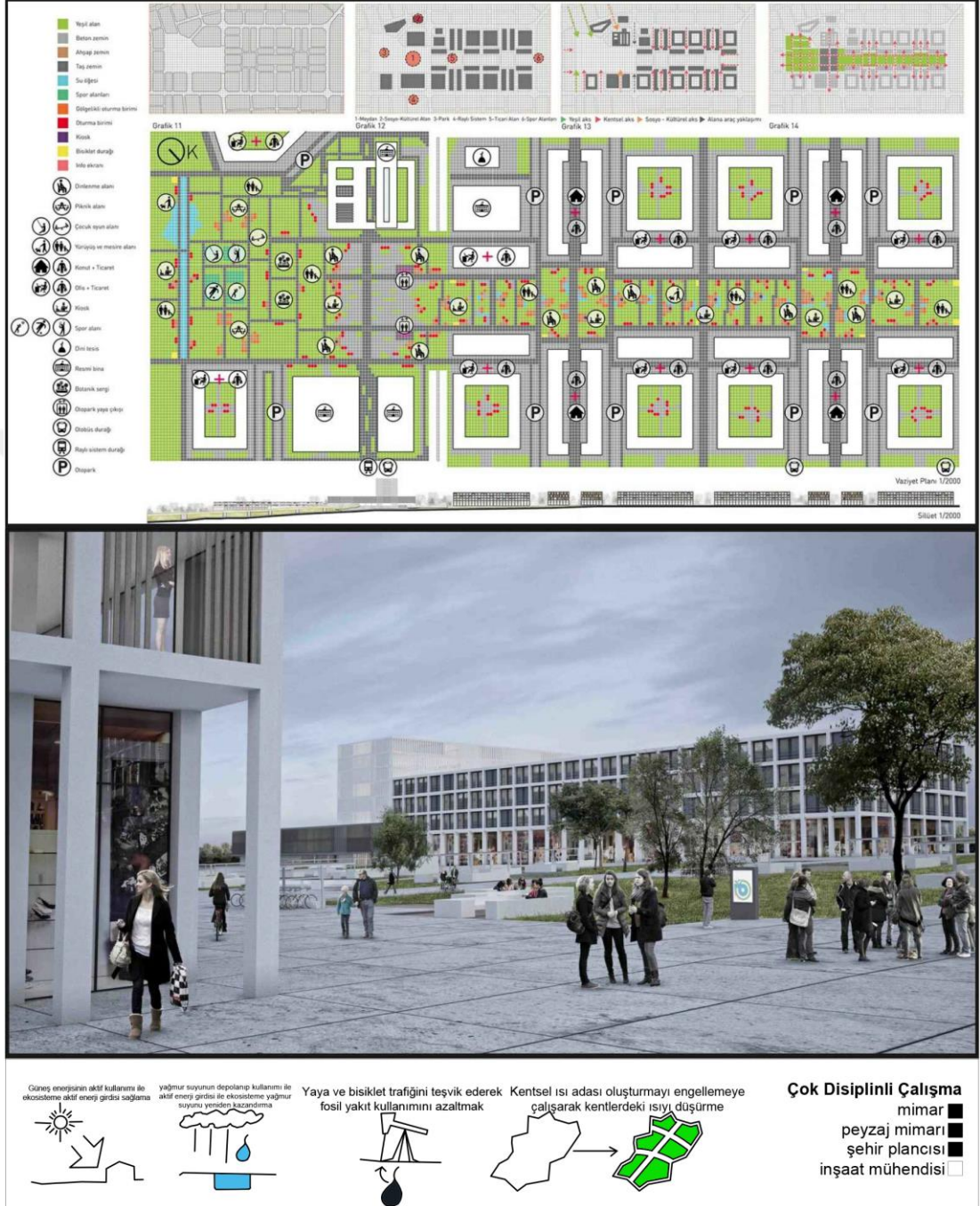

Tablo.18. Gelibolu Yarımadası Tarihi Milli Parkı Odak Alanları Fikir Projesi Yarışması[116]

Anahtar Kelimeler

Kompakt Yapı, Pasif Yeşil Band, Aktif Yeşil Alan, Yürünebilir (Walkable), Zon Modülleri, Gridal Örgütlenme

Tablo.19. Tekirdağ Büyükşehir Belediye Hizmet Binası, Meydan ve Çevresinin Düzenlenmesi Mimari ve Kentsel Tasarım Projesi Yarışması[117]

TASARIMIN ÇEVRE İLE İLİŞKİSİ		BURSA KIZYAKUB KENT PARKI KENTSEL TASARIM VE MİMARİ PROJE YARIŞMASI	BALIKESİR ÇAMLIK KENTSEL VE MİMARİ TASARIM ULUSAL PROJE YARIŞMASI	MALTEPE BÖLGE PARKI FİKİR PROJESİ YARIŞMASI	KÜÇÜKÇEKMECE İLÇESİ KENT MERKEZİ ULUSAL KENTSEL TASARIM PROJESİ YARIŞMASI	BURSA BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ ORHANGAZI MEYDANI VE ÇEVRESİ KENTSEL TASARIM PROJESİ YARIŞMASI	GELİBOLU YARIMADASI TARİHİ MİLLİ PARKI AĞADERE HASTANESİ VE ŞEHİTLİĞİ FİKİR PROJESİ YARIŞMASI	ÇANAKKALE BELEDİYESİ KENT MEYDANI VE ÇEVRESİ DÜZENLEMESİ YEŞİL KENTSEL TASARIM PROJESİ YARIŞMASI	ÇANAKKALE BELEDİYESİ SOSYAL KONUTLAR MEVKİİ KENTSEL YENİLEME ULUSAL MİMARİ PROJE YARIŞMASI	GELİBOLU YARIŞMASI TARİHİ MİLLİ PARKI ODAK ALANLARI FİKİR PROJESİ YARIŞMASI	TEKİRDAĞ BÜYÜKŞEHİR BELEDİYE HİZMET BİNASI, MEYDAN VE ÇEVRESİNİN DÜZENLENMESİ MİMARİ VE KENTSEL TASARIM PROJESİ YARIŞMASI
ÇEVRESEL KAZANIMLAR	GÜNEŞ ENERJİSİ KULLANMA								X		X
	RUZGAR ENERJİSİ KULLANMA								X		X
GELENEKSEL MÜDAHALELER	YAGMLUR SUYU DEPOLAMA										
	GBİ SU KULLANIMI										
AYGITLAR	FOSİL YAKIT KULLANIMINI AZALTMA	X			X	X					X
	DÜZENSİZ ÖRGÜTLENME										
	TERASLAMA	X									
	LANDFORM YAPILAR										
	BAKININ ETKİN KULLANIMI										
	MEVCUT FLORA YAPISININ KORUNMASI	X			X	X					X
	YEŞİL ÇATI KULLANIMI										
	DIKEY BAĞÇE KULLANIMI										
	EKOTON OLUŞTURMA										
	EKOLOJİK KORIDOR										
EKOLOJİK BİLGİYE DAYALI TASARIM YAKLAŞIMLARI	MEVCUT YEŞİLİN DEVAM ETTİRİLMESİ										
	EKOLOJİK KARA KÖPRÜLERİ										
	MEVCUT YEŞİLİN DEVAM ETTİRİLMESİ										
	EKOLOJİK KARA KÖPRÜLERİ										
	ÇİT BİTKİLERİ KULLANIMI										
	İDEAL EKOLOJİK NAZIMI PLAN										
	İSTİ ADASI ETKİSİNİ AZALTMA										
	EKOLOJİK RAMPA										
	EKOLOJİK CEKET										
	BİYOLOJİK REZERV ALANLARI										
KENTSEL TARIM											
FLORA VARLIĞINI TAKLİT ETME											

Tablo.20. Projelerin Diyagramlar İle İlişkisi

TASARIMIN ÇEVRE İLE İLİŞKİSİ		BURSA KIZYAKUB KENT PARKI KENTSEL TASARIM VE MİMARİ PROJE YARIŞMASI	BALIKESİR ÇAMLIK KENTSEL VE MİMARİ TASARIM ULUSAL PROJE YARIŞMASI	MALTEPE BÖLGE PARKI FİKİR PROJESİ YARIŞMASI	KÜÇÜKÇEKMECE İLÇESİ KENT MERKEZİ ULUSAL KENTSEL TASARIM PROJE YARIŞMASI	BURSA BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ ORHANGAZI MEYDANI VE ÇEVRESİ KENTSEL TASARIM PROJESİ YARIŞMASI	GELİBOLU YARIMADASI TARİHİ MİLLİ PARKI AĞADERE HAŞTANESİ VE ŞEHTLİĞİ FİKİR PROJESİ YARIŞMASI	ÇANAKKALE BELEDİYESİ KENT MEYDANI VE ÇEVRESİ YEŞİL KENTSEL TASARIM PROJESİ YARIŞMASI	ÇANAKKALE BELEDİYESİ SOSYAL KONUTLAR MEVKİİ KENTSEL YENİLEME ULUSAL MİMARİ PROJE YARIŞMASI	GELİBOLU YARIŞMASI TARİHİ MİLLİ PARKI ODAK ALANLARI FİKİR PROJESİ YARIŞMASI	TEKİRDAĞ BÜYÜKŞEHİR BELEDİYE HİZMET BİNASI, MEYDAN VE ÇEVRESİNİN DÜZENLENMESİ MİMARİ VE KENTSEL TASARIM PROJESİ YARIŞMASI	
EKOTAKLİT HEDEFLERİ	ENERJİ	YENİLENEBİLİR OLMAYAN ENERJİ KAYNAKLARI KULLANIMINI AZALTMA			X	X		X			X	
		YENİLENEBİLİR ENERJİ KAYNAKLARI KULLANIMI							X		X	
		ENERJİ KULLANIMINDA VERİMLİLİĞİ ARTTIRMA								X	X	
	MADDELER	YENİLENEBİLİR OLMAYAN ENERJİ KAYNAKLARINI GEREKSİZ KULLANIMDAN KAÇINMA				X	X		X			X
		MALZEME VE ÇIKTILARI GERİ DÖNÜŞTÜRME										
	ÇEŞİTLİLİK	ÜRETİCİLER, TÜKETİCİLER, AYAŞTIRICILAR ARASINDA İLİŞKİ KURMA										
		İŞLEV ÇEŞİTLİLİĞİNİ ARTTIRMA		X	X			X	X			X
		MEKANSAL VERİMLİLİĞİN YOGUNLUGUNU ARTTIRMA	X	X	X			X	X			X
	BİLGİ VE ÖRGÜTLENME	YAPISAL VERİMLİLİĞİ ARTTIRMA		X			X		X			X
		ÇEŞİTLİLİK DÜZEYİNİ YÜKSELTME										
	SİSTEMATİK DENETİM	TOPLULUK İÇİ ÖRGÜTLENME DÜZEYİNİ YÜKSELTME	X	X	X	X	X	X	X		X	X
		KAYNAKLARI KORUMA	X	X	X	X	X	X	X		X	X
BİÇİM	ÇEVRESEL SİSTEM KARARLILIĞININ DEVAMI		X	X				X			X	
	ÖRNEKLEME VE EKOTAKLİT		X	X							X	

Tablo.21. Projelerin Ekotaklit İle İlişkisi

TASARIMIN ÇEVRE İLE İLİŞKİSİ		BURSA KIZYAKUB KENT PARKI KENTSEL TASARIM VE MİMARİ PROJE YARIŞMASI	BALIKESİR ÇAMLIK KENTSEL VE MİMARİ TASARIM ULUSAL PROJE YARIŞMASI	MALTEPE BÖLGE PARKI FİKİR PROJESİ YARIŞMASI	KÜÇÜKÇEKMECE İLÇESİ KENT MERKEZİ ULUSAL KENTSEL TASARIM PROJESİ YARIŞMASI	BURSA BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ ORHANGAZI MEYDANI VE ÇEVRESİ KENTSEL TASARIM PROJESİ YARIŞMASI	GELİBOLU YARIMADASI TARİHİ MİLLİ PARKI AĞADERE HASTANESİ VE ŞEHİTLİĞİ FİKİR PROJESİ YARIŞMASI	ÇANAKKALE BELEDİYESİ KENT MEYDANI VE ÇEVRESİ DÜZENLEMESİ YEŞİL KENTSEL TASARIM PROJESİ YARIŞMASI	ÇANAKKALE BELEDİYESİ SOSYAL KONUTLAR MEVKİİ KENTSEL YENİLEME ULUSAL MİMARİ PROJE YARIŞMASI	GELİBOLU YARIŞMASI TARİHİ MİLLİ PARKI ODAK VE ÇEVRESİNİN DÜZENLENMESİ MİMARİ VE KENTSEL TASARIM PROJESİ YARIŞMASI	TEKİRDAĞ BÜYÜKŞEHİR BELEDİYE HİZMET BİNASI, MEYDAN VE ÇEVRESİNİN DÜZENLENMESİ MİMARİ VE KENTSEL TASARIM PROJESİ YARIŞMASI	
DOĞALA ÇEVİRME YENİDEN KENTLEŞME YENİDEN BAĞLAMA TOPOGRAFYA BİRLEŞTİRME JEOMORFOLOJİNİN DEĞİŞİMİ MİKRO TOPOLOJİ BİOMİMESİS ÇATILANMA İKLİMLENDİRME PROGRAMLARLA İLGİLİ KRİSTALLENME BİRİKİM	DOĞAL ÖRTÜ-Yeşil Örtü-Habitat Roof	X	X	X				X	X		X	
	Geometrik kent-Kent Geometrisi-Geometrik Masterplan-EkoGeometric Masterplanning				X	X	X		X			
	Kullanım Bağlama-Kentsel Programları Birleştirme-Kentsel Strüktür Örne	X								X		
	Pattern Kütesi-Birleşik Örne Program-Landform Yapı-Geoscape Yapı	X										
	Geometrik Peyzaj-Geometrik Land Usings-Geometrik Programlar-Hibrit Peyzaj		X								X	
	Geoformal Mimarî-Geoformal Programlar-Hibrit Peyzaj-Geoformal Strüktür											
	Kentsel Tasarımların Örgütme-Biyo elementlerin süreçlerinin yeniden üretimi-Biyo pattern-Ekolojik pattern			X								
	Bioformal Kentsel Donatı-Bioformal Tasarım-Bioformal Strüktür											
	Mekanik İklimlendirme-Çevresel İklimlendirme Madde Formülü İklimlendirme											
	Kristal Örgütlenme-Landform Programlar-Kristal Programlar-Kristal Strüktür											
	Fonksiyon Birikimi-Birikimin Kristallenmesi-Program Birikimi-Profonksiyon Birikimi-Stratejik Zaman Kullanımı											
	PROJE RAPORLARI ANAHTAR KELİMELERİ		MELEZ TOPOGRAFYA, BAHÇE KENT, KATALİZÖR, KENTSEL BELLEK, TARİHİ YAYA AKSI, TERASLAMA	YEŞİL KUŞAK, YEŞİL OMURGA, TARİMSAL TERAS, PERMAKÜLTÜR, ETKİNLİK ALANI, OMURGASI	BİOMİMESİS, EKOLOJİK UTOPIYA, AKILLI MEKAN, ETKİNLİK ALANI, EKOLOJİK KORIDOR	BAĞLAYICI OMURGA, SAÇAK, ARKAD, BAĞLANTILI MEYDANLAR, ZENGİN YAŞAM SENARYOSU, KORUNAN YEŞİL DOKU	KEŞİTSİZ DOLAŞIM, YEŞİLİN SÜREKLİLİĞİ, GÜÇLÜ AKS, ENGELSİZ YAYA YOLU, TRAFİKİTEN ARINMAK	AZ ÇOKTUR, SONSUZLUK, MEKANSAZ HAFIZA, NIGHTSCAPE, MEKANSAZ DENETİM	YAYALAŞTIRMA, KENTSEL GELİŞİM, KENTİN YEŞİL DOKUSU, AVLU İÇİ KENT BOŞLUKLARI	YEŞİL KUŞAK AVLU, YEŞİL OMURGA, TARİMSAL TERAS, PERMAKÜLTÜR, ETKİNLİKLER OMURGASI	KAOTİK İLİŞKİSELİK, MEKANSAZ VE ANLAMSAL İLİŞKİ, MEKANSAZ VE ANLAMSAL BUTÜNSELİK, MESAFE KAVRAMI	KOMPAKT YAPI, PASİF YEŞİL BAND, AKTİF YEŞİL ALAN, YÜRÜNEBİLİRLİK (WALKABLE), ZON MODÜLLERİ, GRİDAL ÖRGÜTLENME

Tablo.22. Projelerin Coğrafi Bilgi Mimarlığı İle İlişkisi

TASARIMIN ÇEVRE İLE İLİŞKİSİ		PROJELERDE KULLANIMLARIN YÜZDELERİ	
ÇEVRESEL KAZANIMLAR	GÜNEŞ ENERJİSİ KULLANMA	20%	
	RÜZGAR ENERJİSİ KULLANMA	0%	
	YAĞMUR SUYU DEPOLAMA	20%	
	GRİ SU KULLANIMI	0%	
	FOSİL YAKIT KULLANIMINI AZALTMA	40%	
GELENEKSEL MÜDAHALELER	DÜZENSİZ ÖRGÜTLENME	40%	
	TERASLAMA	20%	
	LANDFORM YAPILAR	0%	
	BAKININ ETKİN KULLANIMI	10%	
	MEVCUT DOKUNUN KORUNMASI	60%	
AYGITLAR	YEŞİL ÇATI KULLANIMI	50%	
	DİKEY BAHÇE KULLANIMI	0%	
EKOLOJİK BİLGİYE DAYALI TASARIM YAKLAŞIMLARI	EKOTON OLUŞTURMA	30%	
	EKOLOJİK KORİDOR	10%	
	MEVCUT YEŞİLİN DEVAM ETTİRİLMESİ	40%	
	EKOLOJİK KARA KÖPRÜLERİ	0%	
	ÇİT BİTKİLERİ KULLANIMI	10%	
	İDEAL EKOLOJİK NAZIM PLAN	0%	
	ISI ADASI ETKİSİNİ AZALTMA	20%	
	EKOLOJİK RAMPALAR	0%	
	EKOLOJİK CEKET	0%	
	BİYOLOJİK REZERV ALANLARI	10%	
	KENTSEL TARIM	10%	
	FLORA VARLIĞINI TAKLİT ETME	20%	
	COĞRAFİ BİLGİ MİMARLIĞI YAKLAŞIMLARI	DOĞALA ÇEVİRME	Yenileme-Entegrasyon-Hibritleme-Peyzaj-Doğa-Merkezcil
YENİDEN KENTLEŞME		Bağlanma-Şehre girme-Yeniden kentleşim	50%
YENİDEN BAĞLAMA		Limit-Kenar-Bağlama-Açık-İlişki	30%
TOPOGRAFYA BİRLEŞTİRME		Kaydırma-Matris-Birbirine geçen ağ-Üçgenlerle örme-Topografya-Ayırma	20%
JEOMORFOLOJİNİN DEĞİŞİMİ		Yenilenme-Doğal inşaat-Doğallaştırma-Strüktür-Fraktal-Çok ölçekli	30%
MİKRO TOPOLOJİ		Katlama-Gen-Eğim-Fraktal-Çözüm-Kenar-Zincir-Çok ölçekli	10%
BİOMİMESİS		Metabolizma-Doğa-Enerji-Strüktür-Akış-Organik	20%
ÇATALLANMA		Jenerasyon-Büyüme-Sistem- L-sistem-Parametreler-Aile-Ağaç	0%
İKLİMLENDİRME		Akış-Ağaç-Mikro iklim-Çerçeveleme-Çevre-Hava-Doğa	0%
PROGRAMLARLA İLGİLİ KRİSTALLENME		Yeniden programlama-Eğilme-Sürekli olmayan-Toplanma-Doyma-Kristallenme-Geçersiz hale getirmek	0%
BİRİKİM		Konsantre-Çakıştırma-Form	0%

Tablo.23. Projelerdeki Ekotasarım Parametrelerinin Yüzdeleri

	PROJELERDE BULUNMAYAN KULLANIMLAR
ÇEVRESEL KAZANIMLAR	RÜZGAR ENERJİSİ KULLANMA
	GRİ SU KULLANIMI
GELENEKSEL MÜDAHALELER	LANDFORM YAPILAR
AYGITLAR	DİKEY BAHÇE KULLANIMI
YENİ EKOLOJİK BİLGİYE DAYALI TASARIM YAKLAŞIMLARI	EKOLOJİK KARA KÖPRÜLERİ
	İDEAL EKOLOJİK NAZIM PLAN
	EKOLOJİK RAMPA
	EKOLOJİK CEKET
COĞRAFİ BİLGİ MİMARLIĞI	ÇATALLANMA
	İKLİMLENDİRME
	PROGRAMLARLA İLGİLİ KRİSTALLENME
	BİRİKİM

Tablo.24. Projelerde Bulunmayan Ekotasarım Parametreleri

Peyzaj mimarlığı disiplininin klasik analiz yöntemlerinin kullanıldığı kullanıldığı proje raporlarından, tabloların oluşturulduğu vaziyet planları, kesit ve perspektiflerden anlaşılmaktadır. Birinci projelerin proje raporlarının neredeyse tamamında yer alan “sürdürülebilirlik kavramı ile ne anlatılmak istenmiştir?” sorusuna kesin bir cevap göremiyoruz. Sürdürülebilirlik kavramından kasıt; ekonomik sürdürülebilirlik, insan faktörünün sürdürülebilirliği, kültürel sürdürülebilirlik, insanlar dışındaki fauna sürdürülebilirliği, floranın sürdürülebilirliği, atmosfer kalitesi sürdürülebilirliği, edafik sürdürülebilirlik, hidrolojik sürdürülebilirlik, jeolojik sürdürülebilirlik olup olmadığı anlaşılabilir değildir. Yukarıda saydığımız başlıkların tamamının alt başlıkları fazlaca sıralanabilir.

Her proje bir senaryodur, çalışan bir sistem oluşturma, bir makine oluşturma çabasıdır. Ürün olarak oluşturulan proje yarışmalarından topoğrafyada bir değişime sebep olacaktır. Bu değişim sadece vaziyet planında bir değişim olarak algılanmamalıdır. İnşaat faaliyetleri dışarıdan üretilmiş (ormansal tarım) ürününü dikerek doğal hale gelmez. İnşaatın çevresinden ağaçlandırma çalışması veya çatı bahçesi yapmak o inşaatı daha çevreci, ekolojik dengeye hassasiyeti yüksek yapmaz hatta sistemden su enerjisi, gübre olarak organik veya kimyasal enerjisi, edafik malzeme ve insan enerjisi kullanan bir yapıdır. İnşaat alanlarının çevresinde çiçek,

çim tesis etme, çalı ve ağaçlandırma yani yumuşak peyzaj (softscape) çalışması yapmak doğadan organik ve inorganik enerji çeker. Zaten yapay alan olan bu alanlardaki canlıların yaşaması için sürekli doğadan enerji tüketimi yapmaları gerekmektedir. Bu da ekosisteme bir başka baskı uygulamak demektir. Çevreyi koruma faaliyeti değil insanların yaşam alanlarının çevresinde ekosistemden enerji çeken, yapay alanlar oluşturmaktır. Sulama sistemi kurulmaz ve hidrolojik varlıktan sürekli olarak enerji çekmez ise bu yumuşak peyzaj alanları iklim koşullarına ve bitkinin susuzluğa dayanmasına bağlı olarak canlıların tamamı veya büyük kısmı ölebilir. Bu çalışmalar da çokça kullanılan yabancı türler sahada bulunan bitki vejetasyonu ile sağlanabilir, simbiyotik bir ilişkiye girebilir veya baskın tür olarak diğerlerini öldürebilir. Bu işlem ekosisteme farklı bir gen girmesi demektir ve doğal yapıyı geri dönülemez şekilde bozabilir.

2000-2015 yılları arasında açılan yarışmalarda Marmara Bölgesi'ndeki birinci projeler; ekotasarım açısından bakıldığında, olumlu kavramsal tasarımlar ve yazılı raporlara sahiptir. Fakat genele baktığımızda sürdürülebilir tasarım olan ekolojik tasarımın bir çok parametrenin projelerde bulunmamaktadır. Neredeyse her projede söz edilen sürdürülebilirlik kavramının tasarımda güçlü bir şekilde tespit edilememiştir. Parametrelerin bulunma oranları incelendiğinde geleneksel yaklaşımın çevresel kazanımlarının projelerin genelinde bulunmadığı görülür. Geleneksel müdahalelerdeki parametrelerin kullanımı oranlara bakarak düşük olduğu görülür. Fosil yakıt kullanımını azaltma söylemi %45'dir. Tasarım sonrası aygıtlar olarak görülen dikey bahçe kullanımı tespit edilememiştir. Yeşil çatı kullanımı %45'dir. Fosil yakıt kullanımını azaltma eğilimi ve yeşil çatı kullanımı oranlara göre en çok kullanılan parametrelerdir. Yeni ekolojik bilgiye dayalı tasarım parametreleri kullanımı çok düşük veya kullanılmamaktadır. %27 orana sahip olan ekoton kullanımı vaziyet planlarından tespit edilmiştir. Coğrafi bilgi mimarlığı yaklaşımının savunduğu kavramlardan %63 kullanım oranı ile en fazla kullanılanı doğala çevirmedir. Projelerin yarısından fazlasında doğala çevirme söylemi olduğu tespit edilmiştir. (Tablo.10.) (Tablo.11.) (Tablo.12.) (Tablo.13.) (Tablo.14.) (Tablo.15.) (Tablo.16.) (Tablo.17.) (Tablo.18.) (Tablo.19.)

Rüzgar enerjisinin kullanımı bulunmamaktadır. Gri su kullanımı hiçbir projede tespit edilememiştir. Projelerde dikey bahçe kullanımları hiç tespit edilememiştir. Ekolojik tasarım parametrelerinden bir çoğu ekotasarım hedefi olarak

değil lokal kullanımlar olarak bulunmaktadır. Genellikle mimari program olarak değil hedeflenen meta olarak kullanılmıştır. Gerekli olan ekotasarımın kavramsal tasarımı hedeflenmesi ve örgütlenmenin bu çizgide başlaması ve bitmesidir. (Tablo.20.) (Tablo.21.) (Tablo.22.)

Araştırma konusu olan projelerin tarihlerine göre değerlendirme yapılırsa, sürdürülebilirlik anlamında pozitif bir ivme görülmektedir. Son yıllardaki pozitif artış gözlemlenen projelerdeki ortak bir nokta çok disiplinli tasarıma sahip olmasıdır. Çok disiplinli ekiplerin tasarımları sürdürülebilirlik kavramı açısından diğer projelere göre daha başarılıdır. Bu projelerde, mimar, şehir plancısı ve peyzaj mimarı olan ekipler kentsel tasarım ile ilişkisi olan bu disiplinlerin üçüne sahip tasarımlar daha başarılıdır. (Tablo.23.) (Tablo.24.)

Proje raporlarında ve görsel verilerden elde ettiğimiz bir diğer sonuçta ekolojik tasarımın ana hedef olmadığıdır. Projelerin amacı mimari programları, ihtiyaç programı kapsamında kullanmasıdır. Bu açıdan bakılırsa ihtiyaç programını karşılayan insan kullanımları ve süreçlerini dikkate alan tasarım yapma kısa süreçleri yönetme ve ekosisteme zarar veren yaklaşımdır. Kısa hedefleri ve kısa vadeli ekonomik hedef öngören geleneksel görüşlerin tekrarlanan hatalarıdır.

4. SONUÇ

Ekolojik sürdürülebilir mekan anlayışı, çevreye niteliksel bir müdahaleyi kabul eder, çevreyle sinerjik bir ilişki kurarak teknolojiyle temellenir ve gelişimseldir. Sürdürülebilirlikle ilişkili olarak doğadaki akıldır, peyzajdaki topoğrafyadır, enerjideki bilgidir, teknolojidaki araçsallıktır, gelişmedeki yeniden dönüşümdür. Dönüşüm anlamdaki sürdürülebilirlik, tasarım alanının içinde bulunduğu ekosistem ile dost ve simbiyotik bir senaryo ile sağlanabilir. Bu senaryoda ekotaklit ve biyotaklit tasarım yaklaşımlarını kullanmak esastır. Ekotaklit, güneş, su, rüzgar, ısı gibi ekolojik döngüleri ve buna bağlı sistem akışlarını kullanırken, biyotaklit evrimsel süreçteki biyolojik oluşumları ve bunlara bağlı stratejileri referans alır. Ekolojik sürdürülebilirlik statik bir durum değil, türlerin birlikte evrim geçirdiği dinamik bir süreçtir.

Ekosistemlerin doğasındaki milyon yıllık süreçlerde oluşan örgütlenme, insanların ürettiği yapay ekolojik sistemlere göre oldukça üst düzeydedir. Bugün gelinen yerde doğayı hiç olmadığı kadar taklit etme olanağı bulunmaktadır. Biyoteknolojide insanlık yararına kullanılan bu olanak, yapılı çevrede henüz yeterince sergilenmemektedir. Eko ve biyotaklitin sunduğu doğa modelleri yapılı çevre tasarımı için yeni üretim stratejilerinin yanı sıra, yapılı çevrenin üretimi ve kullanımı için çeşitli yöntemlere kaynaklık eder. Eko ve biyotaklitin amacı, yapılı çevreyi doğadaki ekosistemlerle birlikte varolan kararlı bir yapay ekosistemler bütünü olarak tasarlayıp inşa etmektir. Ekosistemlerin nitelikleri tasarımcıya eko ve biyotaklit yoluyla biyobütünleşme odaklı tasarım için yaratıcı çözümler sunabilir. Böylece yapay ve organik özellikleriyle hibrid bir yapı ortaya çıkabilir. İnorganik ve organik bileşenlerden oluşan bu yapıyla canlı bir yapılı çevre tasarlanabilir.

Tasarım alanındaki ekolojik sistemin çok iyi değerlendirip ekolojik sistemin varsa rehabilitasyonuna yönelik, ekosistemin tamamen tahrip edildiği alanlarda yapay fakat çevre koşullarından en fazla faydalanan senaryo kurulması gerekmektedir. Bunu yaparken alanda yok edilmiş ekosistemin özellikleri taklit edilir ve entegre bir makine olarak tasarım kurulabilir.

Proje yarışmalarındaki tasarımın çevreyle kurduğu ilişkiye bakıldığında çevresel kazanımlar açısından rüzgar enerjisini kullanma, gri su kullanımının olmadığı, geleneksel müdahaleler açısından landform yapılar tasarlanmadığı, dikey

bahçe kullanımının olmadığı, ekolojik bilgiye dayalı tasarım yaklaşımları açısından ekolojik kara köprülerinin kurulmadığı, ideal ekolojik nazım planının yapılmadığı, ekolojik rampa, ekolojik ceket gibi ekolojik sürekliliği sağlayan akışların düşünülmediği gözlemlenir. Coğrafi bilgi parametrelerine göre de çatallanma, iklimlendirme, programlarla ilgili kristallenme ve birikim yaklaşımlarının da hiç ele alınmadığı görülür. Bunun yanında yine çevresel kazanımlar açısından güneş enerjisinden yararlanma ve yağmur suyu depolama sistemlerinin düşünülmesi, geleneksel yöntemler açısından teraslama ve bakımın etkin kullanımı yeterli değildir. Ekolojik bilgiye dayalı tasarım yaklaşımları açısından ekoton oluşturma, ekolojik koridor kullanma, mevcut yeşilin sürekli hale getirilmesi, ısı adası etkilerini azaltmaya, biyolojik rezerv alanları oluşturmaya, kentsel tarım ve flora varlığını taklit etmeye yönelik kararlar olmakla birlikte yeterli değildir. Coğrafi bilgi parametrelerine yönelik de topoğrafyayı kullanarak ele alınan yeniden bağlama, jeomorfolojiyi değiştirme, mikrotopolojiyle ilişkili hibrit peyzaj oluşturma yaklaşımları olmasına rağmen yaygın kullanılmamaktadır.

Ekotasarımın projelerde bulunmayan parametreleri incelenirse, bazılarının ülkemizdeki uygulamalarda hiç kullanılmadığı görülmekte örneğin, ekolojik kara köprülerinin dünyada uygulanmış örnekleri varken, ülkemizde bulunmaması tasarımcıları idare ve jüri tarafından negatif eleştiri ve eleme ile karşı karşıya kalmak fikri edinebilir. Negatif değerlendirme ile karşılaşma fikri belki de tasarımcıları bu parametreleri kullanmaktan kaçındırmaktadır. Kavramsal tasarım aşamasında örgütlenen yapılar ile ekotasarım elde edilebilir. İyileştirme çabaları sonradan olabilir ama ekotasarım aygıt olarak eklenemez. Kavramsal tasarımda sistem ile entegre olarak tasarlanmalıdır.

Dikey bahçe kullanımı ile karşılaşılmamıştır. Yatırım ve bakım maliyetleri yüksek olduğu için kullanılmamış olabilir. Dikey bahçe kullanımını ekolojik rampalar ile doğal havalandırma boşluklarından kütlelerin içine ve çatısına kadar çıkarılır. Bu rampalar güneş kırıcı olarak en çok güneş alan yüzeyde kullanılarak kütle içerisine vejetasyon girdisi yaparak biyo çeşitliliği arttırırken iç mekan kalitesi ve yakıt tüketimlerini azaltmaktadır. Fosil yakıt tüketimini azaltırken çevredeki biyo çeşitlilik artar ve oksijen üretimi artar. Sürdürülebilirlik tek bir parametre kullanımı ile mümkün olmaz, protez olarak hedeflenmelidir. Ekolojik rampa, dikey bahçe ve ekolojik ceket kullanımları ile peyzajın insan kullanımları ile bütünleşmesi, insan kullanımı olan bölgelerde biyolojik çeşitliliğin arttırılması önemlidir.

2000 yılından günümüze doğru 2015'e yaklaştıkça önemli ekoparametrelerin bulunma sayılarında artma görülmektedir. Bu artıştaki bir ortak nokta, çok disiplinli çalışmadır. Yani çok disiplinli çalışma ile sürdürülebilirlik kavramlarına daha fazla ulaşılmıştır. Peyzaj mimarlığı, mimarlık ve şehir planlama disiplinlerinin üçünü de barındıran projeler; diğerlerine göre, en fazla sürdürülebilirlik parametresi bulunan projelerdir. Sürdürülebilirlik ülkemizde ve dünyada güncel bir tasarım problemi olarak gündemdedir. Sürdürülebilirlik; sınırın içini örgütleyen, iç dinamikleri ile bütün halinde çalışan, yaşayan sistem oluşturur. Peyzaj mimarlığı disiplini aynı zamanda çeperin dışı ile ilişkiyi de örgütlemeyi hedefler.

Yeni ekolojik bilgi ile tasarım yaklaşımının sunduğu yapılı çevre önerisi ile geleneksel yapılı çevre sistemi, enerji kazanımları, biyotaklit, biyo çeşitlilik ve estetik açıdan yeni bir habitat önerisidir. Ekotasarımın yeni habitat anlayışı günümüz çevrelerinde bazen sıfır kültür ekosistemleri gibi diğer canlılara yok edici etki değil diğer canlılar ile saygılı tasarımdır. Geleneksel yöntemlerde insan kullanımı ve ekonomik kazanımlar önemsendirken, ekolojik sürdürülebilir tasarımda tüm ekosistemler, canlı topluluklarının devamlılığı ile ekosistemlerin korunması, bunların getireceği enerji ve ekonomik kazanımlar önemsendir.

KAYNAKLAR

- [1] http://vazivite.free.fr/usa/plan_ny/map_uptownmanhattan.jpg
- [2] Yeang,K, Ekolojik Tasarım Rehberi, Yem Yayın, İstanbul,2012
- [3] Yeang,K, Ekolojik Tasarım Rehberi, Yem Yayın, İstanbul,2012
- [4] Yeang,K, Ekolojik Tasarım Rehberi, Yem Yayın, İstanbul,2012
- [5] Yeang,K, Ekolojik Tasarım Rehberi, Yem Yayın, İstanbul,2012
- [6] Yeang,K, Woo,L, Dictionary of Ecodesign, s.35-36, Routledge, Newyork, 2010
- [7] Yeang,K, Woo,L, Dictionary of Ecodesign, s.81, Routledge, Newyork, 2010
- [8] Selçuk,S.A., Sorguç,A.G., ‘*Mimarlık Paradigmasında Biomimesis'in Etkisi*’ Gazi Üniv. Müh. Fak. Dergisi Cilt 22, No:2, 451-459, 2007
- [9] Seçkin.N.P, Seçkin,Y.Ç, Seçkin,Ö.B, Sürdürülebilir Peyzaj Tasarımı Uygulama ve Teknikleri, Literatür Yayıncılık, İstanbul, 2011
- [10] Seçkin.N.P, Seçkin,Y.Ç, Seçkin,Ö.B, Sürdürülebilir Peyzaj Tasarımı Uygulama ve Teknikleri, s.3 Literatür Yayıncılık, İstanbul, 2011
- [11] Karaosman, S.K., ‘*Her Mimarlık Yaptı Yaşamını Süreceği Topraklara Özgü Olmalıdır*’ Kentte, Yaşamda, Mimaride Ekolojik Perspektifler, s.201-202 TMMOB Mimarlar Odası Büyükkent Şubesi, 2010
- [12] Yeang,K, Ekolojik Tasarım Rehberi, Yem Yayın, İstanbul,2012
- [13] Tönük, S., ‘*Ekolojik Mimarlıkta Çevre Sistemlerine Bağlı Döngüler*’ Kentte, Yaşamda, Mimaride Ekolojik Perspektifler, sf. 155 TMMOB Mimarlar Odası Büyükkent Şubesi, 2010
- [14] Tönük, S., ‘*Ekolojik Mimarlıkta Çevre Sistemlerine Bağlı Döngüler*’ Kentte, Yaşamda, Mimaride Ekolojik Perspektifler, sf. 158 TMMOB Mimarlar Odası Büyükkent Şubesi, 2010
- [15] Yeang,K, Ekolojik Tasarım Rehberi, Yem Yayın, İstanbul,2012
- [16] Yeang,K, Ecomasterplanning, s. 31 John Wiley & Sons,West Sussex ,2009
- [17] Yeang,K, Woo,L, Dictionary of Ecodesign, s.81, Routledge, Newyork, 2010
- [18] Ryn, S.V.D., Cowan, S., Ecological Desing, s. 41-43 Islandpress, London 2007
- [19] Yeang,K, Woo,L, Dictionary of Ecodesign, s.81, Routledge, Newyork, 2010
- [20] Ryn, S.V.D., Cowan, S., Ecological Desing, s. 41-43 Islandpress, London 2007
- [21] Yeang,K, Woo,L, Dictionary of Ecodesign, s.78,79, Routledge, Newyork, 2010
- [22] Yeang,K, Ekolojik Tasarım Rehberi, s.56,57,58, Yem Yayın, İstanbul,2012
- [23] Yeang,K, Woo,L, Dictionary of Ecodesign, s.78 , Routledge, Newyork, 2010

- [24] Ryn, S.V.D., Cowan, S., Ecological Desing, s. 41-43 Islandpress, London 2007
- [25] <http://www.stefanoeriarchitetti.net/en/portfolios/bosco-verticale>
- [26] <http://www.stefanoeriarchitetti.net/en/portfolios/bosco-verticale>
- [27] <http://www.stefanoeriarchitetti.net/en/portfolios/bosco-verticale>
- [28] <http://www.fosterandpartners.com/projects/masdar-development/>
- [29] http://v3.arkitera.com/tools/watermark.php?src=UserFiles/Image/ig/Yarisma_Projele/ri/imp/209.jpg
- [30] <http://www.eisenmanarchitects.com/city-of-culture.html>
- [31] http://www.elcroquis.es//media/public/img/projects/CR147_Parque_Grin_Grin_en_1_a_Ciudad_Isla_de_Fukuoka_big.jpg
- [32] http://www.farshidmoussavi.com/node/24#meydan_retail_complex_and_multiplex_i_stanbul_24_27
- [33] <http://www.nox-art-architecture.com/>
- [34] http://www.gmp-architekten.com/typo3temp/_processed_/csm_T3_JS4-15_01_e000a08e5b.jpg
- [35] <https://arch3230systemsmc.files.wordpress.com/2012/11/airflow-in-plan-and-section.jpg>
- [36] http://farm1.staticflickr.com/40/118888993_46f38a4842.jpg
- [37] http://wp.ferrater.com/?oab_proyecto=1028&idioma= en
- [38] <http://www.jeannedekkers.nl/en/projects/deltares-delft/>
- [39] <http://www.rpbw.com/project/41/jean-marie-tjibaou-cultural-center/>
- [40] <http://www.tschumi.com/projects/3/>
- [41] <http://galeri3.arkitera.com/var/albums/Haber/2015/02/09/zaha1.jpg.jpeg>
- [42] Tönük, S., ‘*Ekolojik Mimarlıkta Çevre Sistemlerine Bağlı Döngüler*’ Kentte, Yaşamda, Mimaride Ekolojik Perspektifler, sf. 155 TMMOB Mimarlar Odası Büyükkent Şubesi, 2010
- [43] <http://www.guallart.com/projects/university-housing>
- [44] Tönük, S., ‘*Ekolojik Mimarlıkta Çevre Sistemlerine Bağlı Döngüler*’ Kentte, Yaşamda, Mimaride Ekolojik Perspektifler, sf. 164 TMMOB Mimarlar Odası Büyükkent Şubesi, 2010
- [45] http://3.bp.blogspot.com/-Xt2D-oktHE8/UsPt0G6vNqI/AAAAAAAAACvs/BwDngrH_56g/s1600/IMG_1133.JPG

- [46] <https://www.mvrdiv.nl/projects/expo>
- [47] <http://v2.arkiv.com.tr/y630-bursa-kulturpark-ve-cevresi-planlama-ve-tasarim-yarismasi.html>
- [48] <http://v2.arkiv.com.tr/y622-ankara-kugulu-park-ve-yakin-cevresi-yarismasi.html>
- [49] <http://v2.arkiv.com.tr/y619-antalya-tarihsel-karaalioglu-parki-belediye-binasi-ve-cevresi-kentsel-tasarim-ve-koruma-proje-yarismasi.html>
- [50] <http://v2.arkiv.com.tr/y614-ankara-buyuksehir-belediyesi-osmanli-impatorlugunun-700-kurulus-yildonumu-anit-kompleksi-ve-parki-proje-yarismasi.html>
- [51] <http://v2.arkiv.com.tr/y1070-pananos-plaji-kentsel-tasarim-ve-peyzaj-proje-yarismasi.html>
- [52] <http://v3.arkitera.com/v1/yarismalar/ulusal/yarisma10059.htm>
- [53] <http://peyzaj.org/konyaalti-belediyesi-kent-meydani-kentsel-tasarim-fikir-proje-yarismasi/>
- [54] <http://v2.arkiv.com.tr/y1191-trabzon-belediyesi-kalkinma-mahallesi-parki-bolgesel-fikir-projesi-yarismasi.html>
- [55] <http://www.mimarlikdergisi.com/index.cfm?sayfa=mimarlik&DergiSayi=35&RecID=574>
- [56] <http://www.yarismaylayap.com/yarisma/index/van-besyol-meydani-ve-cevresi-kentsel-tasarim-yarismasi/352>
- [57] <http://v3.arkitera.com/v1/yarismalar/ulusal/yarisma10074.htm>
- [58] <http://v2.arkiv.com.tr/y1291-bursa-yildirim-belediyesi-kaplikaya-rekreasyon-vadisi-kentsel-tasarim-ve-mimari-proje-yarismasi.html>
- [59] <http://v2.arkiv.com.tr/y1293-istanbul-il-ozel-idaresi-hizmet--ve-il-genel-meclisi-binasi-ile-cevre-duzenlemesi-ulusal-mimari-proje-yarismasi.html>
- [60] <http://v2.arkiv.com.tr/y1405-beylikduzu-cumhuriyet-caddesi-ve-yakin-cevresi-kentsel-tasarim-yarismasi.html>
- [61] <http://www.mimarlikdergisi.com/index.cfm?sayfa=mimarlik&DergiSayi=47&RecID=1153>
- [62] <http://v2.arkiv.com.tr/y1453-bursa-kizyakup-kent-parki-kentsel-tasarim-ve-mimari-proje-yarismasi.html>
- [63] <http://v2.arkiv.com.tr/y1773-balikesir-camlık-kentsel-ve-mimari-tasarim-ulusal-proje-yarismasi.html>
- [64] <http://v2.arkiv.com.tr/y1585-dicle-vadisi-peyzaj-planlama-kentsel-tasarim-ve-mimari-proje-yarismasi.html>

- [65] <http://v2.arkiv.com.tr/y1790-adana-buyuksehir-belediyesi-ziyapasa-mahallesi-mimar-sinan-parki-kesimi-kentsel-tasarim-proje-yarismasi.html>
- [66] <http://v2.arkiv.com.tr/y1571-maltepe-bolge-parki-fikir-projesi-yarismasi.html>
- [67] <http://v2.arkiv.com.tr/y1585-dicle-vadisi-peyzaj-planlama-kentsel-tasarim-ve-mimari-proje-yarismasi.html>
- [68] <http://v3.arkitera.com/yp171-basaksehir-kent-merkezi-ii-kademeli---ulusal-kentsel-tasarim-proje-yarismasi.html>
- [69] <http://www.arkitera.com/yarisma/328/antalya-buyuksehir-belediyesi-konyaalti-doga-ve-kultur-parki-alani-mimari-ve-cevre-duzenleme-proje-yarismasi>
- [70] http://www.spo.org.tr/genel/bizden_detay.php?kod=689&tipi=44&sube=0#.VmnYeEqLSUk
- [71] http://www.spo.org.tr/genel/bizden_detay.php?kod=687&tipi=44&sube=0#.Vmntw0qLSUk
- [72] http://www.spo.org.tr/genel/bizden_detay.php?kod=686&tipi=44&sube=0#.VmnqC0qLSUk
- [73] <http://v2.arkiv.com.tr/y1889-istanbul-buyuksehir-belediyesi-sehir-tiyatrolari-beyoglu-sahnesi-mimari-proje-yarismasi.html>
- [74] <http://www.mimarist.org/odadan/1913-KucukcekmeceIlcesiKentMerkeziUlusalKentselTasarimProjeYarismasi.html>
- [75] <http://v2.arkiv.com.tr/y1790-adana-buyuksehir-belediyesi-ziyapasa-mahallesi-mimar-sinan-parki-kesimi-kentsel-tasarim-proje-yarismasi.html>
- [76] <http://www.arkitera.com/yarisma/304/gelibolu-yarimadasi-tarihi-milli-parki-kabatepe-tanitim-merkezi-fikir-projesi-yarismasi>
- [77] <http://v2.arkiv.com.tr/y1931-denizli-hukümet-konagi-mimari-projesi-ve-yakin-cevresi-kentsel-tasarim-projesi.html>
- [78] <http://v2.arkiv.com.tr/y2020-edirne-belediyesi-selimiye-camii-ve-cevresi-ulusal-kentsel-tasarim-proje-yarismasi.html>
- [79] http://www.mimarizm.com/yarismalar/yarisma-duyurulari/zonguldak-lavuar-koruma-alani-ve-cevresi-koruma-planlama-kentsel-tasarim-mimarlik-ve-peyzaj-duzenleme-yarismasi_122000
- [80] <http://v3.arkitera.com/yp420-cami-mimarisi-uzerine-fikir-yarismasi-.html?year=&aID=2814>
- [81] http://www.yapi.com.tr/Yarismalar/izmir-buyuksehir-belediyesi-opera-binasi-mimari-proje-yarismasi-sonuclandi_82162.html
- [82] <http://v3.arkitera.com/competitionproject.php?action=displayProject&ID=494>
- [83] http://www.spo.org.tr/genel/bizden_detay.php?kod=2997&tipi=44&sube=0#.VmnncJ0qLSUk

- [84] <http://www.arkitera.com/yarisma/135/bursa-buyuksehir-belediyesi-orhangazi-meydani-ve-cevresi-kentsel-tasarim-proje-yarismasi>
- [85] <http://www.peyzajist.com/gelibolu-yarimadasi-tarihi-milli-parki-agadere-hastanesi-ve-sehitligi-fikir-projesi-yarismasi-sonuclandi.html>
- [86] <http://kolokyum.com/yazi/3624>
- [87] <http://www.izmimod.org.tr/e-bulten/010512/yaris02.htm>
- [88] <http://www.canakkale.bel.tr/icerik/2570/kent-meydani-ve-cevresi-duzenlemesi/>
- [89] <http://www.arkitera.com/yarisma/407/cumhuriyet-mahallesi-spor-kompleksi-ve-rekreasyon-alani-proje-yarismasi>
- [90] <http://docplayer.biz.tr/2610058-Kurbagalidere-vadisi-fikir-projesi-yarismasi.html>
- [91] <http://www.arkitera.com/yarisma/462/cerkes-lsv-dogal-yasam-merkezi-ulusal-fikir-yarismasi1>
- [92] <http://www.arkitera.com/yarisma/547/tasinacak-olan-eskisehir-ataturk-stadyumu-alaninda-yeni-fikirler-kentsel-tasarim-fikir-yarismasi>
- [93] http://kolokyum.com/yazi/6477/duzce_universitesi_konuralp_yerleskesi_gelisim_plani_kentsel_tasarim_yarismasi_sonuclandi
- [94] <http://www.arkitera.com/yarisma/593/kayseri-ili-sahabiye-mahallesi-kentsel-yenileme-proje-yarismasi>
- [95] http://www.yapi.com.tr/yarismalar/canakkale-belediyesi-sosyal-konutlar-mevkii-kentsel-yenileme-ulusal-mimari-proje-yarismasi_120570.html
- [96] http://kolokyum.com/yazi/5890/gelibolu_yarimadasi_tarihi_milli_parki_odak_alanlari_fikir_projesi_yarismasi_sonuclari
- [97] http://kolokyum.com/yazi/6372/anamur_atatepe_sosyal_merkezi_ve_cevresi_ulusal_mimari_proje_yarismasi_sonuclandi
- [98] <http://www.arkitera.com/yarisma/669/luleburgaz-belediyesi-luleburgaz-yildizlari-sanat-akademisi-mimari-proje-yarismasi>
- [99] <http://www.arkitera.com/proje/4331/1-odul-tekirdag-buyuksehir-belediyesi-hizmet-binasi-ve-cevresi-mimari-proje-yarismasi>
- [100] <http://www.arkitera.com/haber/24972/soke-belediyesi-imar-planlamasina-esas-kentsel-yenileme-eksenli-fikir-projesi-yarismasi-sonuclandi>
- [101] <http://www.arkitera.com/yarisma/646/eskinoz-vadisi-rekreasyon-alani-proje-yarismasi>
- [102] <http://www.arkitera.com/yarisma/641/beylikduzu-belediyesi-yasam-vadisi-kopru-ve-baglantilari-yarismasi>
- [103] <http://www.lafsozluk.com/2011/04/turkiye-iller-ve-bolgeler-haritasi.htm>

- [104] <http://infial.blogspot.com.tr/2012/03/flash-cs5-turkiye-haritas-animasyonu.html>
- [105] <http://www.denkbilgi.com/wp-content/uploads/turkiye-bolgeler-haritasi-1.png>
- [106] Yeang,K, Ekolojik Tasarım Rehberi, Yem Yayın, İstanbul,2012
- [107] Yeang,K, Ekolojik Tasarım Rehberi, Yem Yayın, İstanbul,2012
- [108] <http://v3.arkitera.com/yp96-bursa-kizyakup-kent-parki-kentsel-tasarim-ve-mimari-proje-yarismasi.html?year=&aID=668>
- [109] <http://v3.arkitera.com/yp109-balikesir-camlık-kentsel-ve-mimari-tasarim-ulusal-proje-yarismasi.html>
- [110] <http://v2.arkiv.com.tr/p6996-maltepe-bolge-parki-fikir-yarismasi-projesi-1-odul.html>
- [111] <http://v3.arkitera.com/yp272-kucukcekmece-ilcesi-kent-merkezi-ulusal-kentsel-tasarim-proje-yarismasi.html?year=&aID=2030>
- [112] <http://www.arkitera.com/proje/619/1-odul-bursa-buyuksehir-belediyesi-orhangazi-meydani-ve-cevresi-kentsel-tasarim-proje-yarismasi>
- [113] <http://www.arkitera.com/proje/741/1-odul-gelibolu-yarimadasi-tarihi-milli-parki-agadere-hastanesi-ve-sehitligi-fikir-projesi-yarismasi>
- [114] http://kolokyum.com/yazi/5070/1_odul_canakkale_belediyesi_kent_meydani_ve_cevresi_duzenlenmesi_yesil_kentsel_tasarim_proje_yarismasi
- [115] <http://www.arkitera.com/proje/3738/1-odul-canakkale-sosyal-konutlar-mevkii-kentsel-yenileme-yarismasi>
- [116] <http://www.arkitera.com/proje/3317/1-odul-gelibolu-yarimadasi-tarihi-milli-parki-odak-alanlari-fikir-projesi-yarismasi>
- [117] <http://www.arkitera.com/proje/4331/1-odul-tekirdag-buyuksehir-belediyesi-hizmet-binasi-ve-cevresi-mimari-proje-yarismasi>

EKLER

Ek.1. Bursa Kızıyakup Kent Parkı Kentsel Tasarım ve Mimari Proje Yarışması Proje Raporu

Bir kent parçasının mevcut yapısal ve sosyal dokusundan arındırılma işlemi yerel bir müdahale olarak görünse de ister istemez kent bütününe etkileyecek bir operasyondur. Dönüşen ve gelişen kent mekanına entegre olamamış, kendi içinde bir alt kültür odağı oluşturup tüm sosyal ve fiziki denetim mekanizmalarının inisiyatifinden kendini soyutlayarak sosyal ve fiziksel direnç gösteren bölgelerin sterilize edilip yeniden kente kazandırılması ne kadar iyi planlanırsa planlansın, güçlü bir katalizöre ihtiyaç duyar. Bu stratejik katalizör, alanın, çevre bölgelerin belki de tüm kentin genelinde etkili olabilmelidir. Bursa Kızıyakup Mahallesi özel bu durumda, bu katalizörün Toprak parçasının kendisi olması düşünülmüştür. Toprak parçası, üzerindeki yapay fiziksel dokudan kurtulmuş, serbest kalmıştır. Kent içindeki duruşunu kendi fiziksel varlığıyla sağlamaktadır. Yapıların kurguladığı mekanlar arasında sıkışmış bir boşluk değil, kendisi mekan yaratan bir elemandır artık. Üzerinde senelerdir var olan insan ürünü fiziksel dokunun izlerini taşımakta, ancak sosyal dokuyu yeniden üretmektedir. Ziyaretçilerini bir an için kentin sosyal örüntüsünden arındırıp, kendi tanımladığı yeni topografyanın içine çeker. Bu topografya doğal yüzey ile yapay dokunun bir melezidir artık. Yüzeyinde yapılar değil, doğa vardır sadece. Çimen, Taş, Kum, Çakıl ve Su alanın yeni dokusudur.

Doku

Bahçe Kent önerisi temelde, alan üzerindeki mevcut fiziksel dokunun izdüşümünü kullanarak alanı; mahallenin kentsel bellek üzerindeki konumunu koruyarak dönüştürmek üzerine kuruludur. Tescilli yapılar hariç tüm alan üzerindeki fiziksel dokunun ortadan kaldırılacağı düşünüldüğünde yıkımın fiziksel olduğu kadar sosyal boyutlarının da hayli büyük olduğu görülür. Her ne kadar alandaki mevcut sosyal doku sağlıklı bir kent yaşamı için öngörülen normların çok altında da olsa; kentin merkezine bu kadar yakın bir mahalleyi tamamen ortadan kaldırmak kent merkezinde büyük bir fiziksel boşluğun yanında derin bir sosyal boşluğu da beraberinde getirecektir. Kentsel belleği en azından simgesel anlamda koruma önerisinin temelinde, oluşacak sosyal boşluğun doldurulması fikri yatmaktadır.

Strateji

Alan üzerindeki fiziksel izdüşümlerin öneride önemli bir tasarım girdisi olarak kullanılmasının ikinci bir sebebi, uygulama pratiğine yöneliktir. Öneri Belediye'nin alan üzerindeki istimlak stratejisini mümkün olan en az biçimde etkilemekte, Belediye'ye bu konuda kendi politikasını oluşturma esnekliği vermektedir. Bu strateji mevcut yapı adaları üzerinden oluşturulabileceği gibi, tek tek yapı parselleri üzerinden de kurgulanabilir. Bu pratik durum kullanım sırasında da devam eder. Bahçe Kent değişken, kullanıcı odaklı ve esnekler. Kullanımın her hangi bir anında tekrar düzenlemeye olanak verir. Kullanılan yüzey kaplama malzemelerinin bütün alan içindeki yüzdelik oranları basit müdahalelerle değiştirilebilir. Bu bağlamda ele alındığında Bahçe Kent günümüzün her daim değişen ve dönüşen kentleri için bir açık alan stratejisi önerir.

Etki

Bahçe Kent, alandaki mevcut arterleri yayalaştırarak korumaktadır. Bu yaklaşım alanın çevresiyle olan fiziksel ilişkisini doğal haliyle bırakmakta, yeni bir fiziksel ilişki biçimi önermemektedir. Bu sayede Tarihi Yaya Aksı'yla kurulan mevcut dolaşım ilişkileri daha da sağlıklılaştırılarak korunmaktadır. Bahçe Kent pasif bir yeşil alan kurgusundan çok aktif bir parçalanmış yüzeyler bütünüdür. Bu yüzeylerin her biri kendi içinde özel ve tanımlı birer parçayken bir araya gelerek Bahçe Kent imajını oluştururlar. Bu imaj alan içinde göz seviyesinden, ve kentin farklı yükseklikteki noktalarından çeşitli açılarda algılandığında değişik etkiler yapar. Farklı peyzaj elemanlarının kapladığı bahçeler teraslanarak birbirleri üzerine süzülürler.

Kule

Kule bu toprak parçalarının birkaçının yataydan dikeye transferiyle form bulur. Bahçe Kent kule ile; kentin içindeki ve özellikle Tarihi Yaya Aksı üzerindeki önemli noktalarla görsel bir bağ kurar. Kültür ve sanat içerikli aktivitelerle donatılan bu eleman park için hem görsel, hem de işlevsel bir çekim ögesidir. Brüt beton yüzey etkisi ve sade geometrik formuyla park için olduğu kadar yakın çevresi için de tanımlayıcı bir objedir. Bahçe Kent önerdiği yüzey dokusu ve bunun bir uzantısı olan kuleyle bir bütündür. Kule Dokunun; Doku da Kulenin arka planıdır. Birbirlerini var ederler.

Odaklar

Alan üzerinde var olan mevcut sosyal odaklar korunmuş, beslenmiş ve peyzaj içinde yoğunlaştırılan aktivite alanlarıyla tamamlanmıştır. Kule ve alt kotunda çözülen kültür ve sanat içerikli işlevlerin çevresindeki dış mekan tören ve forum alanı olarak düşünülmüş, cami ile beraber ana sosyal odak olarak önerilmiştir. Doğu yönelimli bu kararın temelinde Gökdere Vadisi ile kurulacak potansiyel ilişki ve yoğun kentsel yapılaşmadan ayrışma çabası vardır. İkincil ve üçüncül odaklar ise peyzajın içinde tanımlı sosyal aktivitenin yoğunlaştığı noktalardır. Odaklar arası yaya dolaşımı kullanıcıya göre değişecek rotalarla sağlanabilir. Bu bağlamda ele alındığında Bahçe Kent kullanıcı odaklı ve esnek bir çözümdür.

Senaryo

Kule ve yer altında konumlandırılan hacimler “Kent Müzesi” senaryosunun parçalarıdır. İzleyici forum alanından rampayla alt kota iner. Birbiri içine akan sergi salonlarını takip ederek kuleye ulaşır. Kent sergisi kulede devam etmektedir. Alt kotlarda gerçek bir sergi düzeni sürerken, kule içinde yükseldikçe kule şeffaflaşır, Bahçe Kent yüzeyi serginin objesi haline gelir. Bu noktada sosyal bellek canlanır, seyir terasına ulaşıldığında ise tüm kent artık bir sergi objesidir. İzleyici tüm kenti görsel olarak deneyimler. “Kent Müzesi” senaryosu tamamlanmıştır.

Ek.2. Balıkesir amlık Kentsel ve Mimari Tasarım Ulusal Proje Yarışması Proje Raporu

Balıkesir'in yeni kentsel odağı olacak olan amlık Tepesi coğrafi özelliklerinden dolayı kentin nefes almasını sağlayan, kentlinin kültürel etkileşim ve rekreasyonel açısından da yeni bir bilinçle kullanacağı bir çekim alanı olarak tasarlanmıştır.

Kent içinde yeni yaratılacak olan kent içi yeşil kuşakları ve iç bahçeleri ile kente yeniden kazandırılacak olan yeşil omurga özellikle yeniden yeşil alan olarak değerlendirilecek olan kuzey yamaçlarının katılımı ile kişi başına düşen yeşil alan oranını yükseltecek ve kentsel kullanım kalitesini arttıracaktır. amlık Tepesi'nin zirvesini oluşturan Atatürk anıtı platosu bir tür panayır çayırı olarak alanın en hakim ve en serbest kullanımlı parçasıdır. amlık Tepesi yamaçları ile birlikte kavramsal bir organizma olarak yeniden değerlendirilmiş, özellikle mevcut yeşil dokudan hareketle oluşturulan yeşil bölgeler gerek doku, gerek renk, gerekse boyut olarak tepeye yeni bir ölçek kazandırmışlardır. Özellikle bölge geçişlerinde yaşanacak olan örtüşmeler tüm mevsimlere dağılan zengin bir yaşantı ve doğa deneyimi sunacaktır. Bu alanların arasında kalan "Tarımsal Teras", kullanılabilir yeşil kavramına önemli bir katkıdır. Permakültür öngörüsü bu alanların kullanım senaryosunun ana motivasyonudur.

Kentsel gelişme bölgeleri birer alt merkez olarak da tarif edilmektedir. Tüm bu kentsel çatkıyı çevre yollarına bağlayan ana arterler, öneri "Etkinlikler Omurgasına" da servis vermektedir. Kolay ulaşmayı sağlayan, sevilerek kullanılan bu orman içi yolları özellikle üretilen peyzaj değerleri açısından da önemlidir. Trafik yolu dışında ele alınan ve tüm alanın özellikle yürüyerek, bisikletle ya da elektrikli araçlarla kullanılmasını sağlayan kılcal yol sistemleri farklı zorluk ve rekreasyonel değerlere sahiptirler. Bu yollar gezinti - keşif, sert eğimli özellikle spora yönelik ve duraksamalı parkurlardan oluşmaktadır. Özellikle bu yolların kesişimleri servis odakları ile desteklenmektedir. En önemli lekelerden biri "Etkinlikler Omurgası" dır. Bu alan kentten tepeye doğru yönelen içinde rüzgarı, doğru güneşlenmeyi - yönlenmeyi, yeterli miktarda gölgeyi barındıran ve en önemlisi tüm bakılara hakim platformları ile ortak sosyal faaliyetler için uygun bir kentsel alandır. Bu alan donatıları ile kentin yoğun yaşayan en önemli çekim merkezi niteliğindedir. Özellikle kültürel (müze, kütüphane), sportif (kapalı açık tesisler, yüzme, basketbol, tenis vs),

sosyalleşme (Pazar yeri, lokantalar, amfi ve bakı platformu), sanatsal (sergi salonları, yerel sanatlar satış üniteleri, atölyeler) faaliyetlere imkan yaratan yapıları bir kentsel örüntü ve yeni bir kentsel kullanıma olanak tanımaktadır.

Ek.3. Maltepe Bölge Parkı Fikir Projesi Yarışması Proje Raporu

"Kentin Tükenişi ve Ütopyalar"(1)

"...Endüstri Devrimi'nin olumsuz koşulları sonucunda kentler, yaşanabilirlik niteliklerini kaybetme tehlikesiyle karşı karşıya kalmışlardır. Kentsel yaşam çevresinin niteliğinin bozulması, kırsal yaşam çevrelerine yönelik ideal toplum arayışlarına yönelişe neden olmuştur..."(1)

"...20. yüzyılın ikinci yarısında kaleme alınan ekolojik ütopyalar doğayla uyumlu kır toplumlarını idealleştirmişlerdir. Bu çerçevede Le Guin, Piercy ve Firestone'un yapıtları, başlıca ekolojik ütopyalardır. Ütopya yapıtlarının toplumsal yaşama yansımaları ise kırsal komün toplulukları biçiminde olmuştur. Çağdaş ütopyaların kent yerine kırsal yaşama yönelmeleri, kentin tükenişini ortaya koymaktadır..."(1)

"Doğadan Öğrenmek" (2)

"...Biomimesis, doğal organizmaların yapılaşma/oluşum süreçlerinin ve çözümlerinin taklit edilerek/öğrenilerek yeni nesil tasarımlara ilham kaynağı olması..."(2)

"...Gelişmekte olan genetik bilimi, iletişim teknolojisi, nano-teknoloji, uzay bilimleri, dört boyutlu geometri kompozit ve akıllı malzemeler, katlanabilir ve taşınabilir strüktürler gibi konu başlıkları doğaya bakış açımızı değiştirmekte ve bilişim teknolojilerindeki ilerlemelerle de tasarımcıları doğadan daha çok öğrenme yöntemleri geliştirmeleri noktasında zorlamaktadır..."(2)

Doğal alanlar ve kent içinde sıkışmış doğa parkları Biomimesis' in önemli labrotuvarları olmaya adaydırlar.

"...Mimarlık alanında gerçekleşen gelişmelerin uzantısında ortaya çıkan bir diğer kavram da birçok farklı alanda görmekte olduğumuz 'akıllı' olarak nitelenen sistem ve tasarımlardır. Her geçen gün günlük hayatta daha çok karşımıza çıkan bu kavramın tanımının net olarak yapıldığını söylemek çok kolay olmamakla beraber bu kavramla nitelenen sistem ve tasarımlardan kullanıcıların beklentisi çok fazla olmaktadır. Ancak burada altı çizilmesi gereken her bilgi alanının kendi 'akıllı' tanımlarını yapması ve bu doğrultuda bilgi alanlarının kendi 'akıllı tasarım yada sistemlerini' üretmesi gerekliliğidir. Bu amaçla, sunulan bu çalışmada, bilişim teknolojilerinin ve mimarinin daha şimdiden sıklıkla karşımıza çıkan ve bir anlamda

çevreye duyarlı, sürdürülebilir çevreler için bir çözüm olarak görülen 'akıllı mekan' uygulamaları üzerine odaklanılmıştır..."(2)

"...Bir diğer vurgulanması gereken konu ise, akıllı mekanların, sadece kullanıcıların yaşamlarını kolaylaştırmasının ötesinde, sürdürülebilir mimarlık olarak hergeçen gün daha büyük bir önem kazanan ve daha az enerji kullanıp, çevreye daha duyarlı olan mekanların tasarımında da önemli roller oynamaya başlamış olmalarıdır. Özellikle iklimlendirme, ısıtma ve aydınlatma gibi binalarda enerji tüketiminin önemli bir oranından sorumlu olan sistemlerin kontrollü olarak kullanılmasını da içeren bu uygulamalar 'akıllı mekan' tasarımının önemini daha çok arttırmaktadır. Bu bağlamda akıllı mekan, akıllı bina ve akıllı çevre kavramlarının yakın gelecekte çok daha fazla tartışılan ve zamanla akıllı tanımının zeki tanımıyla yer değiştireceği kavramlar olmasını beklemek bir düş yada ütopya olmayacaktır..."(2)

Proje Raporu

İstanbul'un en büyük ve en önemli yeşil alanı olmaya aday olan Maltepe Bölge Parkı Projesi tasarlanırken genel olarak "doğadan öğrendiklerimizi yansıtan, doğayı - doğada yaşamı öğreten ve doğayla barışık bir park" teması üzerinde durulmuştur. Parkın 3 aşamada hayata geçirilmesi düşünülmüş;

I. etapta doğayı gözeten doğa restorasyonu

II. etapta doğa restorasyonunun yanında doğayı ve insanları hazırlamak

III. etapta ise insanların doğaya açılımını sağlamak amaçlanmıştır.

Bölge parkı tasarlanırken karşılaşılan en büyük sorun, parkı 2 ayrı bölgeye ayıran 20 m. genişliğindeki TEM, D-100 bağlantı yoludur. Yol aynı zamanda flora ve faunanın park içindeki doğal sürekliliğinin sağlanmasına da engel teşkil etmektedir. Bu sebeplerden ötürü projede yolun belli bir alanda alt kottan geçirilmesi öngörülmüştür. Park içerisinden doğu - batı istikametinde geçen yol parka ulaşımı sağlayan ana omurga olarak belirlenmiş ve bu yol üzerinde park girişini sağlamak amacıyla 3 nokta saptanmıştır. Park içi sürekliliği sağlamak amacıyla bu yol üzerinde de iki ayrı noktada alt ve üst kotlardan yaya geçişleri sağlanmıştır.

Parkın ana girişi doğu - batı aksı üzerindeki orta noktadan sağlanmıştır. Burada tepenin yamaçlarına yaslanan idari, kitap satış, yönetim yapısı

düşünülmüştür. Buradan gelen ziyaretçilerin park içerisinde en aktif alan olarak kullanılması düşünülen "etkinlik aksına" ya da "tohum" adını verdiğimiz kültür ve kongre merkezine ulaşmaları hedeflenmiştir.

Etkinlik aksı; üzerinde konser, şenlik, festival, sergi, kermes, dinlenme gibi açık yeşil alan rekreasyon faaliyetlerinin gerçekleştirilmesini sağlamak amacıyla çim amfi, uçurtma tepesi ve geniş açıklıklar tasarlanmıştır.

Etkinlik aksının sonlandığı ve parkın deniz manzarasına en hakim olduğu bölgede, yamaçlara yaslanan ve doğayla uyumlu kafe - restoran yapıları tasarlanmıştır. Burada seyir kulesi olarak da kullanılacak olan ve kent parkının simgesi olacak bir kule de yer alacaktır.

Etkinlik aksının diğer ucunda bulunan ve alandaki en önemli odak noktasını oluşturan tohum ise enerji tüketimini en aza indirmek amacıyla yeni teknolojileri kullanacak, atıkları yeniden değerlendirecek sistemlerle donatılacak, güneş enerjisini kullanarak kendi kendine yetecek donanıma sahip, içinde seminer - simülasyon - rehberlik odaları, sinevizyon, çocuk - genç sineması, kafe, restoran gibi bölümleri barındıran bir yapı olarak tasarlanmıştır.

Doğu - batı aksı üzerinde bulunan doğu girişinde yerleşim bölgelerine yakın olmasından dolayı spor alanları düşünülmüştür. Batı girişinin olduğu bölgede ise parkın bakımı ve bitki üretimini sağlamak amacıyla, endemik bitki üretim parselleri, üretim - satış seraları, depo ve idari binanın bulunduğu bir alan tasarlanmıştır. Alanın güneydoğusundaki yerleşimi içeri alan 4. girişin olduğu bölgede dağ bisikleti parkuru, tırmanma duvarları gibi doğa sporlarını da içinde barındıran spor alanları ve çocuk doğa kampı bulunmaktadır.

Maltepe Üniversitesinin kuzeyinde kalan kısımda pasif rekreasyonda doğaya yeni bir bakış, içinde yaşamak ve öğrenmek ilkelerinden yola çıkarak "eko koridor" önerilmiştir. Alan genelinde, endemik bitkileri koruma çabasıyla yeni kültürel bitkiler önerilmemiştir. Ancak eko koridor içerisinde bir görgü kültürü olarak kaktüs evi, palmetum ve tropik bitkiler serası oluşturulmuştur. Ayrıca eko koridor içerisinde; rehabilitasyon, renk, koku, rüya, gibi değişik temaları barındıran ve tamamen endemik bitkilerden oluşan bahçeler bulunmaktadır. Eko koridor oluşturulurken hedeflenen amaçlardan bir diğeri ise faunanın korunması ve geliştirilmesidir. Özellikle su kuşlarının korunması amacıyla kuluçka dönemleri için

koruma zonları düşünölmüş, alanın çeşitli yerlerinde kuş sunakları ve kuş gözlem noktaları oluşturulmuştur.

Alan genelinde dolaşımı sağlamak amacıyla topografyayla beraber hareket eden servis, gezinti, bisiklet yolları tasarlanmıştır. Alanda motorlu taşıt dolaşımının uygun olmayacağı düşünölererek alana içinde temiz enerji kullanan araçların servis vermesi öngörülmektedir.

Kaynaklar:

(1) Akkoyunlu Ertan, K., "Kentin Tükenişi ve Ütopyalar" (Dosya Biçimi: Microsoft Word - HTML olarak görüntüle Kentin Tükenişi Ve Ütopyalar. Kıvılcım AKKOYUNLU ERTAN. Özet: Endüstri Devrimi'nin olumsuz koşulları sonucunda kentler, yaşanabilirlik niteliklerini ... www.todaie.gov.tr/OZETSY/1148.doc - Benzer sayfalar)

(2) Gonenc Sorguc, A., Arslan, S.," Yapay Zeka Araştırmaları Ve Biomimesis Kavramlarının Günümüzde Mimarlık Alanındaki Uygulamaları: Akıllı Mekanlar" (cmpe.emu.edu.tr/aelci/YvKB06/agsorguc_saselcuk_bilisim06.doc)

Ek.4. Küçükçekmece İlçesi Kent Merkezi Ulusal Kentsel Tasarım Proje Yarışması Raporu

Kent ölçeğinde oluşturulan kütleli kompozisyon tipolojisiye ait bir tasarım rehberi ortaya koyar. Yapı ölçeğinde oluşturulan ilişkiler bütünü, büyük ölçekte kentsel bütünü tanımlar. Alt ölçek kararları ile üst ölçek kararları birbirini desteklemekte ve bütüne ait tasarım ilkelerini oluşturmaktadır.

Üst Ölçek

Çevre ile İlişkiler

Oluşturulan kent parçası hem kendine, hem de çevresine hizmet eder. Merkezin görevi çevreyi beslemek ve difüzyonu sağlamaktır. Çevre ile entegrasyon derecesi yüksek, ölçekli, meydanlar ve alt meydanlarla birbirine bağlanan, sokaklar ve kentsel galerilerle desteklenen, kentsel imajı yüksek bir kurgu oluşturmaktır. Kendisine ve çevresine hizmet verebilecek, zengin bir sosyal ve kültürel kent yaşantısı içinde barındıran bir yaşam senaryosu oluşturmak amaçlanmıştır.

Alan içi bölgelemeleri birleştiren kesintisiz iç dolaşım ağı (bağlayıcı omurga ile) sürekli ve çağdaş bir kentsel yaşam sunulmaktadır. Proje, araç ve yaya ile kolay ulaşılabilen, araç yolunun yaya yolunu mümkün olduğunca kesmediği, bunun aksine beslediği ve desteklediği bir ulaşım şeması ortaya koymaktadır.

Odaklar ve Odaklar Arasındaki İlişkiler

Proje birbirine ve çevresine kullanım ve mekansal açıdan güçlü bağlarla bağlanmış odaklardan oluşmaktadır. Bu odaklar alt açılımları paftalarda yer almakla birlikte ana başlıklarıyla şu şekildedir:

- Yönetim Merkezi,
- Halkalı Kültür Meydanı,
- Aktif Kentsel Park,
- Korunan Yoğun Yeşil Doku,
- Konut ve Karma Kullanım İçeren Bloklar,
- Fuar ve Gösteri Alanı,
- Ofis ve Ticaret Blokları,
- Spor Odağı,
- Gençlik Merkezi,

- Pazar Yeri,

ve tüm odakları bağlayan Sürekli Kentsel Park (Kent Bağlantı Omurgası).

Yeşil

Yeşil alanlar, açık alan-kapalı alan ilişkilerinde süreklilik göstermektedir. Kent parkları, kentsel koridorları besleyen, zaman zaman konutların ve yapıların içlerine giren ve çatılarına çıkan, aktivite alanları, kafe, çayır ve botanik parkı içinde barındıran dolaşma, etkinlik ve aynı zamanda nefes alma mekanlarıdır.

Aktif Rekreasyon ve Peyzaj Kararları

Proje alanı içerisinde yeşil için ayrılan alanlar, kent yaşamı ve aktiviteleri gözönünde bulundurularak kent insanının kullanımına sunulan ve sadece dinlenmek ve temiz hava almak için değil, çeşitli aktivitelere olanak sağlayan mekanlardan oluşan bir organizasyonla ele alınmıştır:

- Göletler
- Koşu parkurları
- Açık antrenman alanları
- Spor alanları
- Açık sergiler
- Gösteriler
- Üzerine basılabilir çayırlar

Ulaşım ile İlgili Kararlar

Proje, yoğun ticaret ve konut dokusunu barındıran Sefaköy ile Halkalı toplu konut bölgesi arasında güçlü bir bağ önermektedir. Kentsel bir yeşil ve sürekli bir park ile oluşturulan bu bağ, alanın çevre ile ilişkisini güçlendirmekte, sadece kendi içine değil, içinde olduğu çevreye de hizmet verecek ve yaşantısını zenginleştirecektir.

Proje kapsamında Halkalı-Sefaköy arasında yapılması düşünülen hava-ray projesinin projenin insan ölçeğinde ve yaya ağırlıklı yapısını bozacağı düşünüldüğünden hava-ray yerine “hafif metro”, bağlayıcı omurga parkı ekseninde önerilmiştir.

Alt Ölçek

Merkez Kimliği ve Kentsel Hafıza ile İlgili Kararlar

Geleneksel kentlerde kamusal alanı kullanım biçimi, kentleri ve kent formunu oluşturan önemli bir özellik olmuştur. Oluşturulan kent parçası çevre ile güçlü ilişkiler içerisinde çevreyi besleyen, anıtsal ve hükmedici olmaktan ziyade insancıl ve kentsel hafızayı güçlendiren nitelikte bir tavırla ele alınmıştır. Farklı odaklarda meydanlar ve toplanma mekanları oluşturulmuş, bunlar ise kendi nirengi noktalarını oluşturmuştur. Örneğin oluşturulan yönetim merkezi ile birlikte yer alan “Halkalı Kültür ve Sanat Merkezi”, alana hakim konumuyla sanatı ve sosyal etkileşimi desteklerken, aynı zamanda merkez kimliği içerisinde önemli bir nirengi noktası oluşturmaktadır. Günümüzde İstanbul gibi bir kentte büyük bir eksiklik olan sanatsal aktiviteleri destekleyen yaklaşımların olmadığı düşünüldüğünde, sanat ile ilgili aktivitelerin yoğun olarak yer alması ve bunun mimariye yansımaları da oldukça önemlidir.

Farklı özellikteki toplanma ve dağılma mekanları mevcut çevreden ve projenin kurgusal düzeninden ileri gelen farklı özelliklere sahiptirler. Farklı mimari kimlik ve çevresel unsurların zengin kıldığı bu mekanlar proje içinde kendi kimliklerini oluştururlar. Alt ölçekteki bu özellikler kentsel ölçekte kent parçasına özgün, kendine has bir kent imajı oluşturur. Burada amaç kentliye çağdaş bir günlük kent yaşantısı oluşturmaktır.

Mekanın Örgütlenmesi

Kompakt ve dışı kapalı bir çözümlenmeden ziyade daha parçacıl ve zengin ara mekanlı bir çözümlenme ortaya konmuştur. Zeminde zengin iç ve dış dolaşım kurgusu oluşturulmuş, bu kurgu 3. boyutta bağlantılarla desteklenmiştir. Dış mekanları besleyici fonksiyonlarla (yeme-içme, kafe, sosyal aktivite, vb.) alternatif dolaşım alanları oluşturulmuş ve yapıların üzerine takılan saçaklar ve arkadlarla korunaklı yaya mekanları geliştirilmiştir.

Mekansal örgütlenmenin oluşumunda sosyal entegrasyon derecesi yüksek mekanlar oluşturmak, algılanabilir olmakla birlikte süprizli ve kentsel hafızayı güçlendirici yaklaşımda bulunmak projenin ana kararlarından biri olmuştur.

Soğuktan ve sıcaktan korunma yöntemleri üst ölçekte yapı formuna yansiyarak, alt ölçekte de sistem detaylarını ve örgütlenme biçimini etkilemiştir.

Yaratılan mekanlar, geniş saçaklarla örtülmüş konfor derecesi yüksek yarı açık mekanlara olanak vermiştir. Bu ana karar, yapı formunu etkilemiştir.

Koruma Tavrı

Alan içerisinde farklı bölgelerde yer alan unsurlar proje yaklaşımı çerçevesinde korunmuş ve genel kurguda tasarıma dahil edilmiştir.

1. Bölge: Maliye mülkiyeti içerisinde yer alan Halkalı Ziraat Mektebi, yapım teknikleri ile ilgili özellikleri (konstrüksiyon özellikleri), kent içindeki anıtsallığı ile beraber insani ölçeksel durumu, zengin mimari değerleri dolayısıyla korunmuş ve halka açılarak halk merkezi olarak yeniden işlevlendirilmiştir. Yapı, kent parkı ve Halkalı Meydanı ile bütünleştirilerek genel kurgunun önemli bir belirleyicisi haline gelmiştir.

2. Bölge: Mevcut yeşil doku doğal özelliklerinden dolayı korunmuş ve kent içerisinde bir dinlenme yeri -yoğun yeşil bir niş- olarak yer almıştır.

3. Bölge: Eski Deterjan Fabrikası sahip olduğu, mimari özellikler (bina grupları arasında oluşan zengin mekansal özellikler, cephe özellikleri), kentsel hafızasal özellikler nedeniyle korunmuş ve kentsel yaşam kurgusu içerisinde yerini almıştır.

Ara mekanlarda oluşan meydancıklar ve sokaklar vurgulanarak açık atelye çalışmalarına, fuar ve gösteri aktivitelerine ev sahipliği yapacak şekilde yeniden organize edilmiştir. Bina grupları, bölünebilir sergi ve fuar holleri, kiralanabilir ofisler, kafeler ve restoranlar olarak yeniden işlevlendirilmiş ve nirengi noktası olma özelliğini korumuştur.

Ek.5. Bursa Büyükşehir Belediyesi Orhangazi Meydanı ve Çevresi Kentsel Tasarım Proje Yarışması Raporu

Bursa, topoğrafyası, doğal ve tarihi mirası, yeşili ve kendine özgü mimari dokusu ile birçok önemli katmanı içerisinde barındıran önemli kentlerden biridir. Bu tasarımın en önemli amacı, kenti varolan bu değerleri zedeleyen unsurlardan arındırarak, kentliye nefes alacakları, toplanacakları, tarihi yalın haliyle seyredecekleri bir yaşam senaryosu sunmaktır. Tasarım, kendi içinde akıcı ve çevresi ile entegre bir organizasyon sunmaktadır. Kesintisiz dolaşım yolları ve rampalar, birbirine bağlanan meydanlar, yeşil parklar ve tüm bu önerilen organizasyonun önemli tarihsel yapıları birbirine bağlayan, tarihi, ticari ve turistik bir bütünsel çevre oluşturması, bu projenin ana yapısını oluşturmaktadır.

Bursa'nın tarihin en önemli mimari zenginlikleri ile bezenmiş tasarım alanında;

- Yeşilin sürekliliği

- Yaya mekanların meydan ve farklı kotlarda sürekliliği en önemli tasarım ilkesi olarak ele alınırken bu yörenin bir müze kent olarak düzenlenmesi amaçlanmıştır.

- Günümüz müzecilik kavramı anlayışı, müzelerin birer yaşayan örgütlenme biçimine dönüştürmüş, kapsamlı müze yanında müze-kent fikri ortaya çıkmıştır. Bu yörenin de ziyaretçileri ile yaşamı ve varlıkları ile beraber bir müze-kent olarak yorumu doğru olacaktır.

Yaya mekanlarının sürekliliği meydanlarla zenginleştirilmesi, farklı kotlara ulaşım ile mevcut zengin mirasın gezilmesi müze-kent yaşamını ortaya çıkarmaktadır.

Önerilen projede,

- Güçlü yaya akslar,

- Yaya aksların üzerinde geliştirilen teraslar,

- Teraslar arası bağlar

temel alınmıştır.

Yaya mekanlarda Anadolu sokağının zengin perspektif sağlama ilkesinin yaşama geçirilmesi, yeniden yorumlanması sağlanmaya çalışılmıştır. Osmanlının düzgün geometri ile organik sokak düzeni bütünlüğü tasarımın her aşamasında gözönüne alınmıştır. Yarışma alanının her noktası farklı perspektifler geçişler sunan bir bütün olarak düşünülmüştür. Tüm bu geçişlerde engellilerin de aynı kentsel tadı almaları temel ve en önemli amaçlardan biri kabul edilmiştir.

Bu alan bir yoğun yaşam alanıdır. Bu yoğun yaşam alanının yaşam niteliğini artırmak ve mevcut/korunan öğeleriyle çevresel niteliği artırmak amaçlanmıştır. Çevrenin sunduğu;

- Tarihi doku,
- Sokaklar,
- Meydanlar,
- Anıt ağaçlar.

Tasarımın temel öğeleri olurken, çevreye belirli zamanlarda eklenen niteliksiz ekleri temizlemek zorunlu olmuştur.

Bursa Orhangazi Kentsel Tasarım İlkeleri;

- Yeşilin sürekliliği,
- Yaya mekanların sürekliliği,
- Yaya erişilebilirliği,
- Sokak/meydan bütünlüğü,
- Tarih/doğa bütünlüğünün sağlanması,
- Organik yapılanmanın güçlenmesi,
- Süpriz geçişler/perspektifler sağlamak,
- Trafikten arınmak,
- Eşdeğer ulaşılabilir otopark düzenlemesi yapmak,
- Seyir/toplanma alanlarını çoğaltmak/genişletmek,
- Yeşil yüzeylerin artırılması,
- Engelsiz bir dünyanın sağlanması olarak özetlenebilir.

ODAKLAR ve ODAKLAR ARASI İLİŞKİLER

Tasarım birbirine ve çevresine kullanım ve mekansal açıdan güçlü bağlarla bağlanmış odaklardan oluşmaktadır. Günlük yaşantıyı zenginleştiren kentsel donatılar ve sosyo-kültürel kullanımlarla zenginleştirilmiş bu odaklar akıcı bir yaya kurgusuna sahip olmakla birlikte, kenti çeşitli yönlerde birbirine bağlayarak alt odak noktaları da yaratmaktadır.

1.ODAK: ORHANGAZİ MEYDANI

Kentlinin yaya veya toplu ulaşım araçları ile Atatürk caddesinden rahatça ulaşabildiği bu meydan, bir toplanma, dağılma, durma, seyretme noktası olarak

tasarlanmıştır. Bu noktaya yeşilin içinden akan giden tramvay yolundan gelenler, kent platformu üzerinden hareket ederek istedikleri eyleme yönlendirmelerini kolaylaştıracak danışma kutucuklarıyla karşılaşır. Atatürk caddesi alt kotundan platforma bağlananlar da kendilerini meydanda bulabilir, rahatlıkla kent platformuna takılabilirler. Bu platformun ucunda yer alan takı, meydanı ve onu bağlayan meydanları, tarihi dokuyu üst kottan seyretmelerine olanak sağlar. Kent platformu, üzerinde bulunan yırtıklarla kentliyi meydana almadan bilgilendirmek, alış-veriş yaptırmak ve diğer ihtiyaçlarını gidermek amacı ile Atatürk caddesine tampon bir biçimde uzanır. Kent platformundaki duvarların süreksizliği, Atatürk caddesindeki görüntüye bir taraftan engel oluştururken bir taraftan da sergi elamanı olarak kullanılan bu duvarların süreksizliği bu görüntünün silüetine eşlik eder.

Kent platformunun iki ucunda uzanan rampa meydanı ikiye ayırmıştır. Bu alanlar sayesinde kentli, bu tarihi-dingin yapılaşmayı anıt ağaçlar eşliğinde seyredeceği yeşilin içindeki oturma alanları, su ögesi ile kendini başbaşa bulur. Bu meydan bir arınma, tarihle yüzyüze gelmeden önce ruhsal-bedensel bir hazırlık noktasıdır. Platform bu duruma yalnızca yardımcı olur. Bundan sonra her akış yeşilin içinde, kendiliğinden gerçekleşir. Şhreküstü Meydanından gelenlerin de son durağı yine bu meydandır. Bu meydan diğer odak noktalarına akan bütüncül yapının bir başlangıcıdır.

2.ODAK ULU CAMİİ MEYDANI

Orhan Gazi Meydanının Ulu Camii Meydanına, oradan da Şhreküstü Meydanına bağlanmasını sağlayan bu odak noktası, Ulu Camii'nin girişini görünür kılmayı amaçlamaktadır. Camii girişini görünür kılarak onun anıtsallığını ortaya çıkaracak bir biçimde düzenlenen bu meydan, Şhreküstü Meydanına akarak devam etmektedir. Bu akış, ticaret aksı ile Şhreküstü yolunun kesiştiği bir noktada tekrar odaklaşır(6).

Orhan Gazi Meydanından Koza Han girişi ile beraber bir başka alt odak noktası daha oluşur (4). Burası alış-veriş/ticaret aksını hanlara bağlayan bir noktadır.

3.ODAK SANAT SOKAĞI-KÖY PAZARI

Orhan Gazi Meydanının bir kolu da alış-veriş, kültürel aktivitelerin olduğu bir sanat sokağı ile köy pazarı odak noktasına bağlanmaktadır (5). Bu sokak eski Anadolu sokağının yaşayan bir parçasıdır. Kentli bu sokakta yürüyerek pazara oradan da Abdal meydanına gider. Araçlar pazar sokağına girebilmekte, daha ötesine yaya olarak bağlanılmaktadır. Uzunçarşı'ya bağlanan bu yolda bu odak üzerindedir.

Geleneksel Anadolu sokaklarının bizde olumlu hisler uyandırmasındaki nedenlerinden biri, bahsi geçen sosyokültürel özellikleri ile bizzat bir aidiyet hissi yaratması, tanıdık-bildik bir yerde olduğumuzu hissettirmesidir. Diğer sebeplerin anlaşılabilmesi için kent dokularının biçimlenmesinde önemli rol oynayan; kentin bulunduğu bölgenin fiziki ve coğrafi konumu, iklimi, kültürel yapısı, kültürel yapısı ve varsa tarihi/mimari mirası gibi niteliklerin de incelenmesi gerekir.

Geleneksel Anadolu Osmanlı kentleri doğal fiziksel çevreden keskin sınırlarla ayrılmazlar. Surlarla çevrili Bizans ve Selçuk kentlerinin aksine çoğu zaman – özellikle 15.yy.'dan sonra- surlar dışına taşıdığı, çoğu zaman da hiç surlarla hiç surlarla çevrilmediği bilinmektedir. Bu durum kentlerin, dolayısıyla sokakların biçimsel gelişmelerini büyük ölçüde etkilemiş, doğayla gerektiği gibi bütünleşebilme imkanı tanımıştır. Bir yandan doğayı içine çekerken, bir yandan da yöresel malzemelerin kullanımı sonucunda, sokaklar ve sokak silüetleri iyice bulunduğu yere aitleşmiştir. Ahşap, taş, kerpiç ,tuğla gibi doğal ve bulunduğu bölgeye yabancı olmayan malzemeler, aynı zamanda sokak dokusuna sıcak ve tanıdık bir atmosfer de kazandırmıştır.

Geleneksel sokaklarımızda dikkat çeken bir diğer nitelik ise kullanılan insan saygılı oranlardır. Batı kentlerinde var olan insan varlığını ezici nitelikte yapılara, anıtlara, ya da bunlar için oluşturulmuş devasa boyutlu meydanlara Osmanlı kentlerinde rastlanmaz. Osmanlı'nın başkentindeki en önemli ve anıtsal nitelik taşıyan camilerde bile, yan-giriş cepheleri, sokaktan geçen insanlar düşünülerek tasarlanmış ve pramidal yapısıyla geri çekilerek yükselen yapı bütünde de insan ölçeğine saygılı bir tutum sergilemiştir. Geleneksel Osmanlı sokağını oluşturan görsel unsurlar bütünlük oluşturacak ve birbiriyle uyum sağlayacak şekilde biraraya getirilmiştir. Bahsedilen uyum, zıtlık da dahil olmak üzere, aynı zamanda görsel estetiğinde temel taşlarını oluşturan; bütünlük, ritm, kafiye (rhyme), uyum, denge, oran, zıtlık gibi bütün tasarım ilkelerini içerir.

Sokak strüktürünü, sokak-meydan ilişkisi açısından ele alarak, grid sistemde özellikle "meydan" yaratma amacıyla, insan ölçeği gözetilmeden bırakılmış parseller ile genellikle mahallenin ticari merkezi ve mescitinin bulunduğu bölgede kesişen sokakların genişlemesi ile oluşan, insan boyutları gözetilen küçük ölçekli toplanma mekanları karşılaştırıldığında, tabiki geleneksel sokak-meydan ilişkisindeki insanı ön planda tutan karakter daha iyi algılanabilir. Geleneksel sokaklarda genellikle yapının

mahremiyeti korunarak sokak ile ilişki içerisinde olması, zemin katlarda kimi zaman sokağı içeri çeken yarı mahrem bir giriş avlusu oluşturularak, kimi zaman sokak kapısında yarı şeffaf (kafesli vb.) bölümler oluşturularak sağlanmıştır.

ULAŞIM KARARLARI ve OTOYARKLAR

Yaya alanlarını önerilen ve mevcut çevre mekanlarla ilişkilendirmek ve bunu akıcı bir biçimde gerçekleştirmek projenin ana hedeflerinden biridir. Oluşturulan kesintisiz-akıcı yaya dolaşım aksları hem çevre ile ilişkileri güçlendirilmiş hem de engelliler için kolaylıklar sağlamıştır. Yarışma alanı içerisinde yer alan tarihi yapıların girişlerinin farklı yönlerde oluşu yaya akışını çeşitli perspektiflerden sunmayı gerektirmiştir. Buna bağlı olarak oluşan meydan ve alt meydanlar tüm bu yönsüzlükleri her noktadan algılatmayı amaçlar. Kentin üst omurgasından gelenlerin proje alanına rahat ulaşımı için yer yer üst geçitler önerilmiştir. Bu üst geçitler projenin tasarım bağlamından doğmuştur.

Atatürk Caddesi'nde sağ şeritte önerilen tramvay yolu meydan bağlantısı ve toplu taşıma araçlarının durakları düşünülerek, sol şeride alınmış ve meydan ile ilişkisi kuvvetlendirilmiştir. Aynı zamanda tramvay ulaşım biçim hafif bir sistem olup tarih mekanlara yakın kullanılmasında tercih edilmiştir. Tek parça ve büyük tanımsız otoparklar yerine noktasal konumlarda, odaklar ve çevre ile ilişkili yeterli sayıda otopark çözümü sunulmuştur. Söz konusu otoparklar tarihi dokuya görsel kirlilik yaratmaması açısından hem mesafe olarak daha uzakta hem de öneri yeşil dokunun içinde oluşturulmuştur. Zemin altında çıkabilecek tarihi kalıntıların korunması açısından otoparklar hafif strüktürlerle zemin üzerinde kurulmuştur. Hazırlanacak turistik haritalar ile tarihi mekanların, yeme içme, alış-veriş alanlarının, otoparkların, yaya ve araç ulaşım ağının gösterileceği bir harita hazırlanması önerisi öngörülmüştür.

KULLANIM ÖNERİLERİ

Çevresel estetiği bozan ve görsel kirlilik yaratan tarihi mekanlara yapışmış yapıların temizlenerek tarihi mekanların algısı kuvvetlendirilmiştir. Proje alanı içerisinde yer alan tarihi ve kültürel yapılar alanı güçlü ve kendine özgü kimliğini oluşturmaktadır. Önerilen proje bu güçlü kimliği ortaya çıkarmak ve görünür kılmak için eklerden arınmış net bir zemin oluşturmayı amaçlamaktadır. Bu algısı saf net zemin içerisinde oluşturulan odak, meydan ve meydancıklar, tarihi ve kültürel mirasın anıtsallığını ortaya koymayı amaçlar bu amaç yeşil doku içerisinde gerçekleştirilir. Aynı zamanda şu anki kullanıcı profili düşünülerek işlevlerin

iklimsel verilere uygun bir biçimde yaşatılması için yer yer yarı açık örtü sistemi önerilmiştir. Bu örtü sistemi öneri projenin bağlamından doğmuştur. Bu örtü sistemi içerisinde hafif strüktürle tasarlanmış günün ihtiyaçlarına cevap verebilecek çeşitli fonksiyonları içeren tasarım birimleri oluşturulmuştur. Bu tasarım birimleri kent platformundan itibaren başlayan akıcı yaya ve yeşil doku üzerine yer yerleştirilmiştir. Meydanların içerisine belirli noktalara çeşitli sanat objeleri yerleştirilerek tarih ile bugünü bir arada hatırlatmak hedeflenmiştir.

KENTSEL TASARIM BİRİMLERİ ve DONATI ELEMANLARI İLE İLGİLİ KARARLAR

Hareketli, isteğe bağlı olarak işlevlendirilip, büyütülüp, küçülebilen kentsel tasarım birimleri, odak noktaları ve alt meydanlar etrafında kurgulanmıştır. Buldukları meydanın işlev sürekliliği bağlamında kimi zaman çiçekçi, kimi zaman kitapçı, kimi zaman da pazar elemanı olarak tasarlanıp, biraaraya getirilen bu birimler, kendi içlerinde WC gibi temel ihtiyaç mekanlarını da barındırmaktadır. Bu birimlerin üst katları, buldukları yerin verdiği vistaları arttırmak amaçlı olarak kurgulanmıştır.

Alan içerisindeki yaya hareketlerini ve işlevlerini yönlendiren kentsel donatı elemanları ise, tarihi çevredeki unsurları göz önüne alan, malzeme ve biçim olarak bu duruma uyumlu, görsel kirlilik yerine kentsel dokuyu ortaya çıkaran elemanlardır. Yer ile uyumlu aynı zamanda yerde yönlendirici aydınlatma elemanı bütünlüğü ile tasarlanan oturma elemanları, kentsel odak noktalarında yeşil içerisinde akan elemanlar olarak yerleştirilmiştir. Yer yer sert zemin olmakla birlikte üzerinde yürünebilen çim alanların kentsel donatı elemanları ile bütünlüğü, kentlinin ya da ziyaretçilerin rahatlıkla oturup, vakit geçirebilecekleri görsel ve fiziksel konforu birlikte içermektedir.

Ek.6. Gelibolu Yarımadası Tarihi Milli Parkı Ağadere Hastanesi ve Şehitliği Fikir Projesi Yarışması Raporu

"Ağadere Sahra Hastanesi" Çanakkale Savaşının en dramatik anılarının yaşandığı mekânlardan birisidir. Orada yaşananlar bir taraftan çaresizliği ve umutsuzluğu imgelerken, diğer taraftan gururu ve umudu anlatmaktadır. O coğrafyada yaşanan ölüm duygusu, yaşadığı toprakları savunamamanın üzüntüsüdür aslında. Ölüm bir korku değil, pişmanlıktır. Yaşamak ise hayatta kalmak değil, mücadelenin devamıdır.

Sahra hastanesine getirilen askerlerin amacı bir an önce iyileşerek cepheye dönmektir. O nedenle şehit olarak ölümsüzlük mertebesine ulaşmak onlar için umutların sona ermesidir, bir nevi pişmanlıktır. Ama asla ölüm korkusu değildir. Proje, bu duygulardan yola çıkarak hayat bulmuştur. Ziyaretçilerin geçmişte yaşananları ve duyguları en basit ve en yalın dille duyumsamasına çalışılmıştır. Bir tarafta umut, diğer tarafta sonsuzluk...

KAVRAMSAL YAKLAŞIM

Proje alanını ziyaret edecek olanların geçmişte yaşananları duyumsamaları, vatanları için şehit olanlarla beraber aynı havayı solumaları, kendileriyle baş başa kalmaları projenin kavramsal yaklaşımını oluşturmaktadır. Bunu yaparken her türlü gösterişten uzak, coğrafyanın kendisini ön plana çıkartan, az çoktur prensibinden yola çıkan, topoğrafyaya saygılı bir tasarım yaklaşımı benimsenmiştir.

Ağadere vadisi: Morfolojisi gereği oldukça etkileyicidir. Sert yamaçlar ve vadicikler ile alanın denizle buluştuğu düzlükler bu alanın savaş zamanında sahra hastanesi olarak kullanılmasının en önemli nedenidir. Proje kapsamında alanın mevcut morfolojisinin avantajlarını kullanan bir yaklaşım benimsenmiştir.

Meydan-Ziyaretçi Merkezi: Alanın doğusunda kalan büyük düzlük tur otobüsleriyle gelecek olan ziyaretçilerin toplandığı hazırlık mekanı olarak tasarlanmıştır. Bu alanda ziyaretçiler için küçük bir kafe, hediyelik eşya satılan birim, wc ve bilgilendirme biriminin bulunduğu ziyaretçi merkezi ve otopark yer almaktadır. Çim alan ve çim derzli döşemeden oluşan bu alanın kuzeyinde şehit olan askerleri temsil eden çelik cubuklar bulunmaktadır. Bu çubuklar belirli bir düzende yoğunluktan aza doğru doğu-batı ekseninde uzanmaktadır. Kırsal peyzajın içinde adeta ziyaretçilere eşlik etmekte ve geçmişin anılarını onlarla paylaşmaktadırlar.

Sonsuzluk Yolu: Giriş meydanından sonra anıt duvar ve müze yapısıyla ilişkiyi sağlayan ana yaya aksı bulunmaktadır. Bu yol sonsuzluk metaforunu temsil

etmektedir. Sonsuzluk yolu denizin yaklaşık 75 metre kadar içerisinde başlayıp anıt duvarda son bulmaktadır. Ziyaretçilerin kendileriyle baş başa kalacakları, alanı duyumsayacakları anıtsal özellikte tasarlanan yaya yolu peyzajın içinde tarafsız ve gösterişsiz bir şekilde gri tonlarında bazalt blok taşlardan oluşmakta ve ziyaretçileri anıt duvarın ürpertici ve etkileyici silüetine doğru yönlendirmektedir. Yolu kuzeyinde sayıları gittikçe azalan çelik çubuklar, güneyinde ise su elemanı bulunmaktadır. Yerden yaklaşık 40 cm yukarıda konumlandırılan yaya yolu boyunca ziyaretçiler kulaklıklar vasıtasıyla bilgilendirilmektedir.

Çelik Askerler: İnsan boyutlarında olacak ve üst kısımlarında fiber optik noktasal aydınlatma bulunacaktır. Çubuklar ince olmasından ötürü rüzgarla beraber hareket edecekler, hava karardıktan sonra özgürlük ve bağımsızlığı sembolize eden ışık demetine dönüşeceklerdir. Çelik askerler sonsuzluk yolu boyunca denizden anıt duvara kadar ziyaretçilere eşlik etmekte, anıt duvara yaklaştıkça yavaş yavaş çözülmekte ve sizi yalın duvarla baş başa bırakmaktadırlar.

Anıt Duvar: Beyaz rengiyle bir taraftan masumiyeti, sonsuzluğu ve barışı, diğer taraftan kişinin kendisiyle yüzleşmesini sembolize etmektedir. Anıt duvar 5 metre yüksekliğinde ve 140 metre uzunluğunda tasarlanmıştır. Duvarın üstünde Ağadere Sahra Hastanesi'nde şehit olarak Ağadere'ye defnedilen kahramanların isimleri yazılacaktır. İsimler yazılırken herhangi bir sıra veya rütbe gözetmeksizin sadece insan olmanın önemi vurgulanacaktır. Yazılar görsel ilişkinin güçlü olması ve yazıların kolay okunması açısından duvarın 140 cm yüksekliğinden başlayıp 240 cm yükseklikte sona erecektir.

Yazı büyüklükleri abartılmaksızın gri tonlarında duvara işlenecektir. Duvar çelik konstrüksiyon üzerine mekanik kaplamalı ısı yalıtımlı elyaf takviyeli beyaz renkli beton malzemeden inşa edilecektir. Duvar üzerindeki yazılar sonsuzluk yolundan anıta yaklaşan ziyaretçilere uzaklardan piksel şeklinde görünecek, anıta yaklaştıkça duvar üstünde yer alan her bir isim okunur hale gelerek adeta vücut bulacaktır. Geri dönüş yolunda ise bu kez çelik askerler piksel şeklinde algılanırken, yaklaştıkça tek tek var olmaya başlayacak ve size eşlik edeceklerdir. Sonsuzluk metaforundan kastedilen şey tam da budur.

Tören Alanı: Anıt duvarın hemen doğusunda yer alan boşluk çim alan olarak düzenlenmiştir. Bu alan yıl içinde çeşitli anı toplantılarına ve törenlerine ev sahipliği yapacaktır. Alanı ziyaret edeceklerin kendileriyle baş başa kalacakları bir boşluk

olarak da tasarlanan bu alanda topoğrafyaya herhangi bir müdahalede bulunulmamıştır.

Müze: Anıt duvarın hemen arkasında ziyaretçilerin kullanımına açık bir müze yapısı tasarlanmıştır. Müze çelik konstrüksiyonlu, doğaya saygılı, mevcut zemine çok az temas eden bir mimari üslupta ele alınmıştır. Müze yapısı ince uzun bir mekana sahiptir. Dışarıdan gün ışığını az almakta, böylece müze içinde dramatik aydınlatmalara imkan tanımaktadır. Müze iç mekanlarının loşluğu, mekandan çok objelerin ön plana çıkartılması ziyaretçilerin mekanı daha konsantre bir şekilde algılamasına olanak taşıyacaktır.

Mescit: Müze yapısının hemen güneyinde yer alan mescit yine anıt duvarın arkasında, müze yapısıyla bir bütün olarak tasarlanmıştır. Müzeyi ziyaret edeceklerin yanı sıra şehitliği ziyaret edecek kişilere de hizmet verecek tarzda ele alınmış ve kullanıcılara huzurlu bir ortam sağlanmıştır. Caminin güneyinde ayna havuzu, kuzeyinde ise iç avlu ve abdesthane bulunmaktadır.

Tuvalet Yapısı: Müze ile mescit arasında konumlandırılmıştır. Kolay ulaşılabilir ve her iki amaca hizmet edecek şekilde tasarlanmıştır.

Tespit Edilen Mezar Yerleri: Jeofizik etütler sonucunda ortaya çıkartılan mezar yerleri sembolik olarak vurgulanmıştır. Çim alan olarak düzenlenen mezarlar geometrik formlarıyla doğal peyzajın içinde kolay fark edilir bir şekilde tasarlanmışlardır. Mezar alanlarının çevresinde korten (okside edilmiş metal) kullanılarak bu alanlar anıtsallaştırılmıştır. Özel aydınlatma efektleriyle geceleri de dramatik bir şekilde fark edilmelerine çalışılmıştır.

İskele: Sonsuzluk yolunun doğusundaki umut kapısıdır. Sahra hastanesinde tedavi edilmek üzere nakledilen askerler bu iskelenin bulunduğu bölgeden gemilerle başka tedavi merkezlerine gönderildiklerinden, iskelenin bulunduğu alan onların umut kapısı olmuştur. Böylece iyileşebilecek ve cepheye geri dönebileceklerdir. Bu duyguları ziyaretçilerin de duyumsaması için özel olarak tasarlanmıştır ve hafızalarda sembolik önemi vardır.

Seyir Platformları: Vadinin içinde olmak kadar vadiyi yukarıdan izlemek de ziyaretçiler için önemli bir deneyim olacaktır. Anıt duvar, sonsuzluk yolu, meydan düzenlemelerinin yalınlığı, formlarındaki basitlik ve etkileyici görüntüleri seyir platformunda bulunanlara farklı perspektifler sunacak ve onları etkileyecektir.

Patikalar: Doğu-batı ve kuzey-güney ekseninde anı parkını gezecek olanların doğayla baş başa kalmalarını sağlayacak, topoğrafyanın etkileyici peyzajını

algılayabilecekleri, olası mezar yerlerini ziyaret edebilecekleri patikalar tasarlanmıştır. Bu patikalar her türlü gösterişten uzak inorganik oksit esaslı sıkıştırılmış toprak şeklinde düzenlenecek doğal yürüyüş yollarıdır.

Taşıt Yolları: Eceabat-Kilitbahir yolu gidiş-geliş refüjlü olarak düzenlenmiştir. Yolun batısında turist otobüsleri ve minibüsleri için park alanları düzenlenmiştir. Kuzey ve güney uçlarında kavşak düzenlemesi yaparak ziyaretçilerin alanı rahat kullanmasına imkan tanınmıştır. Alanın kuzey ve güneyinde yer alan mevcut yollar rehabilite edilerek ziyaretçilerin hizmetine sunulmuştur. Güney servis yolundan gelen ziyaretçiler ziyaretçi merkezi ve otoparka ulaşmaktadır. Devamında ise alanın yamaçlarında bulunan cep otoparklarından faydalanabilmektedirler. Kuzey servis yolunda güneyde olduğu gibi cep otoparkları tasarlanarak ziyaretçilerin farklı kotlardan anı parkını izlemeleri ve kullanmaları sağlanmıştır.

PEYZAJ KARARLARI

Ağadere'nin mevcut peyzaj karakterine mümkün olduğunca müdahaleden kaçınılmıştır. Proje alanının doğal peyzaj karakteri oldukça etkilidir. Vadi yamaçlarından yukarı kotlara doğru çam ormanları yer almakta, adeta yağlıboya bir resmin paspartusu gibi anı parkını vurgulamaktadır. Vadi yamaçları yoğun yeşil doku ile kaplıdır. Daha çok çalılardan ve otsu bitkilerden oluşmaktadır. Alanın düzlüklerinde ise zeytin ağaçları bulunmaktadır.

Proje kapsamında mevcut bitkisel peyzaj bütünüyle korunmuştur. Özellikle zeytin ağaçları Ağadere'de yaşananların canlı şahitleridir. Alanın belleği ve geçmişini sembolize etmektedirler. Zeytin ağacı hiç bitmeyen bir hayatı temsil etmekte, dolayısıyla da ölümsüzlüğün-sonsuzluğun sembolü olmaktadır.

Proje alanında bulunan kuru dere yatakları küçük müdahaleler ile rehabilite edilecek, sonsuzluk yolunun güneyinde ise düz bir formda yolun 40 cm. alt kotunda devam ederek denizle buluşmaktadır.

Meydan, tören alanı ve mezar buluntularının olduğu alanlar çim olarak düzenlenmiş, geri kalan büyük parça ise doğal peyzaj karakteri ile korunmuştur. Doğal peyzajın mevsimlik renk ve doku geçişlerinin izleyenlere seyrettirilmesi hedeflenmiştir.

Döşeme malzemelerinde doğal malzeme blok taşlar (açık gri bazalt) kullanılmış ve kum üzerine döşenmiştir. Zemin kazısından mümkün olduğunca kaçınılmış, bu amaçla 10 metre enindeki sonsuzluk yolu mevcut zemin üzerine 40 cm yukarıda kum üzerine doğal bazalt bloktaş olarak düzenlenmiştir.

Çim alanların sulanmasında vadi tabanında toplanacak yağmur sularının toplanarak depolanması ve yaz aylarında kullanılması hedeflenmiştir.

Gece peyzajı (nightscaping) projenin en iddialı olduğu konulardan birisidir. Alan bütününde yüksek tip aydınlatma armatürlerinden özenle kaçınılmıştır. Aydınlatma alçak tip bollard aydınlatma veya endirekt aydınlatmalar ile gizli tip aydınlatmalar şeklinde çözülmüştür. Çelik askerlerin uçlarında yer alan fiberoptik noktasal aydınlatmalar ile anıt duvarın altında suyun içinde konumlanan yüzey yıkama tipi aydınlatmalar ve sonsuzluk yolunun altındaki gizli aydınlatma şeritleri projenin en iddialı olduğu konulardır. Mezar bulgularının bulunduğu alanlarda yine led tipi endirekt aydınlatma armatürleri ile gece peyzajının vurgusu arttırılmıştır.

MİMARİ KARARLAR

Ağadere Hastanesi ve Şehitliği koruma alanında tasarlanan yapılar, alanın ve bölgenin tarihsel kimliğine aykırı düşmeyecek şekilde ele alınmıştır. Alanda ziyaretçiler öncelikle ziyaretçi karşılama merkezine yönlendirilerek alan içerisindeki gezi rotalarını belirlemelerine yardımcı olan rehberlik hizmeti almaları sağlanır. Alanda yer alan açık hava sergi alanları gezilerek müzeye ulaşılır. Müze yapısı geçmişte Ağadere Hastanesi olarak kullanılan alana ait tarihsel süreç sergileme alanlarını içerir.

Alanın merkezinde yer alan promenadın sonuna gelindiğinde, ziyaretçi anıt duvara ulaşır. Anıt duvar ve önündeki su ögesi, ziyaretçilerle etkileşim içerisinde farklı görsellikler kazanabilir. Şehit isimlerini okuyup duvarla etkileşen ziyaretçi, kuzey yönünde duvar boyunca yürüyerek müze giriş avlusuna ulaşır. Avlu ziyaretçiyi dış mekandan izole ederek, tarihe mekansal yolculuğa hazırlar. Geçmişteki alan kullanımının temsil edildiği, maket ile desteklenmiş görsellerin bulunduğu ilk sergi mahali, ziyaretçinin alanın neresinde bulunduğunu ve geçmişte alanın nasıl kullanıldığını aktarır. Ziyaretçinin alanı bütünsel olarak algılaması sağlanır. Ziyaretçi, tanımlı gezi rotasında ilerlerken, giderek daralan koridor ve sızıntı halinde başlayıp azalarak yok olan ışığın etkisiyle artık, müzenin ziyaretçisi değildir, savaş döneminin karanlığında çaresizleşen öznenin kendisidir.

Tarihsel sürecin yazılı ve görsel belgelerle anlatıldığı koleksiyon salonlarında ilerlerken, savaşı getiren özgün koşulları yaşar. Savaş dönemi insanının gönüllülükle zorunluluk arasında kaybolan kimliğini ayakta tutabilmesi için ihtiyaç duyduğu onur, gurur, boyun eğmeme gibi duyguları yaşarken bir taraftan da yüzleşmek zorunda olduğu ölüm ve korkuyu bir arada yaşadığını hissettiren dijital ekranlardan oluşan

enstelasyonda askerin yaşadığı duygulara ortak olur, kendisini onun yerine koyma fırsatı bulur. Sergi salonlarının sonuna geldiğinde ziyaretçi, sadece sonu aydınlık olan karanlık koridordan ışığa doğru ilerler. Onu aynı zamanda çıkışa taşıyacak olan bu yürüyüş umut metaforunun mekan temsilidir. Koridorun sonunda alanın batısındaki şehit mezarlarına bakışı olan bir açıklığa ulaşılır. Burada sağır bir duvara arkasını vererek yaşadığı mekansal deneyimi, önünde uzanan tarihsel izleri duyumsayarak içselleştirme olanağı bulur. Ziyaretçi, anıt duvara paralel bu lineer aksın devamında, mescit ve onun girişini tanımlayan şadırvana ulaşır. Mescit kuzey-güney doğrultusunda yerleşen anıt duvar ve müze mekanlarına 45 derece açıyla güneydoğuya yönelerek lineer biçime eklenir. Mihrabın, üzerine çıkma yaptığı yansıma havuzu, ahşap köprü altından anıt duvarı sarmalayan havuz ile birleşir. Su tarihe mekansal yolcuğun başında kullanıcıya eşlik ettiği gibi sonunda da onunla birlikte bu yolculuğu tamamlar.

Ek.7. Çanakkale Belediyesi Kent Meydanı ve Çevresi Düzenlenmesi "Yeşil" Kentsel Tasarım Proje Yarışması Raporu

Kentsel Tasarım Yaklaşımları

1- Araç Deniz Geçişinin Kent Merkezi Dışına Kaydırılması, Kent Merkezi İçerisinde Hızlı Araç Trafığının Yayalaştırılması

Kent gelişiminde yaya yaşamının gelişmesine olanak sağlayacak şekilde hızlı araç ulaşımının kentin dışına alınması hedeflenmiştir. İki yaka arası araç geçişinin; güneyde Çanakkale Kepez Limanı'na, kuzeyde ise Lapseki, Çardak limanlarından geçişlerinin sağlanması önerilmektedir.

Mevcut İskele Meydanı; Eceabat, Kilitbahir, Bozcaada, Gökçeada yaya geçişlerini sağlarken; Tarihi Gelibolu Yarımadası gezi teknelerinin, kentin güneyindeki Kepez, Sarıçay, Yeni Kordon gibi kent içi ulaşım teknelerinin yaşadığı bir yaya iskelesidir ve etkinlik meydanıdır.

Kent içinde ve oluşturulan meydanlarda yaya ulaşımının önem kazanması ve mevcut araç ulaşımın geçtiği yerlerde de yayalaştırma politikasının uygulanması önerilmektedir.

Bu çerçevede Cumhuriyet Meydanı aksı kenti kıyıya bağlayan güçlü bir yaya aksı olacaktır.

2- Deniz ve Dere Kıyı Alanlarının Kentsel Gelişiminin İşlevlendirilmesi

Kentsel gelişimde Boğaz Kıyısı kültürel-sosyal ağırlıklı; Dere Boyu ise rekreasyon, sportif ve yerel ticaret (balık pazarı, semt pazarı) ağırlıklı olarak işlevsel bölgelere ayrıştırılmıştır.

Boğaz Kıyısı; kültürel, sosyal (müze, kitaplık, araştırma merkezi, tiyatro, açık hava sineması, etkinlik alanları, forum alanları, sanat galerisi vs.) bir alandır. Bu aksda çeşitli etkinlikleri içinde barındıran ve kültürel - sosyal olarak destekleyen, Belediye Kültür Merkezi, Yelken Kulüpleri, Halk Bahçesi, Cumhuriyet yaya parkı, İskele meydanı, Çimenlik kalesi Açık Hava müzesi, Halk Plajı, Hamidiye Tabyası ve Batık Müzesi bulunmaktadır.

Kıyı, Askeri Deniz Hastanesinden - Yeni Kordon a kadar devam eden bir yaya ve yeşil sosyo – kültürel aks olarak kurgulanmıştır.

Dereboyu; ise Pazar Yeri, Panayır alanı, kermes alanı, gezinti ve piknik alanları, balıkçı barınakları, balık pazarı, hobi parkları, amfi tiyatro, açık hava sineması gibi ağırlıklı olarak rekreatif, sportif ve sosyal bir yeşil aks olarak tasarlanmıştır.

3- Kent içi mevcut boşluk alanların rehabilite (iyileştirilerek) edilerek kent içi yeşil kullanımının arttırılması

Sit alanı olarak belirlenen eski yerleşim dokusundaki avlu içi kent boşluklarının bu bölgenin kentsel karakterine uygun olarak (kültür alanı, mahalle meydanı, ihtiyar parkı, bira bahçesi, kahvehane ve kafeler vs.) olarak değerlendirilmesi öngörülmüştür.

4- Halk Bahçesini, Kamu Binaları Bahçeleriyle birleştirerek Kent Yeşil Dokusunun oluşturulması

Festival ve kent forumu gibi etkinlik alanlarının yanında, gezinti, bisiklet ve kafeleri içeren Halk Bahçesi arkasındaki Hastane, Karayolu, Köy Hizmetleri gibi kamu alanlarının bahçe sınırlarını kaldırarak yeşil alanların bütünleşmesini sağlayarak ve Yeşil Kent Dokusu tasarlanmıştır. Bu kent yeşil doku, kentin iklimi ve ekolojisi açısından önemlidir.

5- Kentin kuzey – güney toplu ulaşımında tramvay ve şehir içi deniz ulaşımı önerileri

Kent merkezi ulaşımında hızlı araç trafiği en aza indirilerek yaya öncelikli yollar önerilmektedir. Toplu taşıma aracı olarak tramvay ulaşımı önerilmektedir. Tramvay kenti güneyde Üniversite – Kepez i kuzeyde ise kent merkezi ve yeni konut alanlarıyla bağlayan bir ring hattıdır. Kent içi toplu taşımayı iskele meydanından Sarıçay üzerinde pazaryerine, Yeni kordon İskelesine ve Kepez e seferler düzenleyen şehir içi vapurları destekleyecektir.

6- Mülkiyet Yaklaşımı

Kent için değerli kamu mülkiyetinin kentin bütününe kazandırılması hedeflenmektedir. Bu anlamda büyük çoğunluğu Belediye ye ait olan Fen Lisesi Binası Alanını Atatürk Araştırma Enstitüsü ve Kent Müzesi olarak çağdaş bir tasarımla kente hizmet etmesi öngörülmüştür.

Aynı zamanda Zafer Kültür Alanı içindeki 10 adet konut mülkiyeti alınıp yıkılarak; kütüphane, sanat merkezi ve kiliseyle beraber açık hava kültür etkinliklerine de hizmet eden bir alan olarak düzenlenecektir. Dere Deltasında bulunan DSİ ve Meteoroloji alanı kentin diğerk alanlarına taşınarak kıyı sürekliliği anlamında park ve etkinlik alanı olarak kente kazandırılacaktır.

neri Kentsel Mekanlar

A- Cumhuriyet Meydanı

Cumhuriyet Meydanı, tarihsel kullanımına uygun olarak yine tören ve festival alanı olarak kente hizmet edecektir.

Meydan kenarındaki Atatürk Caddesi; hızlı araç trafiği azaltılarak yayalaştırılmış, meydan alanı genişletilmif ve ticaret aksındaki kaldırım alanları arttırılmıştır.

Cumhuriyet Meydanı sert zemini, yeni yapılacak Atatürk Araştırma Enstitüsü ve Belediye İř Merkezi altı tamamen otopark olarak kullanılacaktır. Bu otopark kent merkezi içerisindeki otopark ihtiyacına çözüm getirecektir. Muammer Aksoy Parkı, Cumhuriyet Meydanı ve Halk Bahçesini birbirine bağlayan bir park olarak yeniden düzenlenecektir. Böylelikle Cumhuriyet Meydanı Halk Bahçesine ve İskele meydanına meydan kullanımı ve yeşil alan kulanımı olarak uzanan bir etkinlik merkezi olmuştur.

B- İskele Meydanı

İskele sadece kent içi deniz yolcu taşımacılığına hizmet edecektir. İskele meydanı cumhuriyet ana aksının denizle sonlandığı kent etkinlik alanıdır. Aynı zamanda kentin denizden giriş kapısı alanıdır. Kent silüetinde imaj noktası olarak önem kazanmaktadır.

C- Dereboyu

Dereboyu bölgesi kentin rekreasyon kullanımındaki karakterini sürdürmelidir. Kıyının gerek arazi şartları gerekse kullanım alışkanlıklarına uygun olarak düzenlemesi amaçlanmıştır. Balıkçı barınakları, balık lokantaları, balık pazarı, spor alanları, parklar, panayır alanları, Pazar yeri, hobi parkları, gezinti ve piknik alanları olarak tasarlanmıştır.

D- Zafer Kùltür Alanı – Fetvane Gençlik Avlusu – Büyük Camii Avlusu – Eski Palamut Depoları Sergi Salonu -Havra Alanı

Kilise, Korfmann Kùtùphanesi, Tıflı Camii ve Nedime Hanım Sanat Binası ile sınırlanan Zafer meydanı üzerinde gerekli yapıların yıkılarak yeniden düzenlenmesi. Ayrıca bu kùltür alanının Tıflı Camii Avlusu içinden Aynalı Çarşıyla mekânsal bağlantısı da sağlanmıştır. Fetvane Sokak üzerindeki Yalı Han ve karşısındaki ada içindeki avlu gençlik meydanı olarak düzenlenecektir. Büyük Camii Avlusu ve Havra Avlusu etrafındaki tescilli konutlarla birlikte yeniden düzenlenecektir.

Eski Palamut Depoları dere boyu tasarımı içerisinde sergi salonları olarak değerlendirilecektir.

E- Hamidiye Tabyası ve Batık Müzesi – Dalış Okulu

Hamidiye Tabyası, Çimenlik Kalesiyle beraber açık hava müzesi olarak restore edilmeli ve Bugünün şartları içerisinde çok fazla müdahale edilmeden kullanıma açılması önerilmektedir.

Tabyaların ve savaş bölgelerinin tarihsel kimliğiyle bütünleştirerek yeniden kullanımı

Turizm açısından müzeleştirilmesi ve kullanıma yönelik işlevlendirilmesi sağlanmalıdır.

Tabya alanı içerisinde Çanakkale Savaşlarında batan savaş gemilerinin sergilendiği, dalış eğitimlerin verildiği bir müze ve eğitim binasıdır. Etaplam Sitematiği

1. Araç Deniz Taşımacılığını mevcut iskeleden kent merkezinin dışına alınması, mevcut iskelenin sadece yolcu deniz taşımacılığına hizmet etmesi Araç geçişlerini güneyde Kepez, kuzeyde Lapseki ve Çardak İskelelerine kaydırılması.

Kent içi boşlukların rehabilite edilerek kente kazandırılması (Zafer Kùltür Alanı, Fetvane Gençlik Meydanı, Havra Alanı, Büyük Camii Avlusu)

2. Cumhuriyet Meydanı – İskele Meydanının yeniden düzenlenmesi, hızlı araç trafiğinin yayalaştırılması.

Atatürk Araştırma Enstitüsü, Belediye İş Merkezi ve otoparklarının uygulanması.

3. Boğaz Kıyı sürekliliğinin sağlanması anlamında Çimenlik Kalesi açık hava müzesinin yeniden düzenlenmesi, kıyı yaya ve bisiklet yolu devamlılığını sağlanması.

Çimenlik kalesi yanındaki deltanın etkinlik alanı olarak düzenlenmesi (konser, deve güreşi, açık hava sineması....)

Dere Boyu deltasında balıkçı barınağı, pazarı ve lokantaları olarak yeniden işlevlendirmek, Dere boyunca da rekreatif alanların uygulanması. Eski Palamut

Depolarının restore edilmesi

Pazar Alanı önünde kafe, dinlenme alanlarıyla beraber kent içi deniz ulaşımını sağlayacak iskelenin yapılması

4. DSİ ve Meteoroloji alanlarının kentin diğer alanlarına taşınması. Böylelikle Delta alanının seyir parkına dönüştürülmesi ve kıyı yaya-bisiklet-fayton bağlantısını bir köprüyle sağlanması.

5. Hamidiye Tabyasının restore edilerek müzeleştirilmesi ve Batık Müzesi - Dalış Okulunun uygulanması.

Kentin; güneyde Üniversiteye ve Kepez'e kuzeyde ise kent merkezi ve konut alanıyla toplu ulaşımının tramvayla sağlanması

Ek.8. Çanakkale Belediyesi Sosyal Konutlar Mevkii Kentsel Yenileme Ulusal Mimari Proje Yarışması

MİMARİ PROJE RAPORU

Çanakkale'yi Okumak

Çanakkale kentinin farkındalık yaratmak amacıyla üretilen popülist kentsel politikalara, yarışmacı kentler konjonktürü ile üretilmiş-türetilmiş stratejik kararlara ihtiyacı yoktur. Tanıklık ettiği ve adı ile anılan tarihsel kesit, kentin kimliği ve toplumsal bellekte yarattığı güçlü vurgu ile kenti ayrıcalıklı kılar. Kent tarihin önemli bir parçasıdır; ya da tarih, kentin üst kimlik okumalarında vazgeçilmez bir girdidir.

Ancak kentte yaşayan, bulunan veya kenti deneyimleyen her birey için Çanakkale tarihinden çok daha fazlasına sahiptir. "Dingin bir coğrafyada mavi ile yeşil' in buluştuğu bir odaktır Çanakkale..."

Makroform

Kent bütününde birbirini takip eden 3 farklı süreç ve/veya katmanı okuyabilmek mümkündür. Kent merkezinde yer alan ve sit alanı olarak tariflenen organik doku ilk katmandır. Geleneksel merkezin de yer aldığı bu katman, transit geçişler ile çakışan kent içi taşıt-yaya sirkülasyonu ve ulaşım altyapısının yetersizliği nedeni ile sorun yaratır.

2. katman; Cumhuriyet döneminden 2000'li yılların başına kadar, ağırlıklı olarak hisseli ifraz örüntüsü ile oluşmuş katmandır. Proje alanını da kapsayan bu yapı stoğunun kademeli ve etaplar halinde dönüşeceği, dönüşmesi gerektiği öngörülebilir.

Son katman kentin çeperini tutar. Güneyde havaalanı etkileşimi nedeni ile sınırlı olan gelişme, ağırlıklı olarak kuzey, kuzey-doğu eksenslidir. Kuzeydeki gelişme konut alanları, tipoloji olarak kendini belli eder. Yer yer aşırıya kaçan yol en kesitlerinden, yapıların proporsiyonlarına ve ada bazında doluluk-boşluk oranlarına kadar ölçek olarak yerleşik alan örüntüsüne aykırıdır.

ÜST ÖLÇEKLİ PLANLAMA KARARLARI

Kent bütününe ilişkin planlama-tasarım stratejilerini dört ana başlık altında toplamak mümkündür.

1.Bölgeleme

Kenti oluşturan alt bölgelerin tarihsel, doğal ve fiziksel parametreler ile yeniden tarif edilmesi önerilmektedir. Kent; mahalle ve semt ölçeklerinde donatı kümeleri ile kurduğu-kuracağı ilişkiler de göz önüne alınarak örgütlenmelidir. Ulaşım sistemi ve yeşil sistem gibi birleştirici unsurların ötesinde, farklı katmanlar ile örtüşen alt bölgelerin farklı planlama ve tasarım senaryolarına konu olması kaçınılmazdır.

2.Gelişme Eğilimlerinin Kontrolü

Çanakkale verimli tarım alanları ile çevrili orta ölçekli bir kıyı kentidir. Yaşanabilir bir çevre ve sağlıklı bir yapı stoğu oluşturmak amacıyla, kentin çeperlerinde kontrolsüzce "gelişme konut alanları" öngörmek, ekolojik sürdürülebilirlik açısından sorunludur. Bu tavır kentin yerleşik alanının kronikleşen sorunlarına da çözüm üretmekten uzaktır.

Tarım alanları ile gelişme konut alanları arasında, doğal eşikler ile örtüşen (dere koruma bantları vb.) yeşil bir koridor oluşturulmalıdır. Yapılaşabilir alan sınırını optimize eden bu çerçeve, kentleşme sürecinin yönetimi açısından önem taşır. İmar ve yapılaşma sürecinin önceliği ise, kentteki yapı stoğunun katılımcı dönüşüm senaryoları ile ele alınmasıdır. Merkeze yakınlığı (uçuş koridoru-konut alanları ilişkisi) ve kapasitesi itibari ile hava alanının kent dışına taşınması, rezerv alanın ise kısmi imar transferleri için arsa stoğu olarak kullanılması tavsiye edilmektedir. Dönüşüm sürecini olanaklı kılmak için razı olunan ve katlanarak artan emsal değerleri, metropol ölçeğinde bir yoğunlaşmayı tetikleyebilir.

3.Açık Yeşil Sistem

Kent bütününde "açık yeşil sistem" altyapısını oluşturabilecek 3 ana bileşen söz konusudur. Kuzeyden güneye kentin boğaz kıyısı ile kurduğu ilişkiyi tarifleyen koridor, potansiyelleri, işlev çeşitliliği ve kullanım değeri açısından önceliklidir.

Çanakkale'yi kıyısıyla buluşturabilmek-barıştırabilmek için özel bir proje konusu olarak ele alınmalıdır.

Sarıçay koridoru ve havzası, kenti doğu-batı ekseninde kat eden, sosyo-kültürel açık alan kullanımlarına ve rekreatif işlev kümelerine ev sahipliği yapan bir koridor olarak tanımlanmıştır.

Kentin çeperini tutan ve arazi kullanım verilerinde kuzeyde yer alan dere havzası ile başlayıp, havaalanı sınırından güneye inen yeşil koridor 3. bileşendir. Yapılaşmış alanı çevreler ve açık yeşil sistemin sürekliliğini sağlar. Aktif rekreasyon olanaklarının yanı sıra büyük ölçekli kamusal boşlukları da (askeri alan, ceza evi vb.) kapsayarak kentin içine akar. Üç ana yeşil kuşak, kent içindeki kamusal boşlukların, süreklilik sağlayan organizasyonu ile yeşil sistem ağını tanımlar.

4.Ulaşım

Kent merkezi, geleneksel merkez ve Cumhuriyet Meydanı lokasyonlarında yoğunlaşan ve yaya trafiği ile kesişen taşıt trafiği öncelikli sorundur. Geleneksel merkezin rehabilite edilerek yaya öncelikli organizasyonu, boğaz kıyısını tutan yapılaşmış alan sürekliliğinde taşıt trafiğinin kontrollü sağlanması önerilmektedir. Kamusal alanlar ve açık yeşil sistem ağı üzerinden belirlenecek yaya ve bisiklet rotaları, kent içi kısa-orta mesafe araç kullanımını olumlu etkileyecektir. İskele meydanı ve arabalı vapur erişimi, giriş çıkış ilişkisi de göz önünde bulundurularak revize edilmelidir. Orta ve uzun vadede yerleşik alan, gelişme konut alanları, büyük ölçekli kamusal odaklar ve konut dışı çalışma alanlarını ilişkilendiren hafif raylı sistem ağı planlanmalıdır.

SOSYAL KONUTLAR MEVKİİ KENTSEL TASARIM PROJESİ

Üretilen projede ana hedef; katılımcı bir dönüşüm modeli ile ekonomik, ekolojik ve sosyal bileşenleri eş zamanlı ve dengeli biçimde öncelleyen, kentin dinamiklerine aykırı düşmeden hızlı ve kolay uygulanabilir bir dönüşüm sürecini sağlamaktır.

Arazi Kullanım Kararları ve Yapılaşma İlkeleri

Projeye konu alan, ekonomik ve fiziksel değer kayıplarına rağmen, komşuluk grubu ölçeğinde iyi örgütlenmiş planlı bir mekan karakteristiğine sahiptir. Bu ölçeğin

sürdürülebilirliği, tasarımın temel kabullerindedir. Öte yandan alana ilişkin imar planında öngörülen işlev kümelenmeleri de tasarım kurgusunda belirleyicidir. Mevcut komşuluk grubu izlerinin sürekliliği peyzaj girdilerini muhafaza edebilmeye de fırsat tanır.

Proje ana kurgusu itibari ile ağırlık merkezinde donatı kümesini, Tuğsavul Caddesi ve Setboyu Caddesi hattında lineer ticaret koridorunu barındıran bir karma işlev projesidir. 30 Ağustos Caddesi boyunca avlulu bloklardan müteşekkil komşuluk grupları yer alır.

Projenin kent merkezine yakınlığı, yerleşik alan örüntüsünün ağırlık merkezinde yer alması, ulaşılabilirliği ve işlev çeşitliliği en önemli potansiyelleridir. İlkesel olarak proje bütününde yaya dostu bir tasarım felsefesi benimsenmiştir. Alandaki araç trafiği ve sirkülasyonu, otopark giriş çıkış noktaları ve geçici parklanma olanakları çepere itilmiş, alanı dışarıdan besleyen bir taşıt ulaşım şeması benimsenmiştir. Yesari Asım Sokak, alanı çevreleyen iki paralel taşıt yolunu geometrik orta noktadan bağlar.

Proje bütününde tasarıma yön veren en önemli parametre, toplam inşaat alanı beklentilerine getirilen yorumdur. Maksimum inşaat alanı verisi ve proje alanının yüz ölçümü dikkate alındığında ortaya çıkan Emsal değeri kaygı vericidir. Metropol ölçeğinde bile tartışma yaratabilecek bu değeri tasarım marifeti ile optimize etmek, kent için hayati önem taşır.

Bu bağlamda ticari işlev koridoru, işletilebilir ticari birim sayısına da katkı sağlayacak şekilde, zemin ve alt zemin katlarda sürekliliği olan bir alışveriş sokağı olarak planlanmıştır. Çift katmanlı "Alışveriş Sokağı" içe dönük ve yaya kullanımına ayrılmış hali ile "Çarşı" tipolojisine dönüşmüştür.

Zemin kat kotunda yer alan galerilerden alt zemin kotuna, yürüyen merdivenler ve asansörler ile sürekli erişim sağlanır. Alışveriş sokağı başlangıç ve bitiş noktalarında kentsel açık ve yeşil alanlar ile buluşur. Özellikle Sarıçay kuşağında yer alan ve proje alanının uzantısı kabul edilen rekreatif alana, sokağın alt ve üst kotundan ulaşılır. Bu sayede yaya hareketleri kesintiye uğramadan, Setboyu Caddesini baypas geçerek kıyı

ile buluşur. Setboyu Caddesi ve kıyıdaki açık alan düzenlemesi arasındaki kot farkından istifade edilerek üretilen kent balkonu, Çanakkale Belediyesi iradesinde işletilmek üzere sosyal tesis işlevlerini barındırır.

Alışveriş sokağı boyunca zemin katların efektif kullanımı, yoğunluğu kabul edilebilir seviyelere çekmek için önemli katkı sağlar.

Projenin denge noktasında yer alan mevcut donatı alanları korunarak projeye eklenmiştir. Seyfettin Çamoğlu İlköğretim Okulu ve Mecidiye Camiinin tanımladığı meydan, alt zemin kotuna çok işlevli bir amfi ile bağlanır. Yazlık sinema gibi alternatif işlev yüklemelerine açık amfi (Kent Sahnesi), aynı zamanda meydanın altında yer alan Kültür Merkezi'nin girişine yönlendirilir. Anket sonuçları uyarınca işlevlendirilen Kültür Merkezi, fuaye, çok amaçlı salon, kütüphane, atölye ve derslikleri bünyesinde toplar.

Kent parkı, korunacak ağaç ve ağaç kümelerini kapsayacak şekilde ilköğretim okulundan başlayarak kuzeye doğru uzanır. Böylece meydan çevresindeki donatı alanları ve açık alanlar ile bütünleşir. Tuğsavul Caddesi boyunca sürekliliği korunan ticari koridor anlam kazanır. Donatı alanlarının önünde yer alan karma blok, gabari olarak donatı alanları ile uyumlu şekilde özelleşerek cadde boyunca uzanan monoton cephe ritmini bozar.

Mimari Bağlam

Sosyal konut tipolojisinin en belirleyici özelliği, ekonomik ve hızlı üretilebilir şekilde özelleşmiş modüler içerikler tanımlamasıdır. Bu sebeple üretilecek yapı stoğu için, modern ve çağdaş üslubuyla klasik sosyal konut tipolojisinden ayrışan iki farklı blok tipi önerilmiştir. Alışveriş sokağı etrafında ki yapılar lineer blok tipleri iken, 30 Ağustos Caddesi komşuluğunda ki bloklar, yarı kamusal ve özel açık alan kullanımlarını barındıran avlulu bloklar olarak tasarlanmıştır.

Her blok tipi 5 kat podyum ve podyumlar üzerinden toplamda 9 veya maksimum 13 kata ulaşan yükselen bloklardan oluşur. 5 katlı podyumlar çevre yükseklik değerleri ile oluşan katmana eklenir. Yükselen bloklar birbirinin önünü kesmeyecek şekilde, hakim yöneliş esas alınarak podyumlar üzerinde konumlanır.

Proje blok podyumlarında yapılacak kat adedi revizyonu ile maksimum inşaat alanı kapasitesine erişme potansiyelini bünyesinde barındırır. Ancak kent strüktürü ve morfolojisi ölçeğindeki endişeler ve yapılan üç boyutlu testler nedeni ile proje, toplam inşaat alanı bağlamında optimize edilmiştir.

Proje bütününde kamusal, yarı kamusal ve özel alan hiyerarşisi göz önünde bulundurulmuştur. Kentsel açık ve yeşil alanlar arasında ki ilişkiler, yaya geçişleri, avlular, zemin kat bahçe kullanımları ve çatı terasları bu hiyerarşi içerisinde ele alınmıştır.

Zeminde yer alan açık alan kullanımlarına ilave olarak yükselen blokların ve podyumların çatı terasları kat bahçesi olarak değerlendirilmiştir. Amaçlanan yaşam kurgusu, alt katlar da avlular, üst katlarda ise çatı terasları üzerinden komşuluk ve sosyalleşme potansiyellerinin artırılması yönündedir.

Yapı aksları 8mlik "Temel Modül-Lego" kabulü üzerinden tasarlanmış, daire tipleri, ticari birimler, sirkülasyon birimleri ve cephe sistemi de bu aks sistemi üzerinden tanımlanmıştır. Öngörülen modüler sistem, hak sahiplerine ayrılan daireler dışındaki daire sayılarında, nicelik olarak yatırımcının beklenti ve öngörülerine cevap verebilecek değişimlere olanak tanıyabilecek esnekliktedir. Zira bütün daire tipleri 8mX7,25m'lik temel modül üzerinden üretilmiş-türetilmiştir.

Cephe sistemi 1m ve katlarından oluşturulmuştur. Böylece yapılacak değişikliklere kolay adapte olabilen, kolay üretilebilir, otopark katlarında maksimum fayda sağlayan esnek ve sürdürülebilir bir yapı tasarımı sağlanmıştır.

PEYZAJ PROJE RAPORU

1. Koruma-Kullanma Dengesi

Proje alanı "Açık Yeşil Sistem" başlığında belirtilen 2 ve 3 numaralı yeşil kuşakların arasında kalmaktadır. Bu kuşaklar proje kapsamında önerilen yeşil koridorlar ve yaya sürekliliği ile birbirine bağlanır. Sarıçay havzası ve kuşağı, bir gezinti ve rekreasyon koridoru olarak önerilmiştir. Proje kapsamında önerilen açık alan düzenlemesi ve etkinlik iskelesi, alanı alt zemin kat ve zemin kat kotlarından Sarıçay Ekolojik Koridoruna bağlar.

Proje kapsamında düzenlemeye tabi tutulan alan, Sarıçay çevresindeki rekreatif işlevler hariç toplam 93.419 m²'dir. Alan içerisindeki mevcut ağaçların ve ağaç kümelerinin varlığını sürdürürebilmelerine özen gösterilmiştir. Alışveriş Sokağı ve avlulu blokların bodrum katlarında önerilen inşaat yüzeyleri, mevcut ağaçların korunabileceği şekilde tasarlanmıştır ve spesifik revizyonlar içerir.

2. Sert Zeminler

Yaya yolları, meydanlar ve açık amfiler sistemli ve düzenli bir şekilde yaya akışını kamusal, yarı kamusal ve özel alanlara hiyerarşik olarak dağıtmaktadır. Sert zemin kullanımları, yürüme, dinlenme, oturma, seyir, spor ve oyun işlevlerini kapsayacak şekilde ele alınmıştır. Her işlev, amacına göre sert zemin malzemesi ile farklılık gösterecektir. Çeşitli amaçlara göre kent mobilyaları uygun bir şekilde alana dağıtılacaktır.

3. Yeşil Alan Organizasyonu

Yeşil alan organizasyonu da yine kullanım hiyerarşisini gözeterek biçimde ele alınmıştır. Kamusal, yarı kamusal ve özel kullanımlara yönelik ayrı düzenlemeler yapılmıştır. Mevcut ağaç dokusuna ek olarak, alanın işlevsel ve estetik bir kompozisyon çerçevesinde bitkilendirilmesi öngörülmüştür. Ağaçların yaprak dökme / herdemyeşil olma durumları, gölgeleme, gürültü ve rüzgar perdesi oluşturma yetenekleri, mevsimsel geçişlerde renk ve doku değişimleri, çiçeklenme periyodu ve çeşitlikleri gibi özellikleri göz önünde bulundurularak ek te belirtilen türlere yer verilmiştir.

Çalılar, çok yıllık soğanlı/yumrulu bitkiler ve yer örtücüler, ağırlıklı olarak herdemyeşil ve yatay yönde gelişen türlerden seçilmiş; renk, doku, form, koku, mevsimsel değişimler, çiçeklenme periyodu ve çeşitlikleri gibi özellikleri ile öne çıkan, su tüketimi düşük olan bitkilere yer verilmiştir. (bkz. Ek-1)

Kent parkı, alanın komşuluğunda bulunan diğer parklarla fiziksel olarak ilişkilendirilerek, erişimin sürekliliği ve geçirgenlik sağlanmıştır. Avlular, podyum terasları ve çatı terasları, yerleşik kullanıcıların ortak kullanımına ayrılmıştır. Avluların altında yer alan otopark üzerinde 1m bitkisel toprak dolgu, yüzeysel köklü ağaçlar ve çalı tipi bitkilendirme için ayrılmıştır. Avlularda yer alan mevcut ağaçların

iz düşümleri, otopark katlarında masif koruma zonları olarak öngörülmüştür. Avlu ve teraslara bakan dairelerin kullanımı için yeşil alanlar bitkisel seperasyonlarla ayrılacaktır. Podyum ve çatı teraslarında bina sakinlerinin ortak kullanımına ait peyzaj uygulamaları öngörülmektedir.

Su ögesi tüm proje alanı boyunca, ayırıcı ve görsel zenginlik-çeşitlilik sağlayan bir unsur olarak ele alınmış, max 20 cm derinlikte reflekte etkisine sahip taşmalı sistem olarak öngörülmüştür.

4. Teknik Altyapı

Yeşil alanlarda kullanılan sulama suyunun en verimli şekilde kullanılması bağlamında etkin bir drenaj ağı ve vejetasyon tabakası öngörülmüştür. Toprak katmanının üst 15-20 cm' lik kısmı için hazırlanacak geçirgen ve hafif yapılı bir karışım ile toprak yüzeyinde kalan suyun buharlaşması engellenmiş olacak, aynı zamanda çim alan / yerörtücü bitkilerin sağlıklı olarak köklenmesi sağlanacaktır. Bu katmanın altındaki çakıl kesidi, aşağı inen suyun drenaj hatlarına kolaylıkla iletilmesine imkan verecektir. Çakıl katmanının altındaki organik maddece zengin toprak karışımı, özellikle bitki köklerine denk gelen alanlarda, suyu ve topağın nemini muhafaza edecek elemanlarla desteklenecektir. Alanın sulanması, merkezi bir kontrolle otomatik olarak yapılacaktır. Çatılardan ve bahçelerden toplanan yağmur ve sulama suları drene edilerek, tekrar kullanılmak üzere yağmur suyu deposuna aktarılacaktır.

Alanın tamamı gece direkt ve indirekt elemanlarla aydınlatılacak ve aydınlatma kurgusu zonlama esasına göre yapılacaktır. Havuz içlerinde, oturma elemanlarının altlarında lineer aydınlatma ile görsel bütünlük sağlanacaktır.

Ek.9. Gelibolu Yarımadası Tarihi Milli Parkı Odak Alanları Fikir Projesi Yarışması Raporu

Gelibolu Yarımadası Tarihi Milli Parkı Odak Alanları Fikir Projesi Yarışması'nda 1. Ödülü kazanan proje 8Artı Mimarlık ve Kentsel Tasarım tarafından üretildi.

Proje Açıklama Raporu

Gelibolu Yarımadası Tarihi Milli Parkı gerek tarihsel önemi gerekse coğrafi değerleri itibarı ile potansiyel olarak çok şey vaat etmekte. Ancak içerisinde bulunduğumuz durum, yarattığı algılar ve deneyimler açısından pek iç açıcı değil. 1997 yarışmasının ortaya koyduğu vizyonu oldukça önemli görmekle ve önemli işler başardığını düşünmekle birlikte, bu planla uyumsuz olarak üst ölçekte alanın bütünsel kurgusunun, alt ölçeklerde ise ziyaret odaklarının kendi içlerindeki kaotik ilişkiselliklerinin olumsuz bir tablo sergilediği de aşîkar.

Bu noktada, Gelibolu Yarımadası Tarihi Milli Parkı Odak Alanları Fikir Projesi Yarışma vesilesi ile yapma fırsatı bulduğumuz en önemli gözlemimiz şudur.

Ziyaretçilerin Gelibolu Yarımadası ile kurdukları ilişki gerek üst ölçekte gerekse alt ölçeklerde kararlı bir erişim hiyerarşisi gözetilmeden, belki de rastlantısal olarak ortaya çıktığı gibi, alanın bütünsel algısını olduğu kadar odakların kendi içlerindeki bütünselliği de ortadan kaldırmakta ve bu nedenle olası çok katmanlı zengin deneyim olanakları mümkünsüz kılınmaktadır. Bunun en önemli göstergesi anlatsal ve mekansal yaklaşımların, yerin sesini yeterince dinlemeden, ruhunu yeterince duyumsamadan yapılmış hissi vermesi ve sonunda ortaya çıkan ve farklı zamanlarda yapılmış müdahalelerin birbirleriyle konuşamaması ve bir bütünlük ortaya koyamamalarıdır.

Bu gözlemin yanında yarışma vesilesi ile ortaya çıkmış olan önemli bir fırsat ise amaçlanan bu anlamsal ve mekansal bütünselliğin yeniden ele alınabilmesinin önünün açılmış olmasıdır. Bu tür bir bütünselliğin mümkün kılınabilmesinin en önemli ipucu bize göre "mesafelenme" kavramında gizlidir. Yukarıda tarif etmiş olduğumuz tanımsız, sınırı belli olmayan, kopuk ilişkilerin bu türden bir mesafelenmeye izin vermediği gibi, Gelibolu Yarımadası'nın anlamlandırılmasında

abartılı bir anlatının baskınlaşması sonucunu doğurmaktadır. Fiziksel mekan kurgusunun zayıflığı anlatısal kurgunun abartılması ile sonuçlanmaktadır.

Bu noktada tasarımcılar olarak bizim amacımız gerek üst ölçekte gerekse alt ölçeklerde odaklara mesafelenerek onları bütünsel bir kurguda anlamak, mekansal ve anlamsal ilişkilerini kurmak ve bu mesafelenme vasıtası ile coğrafyanın, yerin sesini ve ruhunu duyumsamak için bir fırsat bir aralık yaratmaktır.

Proje Raporu kitapçığında kapsamlı olarak ortaya koyduğumuz tasarım yaklaşımımızla bu amacımızı, bazı şeyler geri döndürülemez olmakla birlikte, büyük ölçüde gerçekleştirdiğimizi düşünüyoruz.

Ek.10. Tekirdağ Büyükşehir Belediye Hizmet Binası, Meydan ve Çevresinin Düzenlenmesi Mimari ve Kentsel Tasarım Projesi Yarışması Raporu

Kent; algılanan fiziksel çevrenin yanı sıra, doğal çevrenin, kentli-kent ilişkisinin, kentlinin günlük aktivitelerinin şekillendirdiği bir bütündür. Tüm öğeleriyle bir kent, girift bir yapı tanımlar. Kentin fiziksel çevresi, kentteki sosyal yaşantıyı şekillendirdiği gibi, sosyal yaşantı da fiziksel çevrenin dönüşümünde ve gelişiminde direkt etkilidir. Benzer bir saptama doğal çevre kentli alışkanlıkları ilişkisi için de yapılabilir. Bu girift yapı, yeni ihtiyaçlar yaratarak kentin devingen yapısının sürekliliğini sağlar.

Tekirdağ merkez yerleşimi güneyde Marmara Denizi, kuzeyde D110 karayolu ile sınırlandırılmış bir yerleşimdir. Kent diğer birçok kıyı yerleşimi gibi kıyı boyunca lineer bir yapıda gelişmektedir. Mevcut kent merkezi; Hükümet Konağı, Belediye Binası, Zübeyde Hanım Parkı ve Orta Camii'nin etrafında yer almaktadır. Kent merkezi, kentlinin günlük hayatında önemli bir yere sahiptir. Kentlilerin; dinlenme, yeme-içme, ibadet etme, sosyalleşme vb. ihtiyaçları büyük ölçüde merkez ve yakın çevresinde karşılanır. Hükümet Konağı'nın önündeki meydan, gündüz ve akşam saatlerinde kentlinin toplandığı bir meydan niteliğindedir. Bu meydanda panolardan bilgi edinilir, büfelerden yeme-içme ihtiyacı karşılanır, meydana ya da meydanın karşısındaki parkta, ağaç gölgelerinde dinlenilir. Tekirdağ'ın mevcut yapısında; bahsedilen meydan birçok ihtiyaca cevap vermesine rağmen, kentin çok odaklı olma potansiyelinin değerlendirilmeyişini göstermektedir. Bu noktada, 1/5000 nazım imar planı birtakım müdahaleler öngörmekte, kentin odak sayısının artırılmasını sağlamaya çalışmakta (Belediye Binası ve Hükümet Konağı'nın taşınması, kıyı düzenlemesi, sanayi yerleşiminin şehir dışına taşınması vb.), fakat yeni problemler ve eksiklikler yaratmaktadır. Yapılan tasarımla, saptanan problem ve eksikliklere çözümler önerilmiştir.

Kentsel Kararlar:

Tasarıma başlarken; mevcut kent özellikleri ve kabul edilen plan kararlarıyla kentin kazanacağı yeni özellikler dikkate alınmış, kente; kompakt yapıya sahip olması adına müdahaleler yapılması öngörülmüştür. Kabul edilen plan kararlarında, kentin merkez yerleşimi, kuzeyinde yer alan D110 karayolunun sınırına kadar yapılaşacaktır.

Kentin doğal yapısının önemli yapı taşlarından olan yeşil doku, kompakt kent fikrinin de başat öğelerinden biridir. Ulaşım kolaylığı ve işlev çeşitliliğinin yanı sıra, odaklar arasındaki yeşil sürekliliği de odakların birbiriyle olan ilişkisini kuvvetlendiren öğelerden biridir. Nazım imar planında, kentteki yeşil yoğunluğunun yetersizliği göz önüne alınmış, yeni odaklar yeşil sürekliliğiyle bağlanmak istenmiştir, fakat bu noktada mevcut kent merkezi bu bağlantılara uzak kalmış, yeşil yoğunluğu artırılmamıştır (Grafik 2). Dolayısıyla odaklar arasında yaratılan ağ sisteminin bütünlüğü de sekteye uğramaktadır. Yeşil alan önerisi yapmadan önce, mevcut ve planlanan yeşillerin (Grafik 1 ve 2); aktif ve pasif yeşil olma özellikleri dikkate alınmış, yapılan öneride bu bütünlük ve süreklilik korunmuştur. Mevcut kent merkezindeki boş alanların rekreatif amaçla değerlendirilmesi böylece merkezdeki aktif yeşil lekesinin büyümesi sağlanmıştır. Kent bütünündeki yeşil ağ sisteminin, mevcut kent merkezini de kapsamı adına, sahilde; Atatürk Bulvarı ve Fatih Sultan Mehmet Bulvarı, kent merkezinde; Hükümet Caddesi ve devamında Köse İlyas Caddesi'nde araç trafiği yavaşlatılmış, bu akslar boyunca yeşil yoğunluğu artırılmıştır. Bu akslara ek olarak tasarım alanının doğusunda, kuzey-güney doğrultusunda (Fatih Sultan Mehmet Caddesi'ne kadar) bir yeşil aks kurgulanmıştır (Grafik 3). Bahsedilen akslar, yol kenarı otoparklarının kaldırıldığı, trafiğin yavaşlatıldığı toplu taşımanın teşvik edildiği, yayaya daha fazla alan tanıyan, yürünebilir (walkable) hale getirilmiştir (Grafik 10). Kent bütününde, yeşil akslar ve yeşil alanlar dikkate alınarak belirlenen noktalara bisiklet durakları, topoğrafyanın zorunlu kıldığı yerlerde de bisiklet asansörleri yerleştirilmiş, bisiklet kullanımı teşvik edilmiştir (Grafik 9). Böylece karbon salınımının düşmesi, yeşil oranının artması sağlanmıştır. Planlama kararlarında kentin, D110 karayoluna kadar genişlemesi kabul edilmiştir. Bu karar, kent merkezinin kuzeyindeki tüm tarım alanlarının yapılaşma tehdidiyle karşı karşıya kalma ihtimalini ortaya çıkarır. Büyüyen kentin yaratacağı baskı neticesinde ortaya çıkacak, tarım alanlarının yapılaşması tehlikesine karşı önlem almak adına, D110 karayoluna paralel uzanan pasif bir yeşil bant önerilmiştir (Grafik 4).

Merkez yerleşiminin kent içi ve şehirlerarası ulaşım yönünden zaafı vardır. Kent içi ulaşım, yalnızca otobüslerle ve minibüslerle karşılanmaktadır. Şehirlerarası otobüs terminalinin kent merkezinin doğusunda, merkezle üniversite arasında konumlanması, şehirlerarası otobüslerin Fatih Sultan Mehmet Caddesi'ni ve Atatürk Caddesi'ni kullanmasına, kent-sahil ilişkisinin sekteye uğratmasına sebep olmaktadır

(Grafik 5). Öncelikli olarak, otobüs terminali şehrin batısına, tren istasyonunun yakınına taşınmış, bu bölge ulaşım merkezine dönüştürülmüştür. Böylece şehirlerarası otobüsler kent merkezinden değil, çevre yolundan geçerek, şehir trafiğini ve sahil-kent ilişkisini etkilemeyecektir. Terminalin ve tren istasyonunun şehirle bağlantısının sağlanması ve kent içi ulaşım alternatiflerinin artması adına terminal ve üniversite arasında çalışan ve şehir merkezini çevreleyen hafif raylı sistem önerilmiş, kentin tamamına ulaşabilecek bir ring sistemi kurgulanmıştır. Bunlara ek olarak, büyüme izi dikkate alınarak kent bütününde otobüs durakları önerilmiştir (Grafik 6).

Bahsedilen kentsel müdahalelerin öncelikli hedefi, Tekirdağ merkez yerleşimini kompakt bir yapıda kurgulamaktır. Öncelikle kent bütününde odak noktaları belirlenmiştir (Grafik 7). Bu sayede kentte kamusal alan kullanımının çoğalması, çeşitliliği ve sürekliliğinin sağlanması hedeflenmiştir. Kente yeni odakların eklenmesinin yanı sıra, mevcut odakların dönüşümü de söz konusudur. Belediye binasının da yer alacağı yeni kent merkezi, sanayi bölgesi, tarım bölgesi, şehre eklenen yeni odaklardır. Dönüştürülmesi önerilen mevcut odaklardan biri olan mevcut kent merkezinin; sahip olduğu tarihi doku ön plana çıkarılarak tarih ve müze turizmine hizmet etmesi önerilmektedir. Kentle olan ilişkisi, ulaşım ve yeşil alan müdahaleleriyle kuvvetlendirilen sahil bandında, rekreatif alanlar artırılarak, bu odağın kentte bir çekim merkezi olması hedeflenmiştir. Belirlenen altı odak (Eski kent merkezi, yeni kent merkezi, üniversite, sahil bandı, tarım bölgesi, sanayi bölgesi) arasında yeşil sürekliliği, ulaşım kolaylığı ve işlev paylaşımı (kent içi işlev/odak alternatiflerinin artırılmasının) sağlanmış, kente; tüm odaklarının bir bütünün parçalarını oluşturduğu, kompakt bir yapı özelliği kazandırılmıştır (Grafik 8).

Tasarım Alanıyla İlgili Genel Kararlar:

Tasarım alanı; mevcut kent merkezinin doğusunda, henüz yapılaşmamış bir bölgede yer almaktadır. Alanın bu durumu, mevcut kent yapısıyla doğrudan ilişki kurmasının önünde bir engel olarak yorumlanmış, kentsel ölçekte kararlar alınırken bu engelin ortadan kalkması başat parametre olarak belirlenmiştir. Yeni kent merkezinin öncelikli ihtiyaçları; mevcut kentle fiziksel temasının kurulabilmesi ve kent

dinamizminin bir parçası haline gelmesidir. Fiziksel temasın sağlanabilmesi; alanın, kentin yapısal bütünlüğünün bir parçası olmasını gerektirmekte, bu da; kent bütününde sağlanması hedeflenen yeşil sürekliliğinin, ulaşım kolaylığının tasarım alanını da kapsamaması ve alanın işlev paylaşımındaki rolünün önemini ortaya çıkarmaktadır. Kentsel ölçekte alınan kararlarda, kent bütününde (tasarım alanını da kapsayan) yeşil sürekliliği ve ulaşım kolaylığı kurgulanmış, tasarım alanının; kent bütününde belirlenen odaklar arasındaki işlev paylaşımında rol sahibi olması sağlanmıştır.

Alan özelinde alınacak kararlar aşamalandırılmış; öncelikle alana yaklaşım, ardından alan içi işlev dağılımı ve bu dağılımın tasarım alanının çevresiyle kurduğu ilişki kurgulanmıştır. Alanın çevresindeki sokaklar ve kentsel karar aşamasında kurgulanan yeşil akslar, alanın içinde devam ettirilmiş, alanın kentin yapısal bütünlüğüne entegre olması sağlanmıştır (Grafik 13, 14). Tasarım alanı bütününde; yürünebilir alanlarda maksimum eğimin %5 olduğu topoğrafyaya müdahale edilmeyip, mevcut eğim kullanılmış, böylece engelli ulaşımına ve alan bütününde konforlu yaya ve bisiklet trafiğine olanak tanınmıştır. Alan içi tasarım yaklaşımı; alanın büyüklüğünün insan ölçeğinde değerlendirilmesini sağlayacak gridal bir sistem üzerinde kurgulanmıştır (Grafik 11). Gridal sistemin oluşturduğu yaya yolları, hem alan içindeki işlevsel bölümlenmeyi, hem de alan dışı dokudaki yolların alan içinde sürekliliğini sağlamaktadır. Amaç; bütünü var eden kent parçalarından kentin oluşması gibi, tasarım alanını da; alan içi işlevlere yönelik cevaplar üreten 4x4 metre büyüklüğünde modüllerle oluşturmaktır. Gridal sistem kullanılarak ve alan dışı dokudaki yolların sürekliliği sağlanarak alan bütününe yayılmış zonlar belirlenmiştir. Zonların işlevlendirilme sürecinin ve zonları oluşturacak modüllerin, mevcut kent merkezindeki insan alışkanlıklarından direkt referans alması sağlanmıştır. 520.000 m²'lik tasarım alanı; gezinme, dinlenme, alışveriş, yeme-içme, spor, piknik, sergi alanlarının birbiriyle direkt ilişki kurarak bir bütünün parçalarını oluşturacağı bir kurguyla tasarlanmıştır. Bu alanlar; mevcut kent merkezinde rastlanan; info panosu kullanımı, küçük satış birimlerinden gıda alışverişi, meydan ve çevresini dinlenme amaçlı kullanan halk yoğunluğu, hafta içi öğlen saatlerinde bile mevcut kent merkezinin kalabalık oluşu gibi verilerin değerlendirilmesi sonucu kurgulanmıştır (Fotoğraf-1, 2, 3, 4, 5). Bir araya gelerek bahsi geçen alanları oluşturacak modüller de, yine mevcut yaşam alanlarında gözlemlenen halk alışkanlıkları dikkate alınarak

tasarlanmıştır. Bu modüller; kiosk, yeşil alan, sert zemin, oturma birimleri, bisiklet durakları, info ekranları, su öğesi, otopark çıkış birimleri, şeklinde işlevlendirilmiş ve tasarlanmıştır. Kuzeybatı-güneydoğu doğrultusunda konumlanan alan, 1/5000 Nazım İmar Planı'nda, bu doğrultuda uzanan iki park ve bu parklar arasında konumlanan kent meydanıyla birleşen bütünleşik bir kurguya sahiptir. Tasarlanan alanda bu kararlar korunmuş ve önceki adımda belirlenen zonlar aracılığıyla geliştirilmiştir (Grafik 12).

Alanın kuzeybatı ucundan kent meydanına kadar uzanan parkın çevresindeki parsellerde, 1/5000 Nazım İmar Planı'nda belirtildiği gibi ticari işlevli yapılar ve alanın 24 saat yaşayan bir yer olması adına bu parsellerden sekiz tanesinde Konut + Ticaret yapıları tasarlanmıştır. Ticari yapılar, zemin katta halka direkt hizmet veren dükkânların kullanımına, üst katlarda da ofis kullanımına olanak tanıyacak şekilde kurgulanmıştır. Yapıların zemin katları arkatlı tasarlanmış, dükkân önlerinde yarı açık mekân seçeneği yaratılmıştır. Ticari yapıların parka cephe verenleri tek blok şeklinde kurgulanırken, çevre yollara cephe veren ve nispeten daha büyük parselde oturanları, mevcut kent merkezinde yer alan ve aktif kullanılan Rüstempaşa Külliyesi'ne referans vererek avlulu tipte tasarlanmıştır. Tüm ticari yapıların cephelerinde, kullanıcı tarafından farklılaştırılmayı (farklı renkte ve tipte panjur/cephe elemanı kullanımı) amaçlayan ve buna altlık oluşturan gridal bir cephe düzeni önerilmiştir. Ticari birimlerin cephede kullanacağı tabelalar, tektipleştirilmiş ve yerleri belirlenmiştir, bu sayede potansiyel görüntü kirliliği engellenmiştir. Konut + Ticaret yapıları, karşılıklı iki parselin bir araya geldiği bir kurguda, alanın dört farklı yerinde konumlanmaktadır. Bu yapıların zemin katları yine arkatlı tasarlanmış ve dükkânların kullanımına ayrılmış, üst katların ise konut olarak kullanılması planlanmıştır. Tıpkı ticari yapılarda olduğu gibi, Konut + Ticaret yapılarında da; kullanıcı tarafından farklılaştırılması beklenen (hareketli ahşap güneş kırıcı kullanımıyla) ve buna olanak tanıyacak şekilde gridal düzende cephe tasarlanmıştır.

Kent meydanı, kuzeybatı ve güneydoğuda iki adet parkla, güneybatıda belediye binasıyla, kuzeydoğuda da resmi kurum yapısıyla sınırlandırılmış bir alana yerleşmektedir. Konumu itibariyle, belediye binasının güneybatısından alana yaklaşan aksın üstünde yer alan meydan, çevresindeki kentsel öğeleri birbirine bağlayan ve tüm öğelerin ortak toplanma noktası özelliğinde bir meydana sahiptir. Mevcut

kent merkeziyle yeni kent merkezini birbirine bağlayan akslardan biri olan Sosyo-Kültürel Aks (bu aksın güneyinde, benzer özellikli iki yeşil aks mevcuttur, bu akslar, alana yaya ulaşımını teşvik edecek şekilde, yavaşlatılmış trafiğe sahip olan, yeşil yoğunluğunun fazla olduğu akslardır) alana ulaştığında Kentsel Yaşam Koridoru'yla birleşerek, meydanı belediye binasının güneybatısındaki sosyo-kültürel alanla ve sağlık yapısıyla, resmi kurum yapısının kuzeydoğusundaki raylı sistem istasyonu ve otobüs durağıyla bağlamaktadır. Meydanın kuzeybatısında ve güneydoğusunda yer alan parklardaki yeşil izin meydana taşması sağlanmış, böylece meydanın ve parkların sınırları erigen hale getirilmiş, süreklilik sağlanmıştır. Alana araçla yaklaşımın, Sosyo-Kültürel Aks'ın kuzeybatısındaki araç yolundan sağlanması öngörülmüş, 1/5000 Nazım İmar Planı'nda yer alan bat-çık korunmuştur. Bu sayede; alana gelen taşıtların, meydanın altında kurgulanan 1000 araçlık otoparka ulaşması, park ve meydan arasındaki ilişkiyi bozmaması sağlanmıştır. Kent meydanının altında tasarlanan otoparkın çatı döşemesi, meydanda korunan doğal eğime paralel olarak kurgulanmış, otopark; araç rampasına park edilebilen bir iç kurguya sahip olacak şekilde tasarlanmıştır. Alanın güneydoğusunda yer alan park, kent bütününde yaratılan yeşil sürekliliğinin, yeni kent merkezindeki parçası niteliğindedir. Bu park, içinde piknik alanlarının, su ögesinin, spor alanlarının, gezinti parkurlarının, botanik serginin yer aldığı bir kent içi parktır. Meydanla direkt ilişki kurması, yeni kent merkezinin bir cazibe merkezi olması açısından önemli bir faktördür.

Peyzaj Prensipleri:

Tasarım; kentin, bütün yapıtaşlarıyla kompakt bir yapı kurgulamasını hedefler. Alan bütününde alınan peyzaj kararları da bu kurgunun sürekliliğini sağlamak adına, 4x4 metrelik modüllerin bir araya gelmesiyle tasarlanmıştır. Bu yöntemle, zemin döşemesi çoğulluğuna, çeşitliliğine sahip bir tasarım elde edilmiştir. Farklı sert zemin ve yumuşak zemin karakterleri bir bütünü oluşturacak şekilde bir arada kurgulanmıştır. Küp taş, Bazalt kaplama gibi kaplamalar, yumuşak zeminlerle kombine edilmiştir.

Tekirdağ, bitkilerin soğuğa dayanıklılık haritasında 8b bölgesinde yer almaktadır. Alanın peyzaj kararları alınırken, bitki türleri bu parametre göz önüne alınarak seçilmiştir. Bu parametreye göre; *Salix babylonica*, *Gleditsia triacanthos*

form inermis, Ulmus parvifolia, Liriodendron tulipifera, Ceanothus impressus, Myrtus communis ve Pittosporum tobira bitkileri tercih edilmiştir.

Mimari Tasarım Kararları:

Tasarım; bahsedilen kentsel kararların sürekliliğine katkı sağlama hedefinin yanı sıra, klasik bir belediye binasını sorgulayan bir tavırla kurgulanmıştır. Kentsel yaşamın merkezinde, bütün haşmetiyle varlığını hissettiren, yalnızca işi düşenin mecburen uğradığı, mesai saatleri dışında kent içinde ulaşılamaz bir hacim tanımlayan, kentten ve kentliden kopuk bir belediye binası yerine; ölçeğinin büyüklüğünü, kendi sınırlarını eriten bir avantaja çeviren, kentsel yaşamın içinden akıp geçmesine olanak tanıyan, katılımcılığı teşvik eden, bununla beslenen, halka ait, halkın sözünü söyleyen bir yapı tasarlamak hedeflenmiştir.

Bahsedilen tasarım kararları doğrultusunda; Belediye Binası, zemine oturan bir yapı yerine, zemini kentliye bırakan bir forma sahip olacak şekilde tasarlanmıştır. Farklı karakterde işlevleri bir arada bulundurması amaçlanan yapının; formuyla, hem kentsel kararları göz önünde bulunduran, hem de yapı içi hiyerarşik kurgunun gerekliliklerini yerine getiren bütüncül bir tavra sahip olması sağlanmıştır. Bu karar ışığında, yapı içi kurgunun bağlayıcı karakteri niteliğinde bir Arayüz tasarlanmıştır.

Arayüz, zemin kotundan 4 metre yukarı kalkarak, zemin kotundaki kentsel yaşam kurgusu üstünde bir saçak görevi görür. Bu sayede, zemin kotunda yaratılan Kentsel Yaşam Koridoru ve Sosyal Yaşam Avlusu'nda konfor artar, kent dinamizmi belediye binasıyla bütünleşir. Kentsel Yaşam Koridoru, belediye birimlerinin yoğun temposuyla, kentsel yaşamın devingenliğini birbirinden ayırırken, belediyenin ve kentsel yaşamın birbirine dokunduğu, katılımcı bir ortam yaratır. Fiziksel özellikleriyle bir sokak ortamına sahip olması sağlanan Kentsel Yaşam Koridoru; mesai saatlerinde, zemin kotunda belediye birimleriyle, zemin kotundaki diğer işlevleri birbirinden ayırırken, mesai saatleri dışında yapının zemin kotunun tamamının bir bütün olarak yaşamasını sağlar. Bu, belediye birimlerinin kullanımındaki bazı işlevlerin mesai saatleri dışında dönüşümüyle desteklenir; örneğin, zemin kotta bulunan ve kent meydanına cephe veren yemekhane, mesai saatleri dışında restoran olarak halkın kullanımına açılır. Koridor boyunca; kütüphaneyle, bisiklet durağıyla, sergi salonuyla, Sosyal Yaşam Avlusu'yla, kafeyle, konferans salonunun ve çok amaçlı salonun fuayeleriyle ve aynı zamanda belediye binasının girişiyile karşılaşılır. Bu kurgu, belediye kurumunun, kentsel yaşamın

içinde, keskin ayrımları olmaksızın var olmasını sağlar. Konferans salonu, çok amaçlı salon ve kafe, kot farkı kullanılarak yaratılan Sosyal Yaşam Avlusu'nun sınırlarını tanımlar. Konferans salonu ve çok amaçlı salonun fuayeleri, istenildiğinde Sosyal Yaşam Avlusu'na ve Kentsel Yaşam Koridoru'na açılarak sokağa taşar. Benzer şekilde, çok amaçlı salon da, yapının güneydoğusunda tasarlanan Açık Etkinlik Alanı'na açılır ve kentsel mekanla bütünleşik çalışır. Sosyal Yaşam Avlusu, Açık Etkinlik Alanı'yla Kentsel Yaşam Koridoru'nu birbirine bağlayarak, Arayüz'ün altındaki kentsel alan sürekliliğini sağlar. Yapının kentsel boşlukları, yalnızca geçilip gidilen mekânlar yerine; sokağa taşan kafenin, sergi salonunun davetkârlığıyla karşılaşılan, kitap okumak için uğranan, bir organizasyon sonrası davetlilerin kutlama yaptığı, kreşteki çocukların oyun oynadığı, yemek sonrası açık havada çay içmek için çıkılan, konforlu mekânlar tanımlar. Böylece yapı; zeminde farklı işlev alternatifleri ve mekânsal çeşitlilik yaratarak konforlu bir fiziksel çevre yaratır ve belediye binasını bir çekim alanına dönüştürür.

Zeminden 4 metre yukarıda konumlanan Arayüz, içinde belediyenin yönetim birimlerini, meclis salonunu ve belediye birimlerini barındırır. Konforlu mekânlar yaratmak ve gün ışığının maksimum kullanımını sağlamak adına boşluklu bir forma sahip olan Arayüz, zeminde tasarlanan Hayat'ların sürekliliğini sağlar. Belediye programının yoğunluğunu karşılama hedefiyle tasarlanan Ofis Bloğu, yapının çevreyle kurduğu ilişkiyi şekillendirecek ve manzaraya yönelecek şekilde, Arayüz'e eklemlenir. Blok; zemin kotta, yapının kuzeybatısında kalan araç trafiğiyle yapının zemin kotunda yaratılan Kentsel Yaşam Koridoru'nu birbirinden ayırır, yapının kuzeybatısında servis ve otopark girişleri için mekân tanımlar, Sosyo-Kültürel Aks'ı Kentsel Yaşam Koridoru'na, dolayısıyla kent meydanına yönlendirir. Böylece, yapı bütününde yer alan tüm işlevler hiyerarşik bir kurguya sahip olur. Bu kurgu, Arayüz sayesinde bir bütün halinde işler, yapının tamamında sirkülasyon bütünlüğü ve kolaylığı sağlanır.

Yapı, inşası ve kullanımı süresince sürdürülebilirlik ilkelerine sadık kalacak şekilde tasarlanmıştır. 8x8 metrelik akslar üstüne yerleştirilen yapının, bu sayede, modüler bir forma sahip olması ve ihtiyaç halinde birimlerde değişiklik yapılabilme ihtimalini yaratması sağlanmıştır. Gün ışığından maksimum oranda fayda sağlaması adına Arayüz'de boşluklar açılmış, Ofis Bloğu'nda, blok boyunca devam eden bir atrium yaratılmıştır. Yapının ısı verimliliğini optimum seviyede tutmak adına, kuzeye yönelen cephelerde, ofis birimlerinin ihtiyaç duyduğu şeffaf yüzeyleri azaltmadan,

kapalı yüzeyler yaratılmış, ritmik bir cephe tasarımı kurgulanmıştır. Güneye yönelen cephelerde ise; hareketli güneş kırıcılar kullanılmış, bu sayede, yapının dinamik ve ritmik bir cepheye sahip olması sağlanmıştır. Yapı, Arayüz'ün çatısına yerleştirilen fotovoltaik güneş panelleri sayesinde kendi enerjisini kendi üreten, kendi kendine yeten özellikte tasarlanmıştır. Yine Arayüz'ün çatısında, yağmur suyunun yapı içinde belli noktalara yerleştirilen su depolarına toplanmasını sağlayan sistem kullanılmış, biriktirilen suyun bitkilerin sulanmasında ve yapı içindeki pis su kullanımında değerlendirilmesi sağlanmıştır. Neticede Arayüz, Ofis Bloğu'nu, konferans salonunu, çok amaçlı salonu, başkanlık girişini, yemekhaneyi, kreşi, sergi salonunu, kütüphaneyi ve belediye birimlerini birleştiren, bağlayıcı bir eleman olmasının yanında, yapının sürdürülebilir bir yapı olmasında da başrolü üstlenir.

ÖZGEÇMİŞ

2 Haziran 1988 Üsküdar, İstanbul doğumludur. İlk, Orta ve Liseyi İstanbul da Sarıyer ilçesinde tamamladıktan sonra, Çukurova Üniversitesi, Ziraat Fakültesi, Peyzaj Mimarlığı Bölümünden 2012 yılında mezun oldu. Beykent Üniversitesinde Mimarlık Anabilim Dalında Yüksek Lisans Eğitimini 2016 yılında tamamladı. Öğrencilik yıllarından itibaren peyzaj tasarımı ve uygulaması üzerine çalıştı ve 2015 yılından itibaren TMMOB Peyzaj Mimarları Odasına Kayıtlı Bürosunda Peyzaj Mimarlığı çalışmalarına devam etmektedir. Özel ilgi alanları, denizcilik, doğa, mimari modelleme ve tasarım dünyasını takip etmektir. Yabancı dili İngilizcedir.

Mehmet Onur Senem